ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему:

Формування фінансової звітності, аналіз її показників та використання в управлінні підприємством ТОВ «АРНІ 2010»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0714-оа
спеціальності 071 Облік і оподаткування
освітньої програми облік і аудит
Є. Є. Доненко
Керівник к.е.н., доцент Скорнякова Ю.Б.
Рецензент д.е.н., доцент Варламова І. С.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____Н.М. Проскуріна
«___»_____2025 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Доненко Єлизаветі Сергіївні

1. Тема роботи Формування фінансової звітності, аналіз її показників та використання в управлінні підприємством ТОВ «АРНІ 2010»
керівник роботи Скорнякова Юлія Борисівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування
затверджені наказом ЗНУ від 25.02.2025 р. № 1808-с.

2. Строк подання студентом роботи 01.12.2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані фінансової звітності підприємства

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити теоретичні основи формування фінансової звітності та її аналізу в управлінні підприємством; визначити організаційно-методичні засади формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» та розробити напрями її вдосконалення; здійснити аналіз показників фінансової звітності підприємства та обґрунтувати напрями використання його результатів у системі управління підприємством.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 35 табл., 4 рис., 17 формул

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	к.е.н., доцент Скорнякова Ю. Б.	05.05.2025	05.05.2025
2	д.е.н., доцент Скорнякова Ю. Б.	25.07.2025	25.07.2025
3	д.е.н., доцент Скорнякова Ю. Б.	20.09.2025	20.09.2025

7. Дата видачі завдання: 01 червня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	30.04.2025	виконано
2.	Написання вступу	01.05.2025	виконано
3.	Виконання першого розділу	05.05.2025	виконано
4.	Виконання другого розділу	25.07.2025	виконано
5.	Виконання третього розділу	20.09.2025	виконано
6.	Написання висновків	25.10.2025	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	28.11.2025	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	01.12.2025	виконано

Студентка _____ Є.С. Доненко
(підпис)

Керівник роботи _____ Ю.Б. Скорнякова
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ В.В. Сьомченко

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 159 с., 4 рис., 35 табл., 17 формул, 75 літературних джерела.

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА, АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ, ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ, УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ.

Об’єктом дослідження є процес формування фінансової звітності, аналізу її показників та використання отриманої інформації в управлінні діяльністю ТОВ «АРНІ 2010».

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо формування фінансової звітності, аналізу її показників та використання отриманої інформації в системі управління підприємством.

Методи дослідження – сукупність загальнонаукових і спеціальних методів: абстрактно-логічний метод, аналіз і синтез, індукція та дедукція, порівняння, теоретичне узагальнення, систематизація, групування, монографічний метод, розрахунково-аналітичні методи, методи коефіцієнтного, горизонтального та вертикального аналізу, метод причинно-наслідкових зв’язків, графічний метод.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розвитку теоретичних положень та удосконаленні організаційно-методичних підходів до формування фінансової звітності, аналізу її показників і використання отриманої інформації в управлінні підприємством. У процесі дослідження отримано наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

удосконалено:

– організаційно-методичний підхід до формування фінансової звітності підприємства, який передбачає узгодження облікових даних, застосування контрольних процедур перевірки достовірності звітних показників та забезпечення їх аналітичної придатності, що сприятиме підвищенню якості інформаційного забезпечення управління підприємством

набули подальшого розвитку:

– теоретичні положення щодо функціонального призначення фінансової звітності в системі управління підприємством шляхом обґрунтування її взаємопов'язаних інформаційної, аналітичної та управлінської функцій, що дозволяє розглядати фінансову звітність не лише як засіб узагальнення облікової інформації, а й як основу обґрунтування управлінських рішень;

– методичний підхід до комплексного аналізу фінансової звітності підприємства на основі взаємопов'язаного оцінювання фінансових результатів, фінансової стійкості та ліквідності, що дозволяє систематизувати аналітичні результати, виявляти фінансові ризики та визначати пріоритетні напрями поліпшення фінансового стану підприємства;

– підхід до використання результатів аналізу фінансової звітності в управлінні підприємством, який передбачає встановлення взаємозв'язку між змінами фінансових показників, виявленими проблемами фінансово-господарської діяльності та відповідними управлінськими рішеннями, що сприятиме підвищенню їх обґрунтованості та результативності.

Отримані результати забезпечують подальший розвиток теоретичних положень та організаційно-методичних підходів до формування фінансової звітності, аналізу її показників і використання в управлінні підприємством, з урахуванням особливостей організації бухгалтерського обліку, оцінювання фінансових результатів, фінансової стійкості та ліквідності, що сприяє підвищенню достовірності й аналітичної цінності фінансової звітності та обґрунтованості управлінських рішень.

SUMMARY

Qualifying work contains: 159 p., 4 sections, 35 tab., 13 fig., 17 form., 75 references.

FINANCIAL STATEMENTS, ACCOUNTING, ACCOUNTING POLICY, FINANCIAL STATEMENT ANALYSIS, FINANCIAL PERFORMANCE, FINANCIAL STABILITY, LIQUIDITY, ENTERPRISE MANAGEMENT, MANAGEMENT DECISIONS.

The object of the research is the process of preparing financial statements, analyzing their indicators, and using the information obtained in the management of ARNI 2010 LLC.

The purpose of the qualification thesis is to substantiate theoretical and methodological principles and develop practical recommendations for preparing financial statements, analyzing their indicators, and using the information obtained in the enterprise management system.

Research methods – comprise a set of general scientific and specialized methods: the abstract-logical method, analysis and synthesis, induction and deduction, comparison, theoretical generalization, systematization, grouping, the monographic method, computational and analytical methods, ratio analysis, horizontal and vertical analysis, cause-and-effect analysis, and the graphical method.

The scientific novelty of the obtained results lies in the further development of theoretical principles and the improvement of organizational and methodological approaches to the preparation of financial statements, the analysis of their indicators, and the use of the information obtained in enterprise management. The research has yielded the following results characterized by scientific novelty:

improved:

– the organizational and methodological approach to the preparation of an enterprise's financial statements, which involves the reconciliation of accounting data, the application of control procedures to verify the reliability of reported financial indicators, and ensuring their suitability for analytical purposes, thereby contributing to improving the quality of information support for enterprise management;

have been further developed:

– theoretical principles concerning the functional role of financial statements in the enterprise management system through substantiating their interrelated informational, analytical, and managerial functions, which makes it possible to consider financial statements not only as a means of summarizing accounting information but also as a basis for substantiating management decisions;

– the methodological approach to comprehensive financial statement analysis based on the interrelated assessment of financial performance, financial stability, and liquidity, which makes it possible to systematize analytical findings, identify financial risks, and determine priority areas for improving the enterprise's financial position;

– the approach to using the results of financial statement analysis in enterprise management, which involves establishing relationships between changes in financial indicators, identified problems in financial and economic activities, and corresponding management decisions, thereby contributing to improving the justification and effectiveness of such decisions.

The obtained results contribute to the further development of theoretical principles and organizational and methodological approaches to the preparation of financial statements, the analysis of their indicators, and their use in enterprise management, taking into account the specific features of accounting organization and the assessment of financial performance, financial stability, and liquidity, thereby enhancing the reliability and analytical value of financial statements and the soundness of management decisions.

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

Закон України № 996-XIV – Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV

КМУ – Кабінет міністрів України

НПСБО – Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку

НП(С)БО 1 – Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»

НП(С)БО 6 – Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»

НП(С)БО 15 – Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»

НП(С)БО 16 – Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Витрати»

НП(С)БО 25 – Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»

МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності

ПКУ – Податковий кодекс України

ТОВ – товариство з обмеженною відповідадьністю

рис. – рисунок

табл. – таблиця

тис. грн. – тисяч гривень

грн. – гривень

% – відсоток

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
РЕФЕРАТ
SUMMARY
СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ
ВСТУП…….. 11
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ЇЇ АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ
1.1 Сутність та значення фінансової звітності у системі економічної інформації …… 19
1.2 Нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності вітчизняних підприємств ……..… 30
1.3 Методичні аспекти організації аналітичного дослідження фінансової звітності……..……..,…….…… 43
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ «АРНІ 2010»
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства……... 59
2.2 Організаційно-методичні засади формування фінансової звітності на підприємстві …… 69
2.3 Напрями вдосконалення формування фінансової звітності на підприємстві ……..…….. 84
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ ТОВ «АРНІ 2010»
3.1 Аналіз доходів, витрат і фінансових результатів страхової компанії та оцінка ефективності її діяльності …….. 98
3.2 Оцінка фінансової стійкості та ліквідності підприємства за показниками фінансової звітності ……. 110
3.3 Використання результатів аналізу фінансової звітності в системі

управління підприємством ……... 124
ВИСНОВКИ…….. 144
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ ……..... 150

ВСТУП

Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються економічною нестабільністю, зміною ринкової кон'юнктури, посиленням фінансових ризиків та зростанням вимог до якості інформаційного забезпечення управління. За таких обставин особливого значення набуває фінансова звітність як основне джерело систематизованої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Достовірність, повнота та зіставність її показників визначають можливості об'єктивного оцінювання результатів господарської діяльності, своєчасного виявлення негативних тенденцій і прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень.

В умовах розвитку ринкових відносин і цифровізації облікових процесів підвищуються вимоги не лише до правильності складання фінансової звітності, а й до її аналітичної цінності. Формування звітних показників потребує належної організації бухгалтерського обліку, дотримання нормативних вимог, узгодженості облікових даних і здійснення відповідних контрольних процедур. Водночас наявність достовірної фінансової звітності сама по собі не забезпечує ефективності управління підприємством без належного аналізу її показників, встановлення причин їх зміни та використання отриманих результатів під час обґрунтування управлінських рішень.

Особливої актуальності зазначені питання набувають для підприємств оптової торгівлі, діяльність яких пов'язана зі значними обсягами товарних операцій, необхідністю управління запасами, дебіторською та кредиторською заборгованістю, забезпеченням ліквідності й підтриманням фінансової стійкості. Для підприємств, що здійснюють оптову торгівлю паливом, додаткового значення набувають коливання закупівельних і реалізаційних цін, потреба в раціональному використанні оборотного капіталу та контролі

за фінансовими результатами. За таких умов комплексне дослідження процесу формування фінансової звітності, аналізу її показників і можливостей використання отриманої інформації в управлінні підприємством є актуальним та має практичне значення.

Питання формування фінансової звітності, організації бухгалтерського обліку та розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління підприємствами широко висвітлені у працях вітчизняних науковців. Вагомий внесок у дослідження теоретичних і методичних засад бухгалтерського обліку, фінансової звітності та її інформаційного значення для управління зробили Герасимович І. А., Загородній А. Г., Засадний Б. А., Кащена Н. Б., Куцик П. О., Партин Г. О., Проскуріна Н. М., Пушкарь І. В., Сторожук Т. М. та інші дослідники. У їхніх працях розглянуто питання організації обліково-аналітичного забезпечення, формування інформаційних ресурсів підприємства, розвитку облікової системи та підвищення якості інформації для прийняття управлінських рішень.

Окремі аспекти аналітичного дослідження фінансової звітності, оцінювання фінансового стану та результатів діяльності підприємств висвітлено у працях Єпіфанової І. Ю., Джеджули В. В., Марусяк Н. Л., Тютюнника Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. та інших науковців. Значну увагу сучасні дослідники приділяють також питанням внутрішнього контролю облікової інформації, цифровізації бухгалтерського обліку, забезпечення достовірності звітних показників та розширення можливостей їх використання в управлінні підприємствами.

У зарубіжних наукових дослідженнях питання якості фінансової звітності, зіставності її показників та їх корисності для прийняття економічних рішень розглядаються у працях Bjornsen M., Borchers S., Stallings M., Fontes J. C., Panaretou A., Shakespeare C., Karunananda U. G. A. C., Azam S. M. F., Yusoff S. K. B. M. та інших учених. Результати цих досліджень відображають сучасні підходи до оцінювання інформаційних

характеристик фінансової звітності та визначення її ролі в інформаційному забезпеченні економічних рішень.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених питанням бухгалтерського обліку, фінансової звітності та фінансового аналізу, подальшого дослідження потребують організаційно-методичні підходи до забезпечення взаємозв'язку між формуванням звітних показників, їх аналітичним оцінюванням і використанням отриманих результатів у системі управління підприємством. Особливого значення набуває розроблення практичних підходів до вдосконалення процедур формування фінансової звітності, систематизації її показників та перетворення результатів фінансового аналізу на інформаційну основу управлінських рішень з урахуванням особливостей діяльності конкретного підприємства.

Зазначене обумовлює актуальність теми кваліфікаційної роботи «Формування фінансової звітності, аналіз її показників та використання в управлінні підприємством ТОВ «АРНІ 2010»», її науково-практичну спрямованість та необхідність комплексного дослідження взаємозв'язку облікових, аналітичних і управлінських аспектів використання фінансової звітності.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо формування фінансової звітності, аналізу її показників та використання отриманої інформації в системі управління підприємством.

Для досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі визначені і вирішувалися такі завдання:

– дослідити сутність та значення фінансової звітності в системі економічної інформації, визначити її функціональне призначення та роль в інформаційному забезпеченні управління підприємством;

– проаналізувати нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності в Україні та систематизувати вимоги до її складу, змісту, порядку складання і подання;

– узагальнити методичні підходи до аналізу фінансової звітності та обґрунтувати доцільність комплексного оцінювання фінансових результатів, фінансової стійкості й ліквідності підприємства;

– надати організаційно-економічну характеристику досліжвуваного підприємства та визначити особливості його діяльності, що впливають на організацію бухгалтерського обліку і формування фінансової звітності;

– дослідити організаційно-методичні засади формування фінансової звітності підприємства, зокрема порядок узагальнення облікових даних, формування звітних показників та здійснення контрольних процедур;

– обґрунтувати напрями вдосконалення процесу формування фінансової звітності досліжвуваного підприємства на основі забезпечення узгодженості облікових даних, достовірності звітних показників та їх придатності для аналітичного використання;

– провести аналіз фінансових результатів діяльності досліжвуваного підприємства за показниками фінансової звітності, визначити динаміку їх змін та основні чинники формування;

– здійснити комплексну оцінку фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності досліжвуваного підприємства, виявити фінансові ризики й визначити пріоритетні напрями поліпшення фінансового стану підприємства;

– обґрунтувати підхід до використання результатів аналізу фінансової звітності в управлінні досліжвуваного підприємства шляхом встановлення взаємозв’язку між змінами фінансових показників, виявленими проблемами діяльності підприємства та відповідними управлінськими рішеннями.

Об’єктом дослідження є процес формування фінансової звітності, аналізу її показників та використання отриманої інформації в управлінні діяльністю підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних та практичних аспектів формування фінансової звітності

підприємства, аналізу її показників, а також підходів до використання отриманої інформації в системі управління діяльністю підприємства.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що забезпечили комплексний і системний підхід до вивчення теоретичних, організаційно-методичних та практичних аспектів формування фінансової звітності, аналізу її показників і використання отриманої інформації в управлінні підприємством.

Абстрактно-логічний метод застосовано для дослідження економічної сутності фінансової звітності, визначення її функціонального призначення та ролі в системі інформаційного забезпечення управління підприємством, а також формулювання наукових висновків і узагальнень. Методи аналізу та синтезу використано для дослідження складових фінансової звітності, взаємозв'язків між її показниками, оцінювання результатів діяльності підприємства та обґрунтування напрямів удосконалення формування й аналітичного використання звітної інформації. Методи індукції та дедукції дали змогу на основі дослідження окремих облікових процесів і фінансових показників сформувати узагальнені висновки щодо організації фінансової звітності та її використання в управлінні підприємством, а також застосувати загальні теоретичні положення до практики діяльності ТОВ «АРНІ 2010».

Метод порівняння застосовано для зіставлення фінансових показників підприємства за різні звітні періоди, виявлення тенденцій їх зміни та оцінювання динаміки фінансового стану. Методи теоретичного узагальнення та систематизації використано для впорядкування наукових підходів до визначення сутності фінансової звітності, дослідження нормативно-правових вимог до її формування та узагальнення методичних підходів до аналізу звітних показників. Метод групування застосовано для систематизації показників фінансової звітності за їх економічним змістом, виокремлення основних напрямів аналізу та узагальнення виявлених проблем фінансово-господарської діяльності підприємства.

Монографічний метод використано для поглибленого дослідження наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених із проблематики формування фінансової звітності, аналізу її показників та інформаційного забезпечення управлінських рішень. Розрахунково-аналітичні методи застосовано для визначення абсолютних і відносних показників діяльності ТОВ «АРНІ 2010», оцінювання фінансових результатів, фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства. Метод коефіцієнтного аналізу використано для розрахунку й оцінювання відносних показників фінансового стану підприємства. Методи горизонтального та вертикального аналізу застосовано для дослідження динаміки показників фінансової звітності, визначення структурних змін у складі активів, капіталу, зобов'язань, доходів і витрат підприємства.

Метод причинно-наслідкових зв'язків використано для встановлення взаємозалежностей між змінами фінансових показників, результатами фінансово-господарської діяльності та чинниками, що їх зумовлюють, а також для обґрунтування відповідних управлінських рішень. Графічний метод застосовано для наочного відображення динаміки та структури показників фінансової звітності, результатів оцінювання фінансового стану підприємства й узагальнення аналітичної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розвитку теоретичних положень та удосконаленні організаційно-методичних підходів до формування фінансової звітності, аналізу її показників і використання отриманої інформації в управлінні підприємством. У процесі дослідження отримано наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

удосконалено:

– організаційно-методичний підхід до формування фінансової звітності підприємства, який передбачає узгодження облікових даних, застосування контрольних процедур перевірки достовірності звітних показників та забезпечення їх аналітичної придатності, що сприятиме

підвищенню якості інформаційного забезпечення управління підприємством

набули подальшого розвитку:

– теоретичні положення щодо функціонального призначення фінансової звітності в системі управління підприємством шляхом обґрунтування її взаємопов'язаних інформаційної, аналітичної та управлінської функцій, що дозволяє розглядати фінансову звітність не лише як засіб узагальнення облікової інформації, а й як основу обґрунтування управлінських рішень;

– методичний підхід до комплексного аналізу фінансової звітності підприємства на основі взаємопов'язаного оцінювання фінансових результатів, фінансової стійкості та ліквідності, що дозволяє систематизувати аналітичні результати, виявляти фінансові ризики та визначати пріоритетні напрями поліпшення фінансового стану підприємства;

– підхід до використання результатів аналізу фінансової звітності в управлінні підприємством, який передбачає встановлення взаємозв'язку між змінами фінансових показників, виявленими проблемами фінансово-господарської діяльності та відповідними управлінськими рішеннями, що сприятиме підвищенню їх обґрунтованості та результативності.

– Практичне впровадження сформульованих автором пропозицій полягає у можливості їх використання в діяльності ТОВ «АРНІ 2010» для вдосконалення організаційно-методичних засад формування фінансової звітності, забезпечення узгодженості облікових даних, підвищення достовірності звітних показників та вдосконалення їх аналітичного використання. Запропоновані рекомендації можуть бути застосовані під час організації контрольних процедур у процесі складання фінансової звітності, проведення комплексного аналізу фінансових результатів, фінансової стійкості та ліквідності підприємства, а також обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на поліпшення його фінансового стану та підвищення ефективності діяльності.

Основні результати дослідження, що викладені у кваліфікаційній

роботі, пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку на міжнародній науково-практичній конференції.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків. Загальний обсяг роботи становить 159 стандартних машинописних аркушів, що містять – 35 таблиці, 4 рисунки, 17 формул. Список використаних джерел із 75 найменувань подано на 9 сторінках.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ЇЇ АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1 Сутність та значення фінансової звітності у системі економічної інформації

Функціонування підприємства в сучасних економічних умовах супроводжується формуванням значних обсягів інформації, необхідної для оцінювання результатів господарської діяльності, визначення фінансового стану та обґрунтування управлінських рішень. Ефективність використання такої інформації залежить не лише від її повноти й достовірності, а й від системності, зіставності та здатності відображати економічний зміст господарських процесів. Важливе місце в інформаційному забезпеченні діяльності підприємства належить бухгалтерському обліку, результати якого узагальнюються у відповідних формах звітності.

Фінансова звітність є одним із основних результатів облікового процесу та водночас самостійним джерелом економічної інформації, що використовується для оцінювання фінансового стану підприємства, результатів його діяльності та руху грошових коштів. Її значення визначається можливістю систематизованого представлення облікових даних у формі, придатній для використання різними групами зацікавлених осіб.

У науковій літературі фінансова звітність розглядається не лише як завершальний етап бухгалтерського обліку, а й як важлива складова інформаційного забезпечення управління. Зокрема, Т. М. Сторожук та Л. В. Блищик досліджують термінологічні аспекти визначення фінансової звітності [59], тоді як В. Маліков, Л. Новіченко та Н. Стойка зосереджують увагу на вимогах до бухгалтерської звітності та її складових [33]. Такі

напрями наукового дослідження свідчать про необхідність розгляду звітності одночасно з позицій її економічної сутності, інформаційного змісту та функціонального призначення.

Для поглиблення розуміння фінансової звітності як економічної категорії насамперед необхідно визначити зміст ширшого поняття «звітність», оскільки саме воно охоплює різні форми узагальнення та подання інформації про діяльність суб'єктів господарювання.

У загальноекономічному розумінні звітність можна охарактеризувати як упорядковану сукупність показників, сформованих за визначеними правилами та призначених для відображення окремих аспектів діяльності суб'єкта господарювання за певний період або на встановлену дату.

Залежно від інформаційних потреб користувачів, джерел формування показників і нормативних вимог звітність може відрізнятися за змістом, структурою, призначенням та порядком подання. Різноманітність підходів до визначення поняття «звітність» зумовлена особливостями його використання в бухгалтерському обліку, економічному аналізі та управлінні підприємством.

У зв'язку з цим доцільно систематизувати основні характеристики звітності, які простежуються в наукових дослідженнях (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Наукові підходи до розуміння сутності звітності

Підхід	Зміст підходу	Основна характеристика звітності
1	2	3
Обліковий	Звітність розглядається як результат узагальнення інформації, сформованої в системі бухгалтерського обліку.	Завершальний етап облікового процесу.
Інформаційний	Звітність визначається як упорядкована сукупність показників, призначених для задоволення інформаційних потреб користувачів.	Систематизація та передавання економічної інформації.
Аналітичний	Звітність розглядається як інформаційна основа дослідження результатів діяльності та фінансового стану підприємства.	Можливість оцінювання показників і встановлення взаємозв'язків між ними.

Продовження табл 1.1.

1	2	3
Управлінський	Звітність характеризується як джерело інформації для обґрунтування економічних рішень.	Використання результатів оцінювання діяльності в управлінні підприємством.
Контрольний	Звітність розглядається як інформаційна основа здійснення контрольних процедур та перевірки результатів діяльності.	Забезпечення можливості контролю та оцінювання.

*Примітка: узагальнено автором на основі [20; 33; 41; 59].

Звітність характеризується сукупністю взаємопов'язаних ознак. З одного боку, вона є результатом упорядкування інформації, сформованої в процесі діяльності підприємства, а з іншого – засобом її передавання користувачам для подальшого оцінювання та прийняття рішень. При цьому інформаційне призначення звітності не обмежується відображенням уже здійснених господарських операцій, оскільки її показники можуть використовуватися для виявлення тенденцій, оцінювання ризиків і прогнозування окремих аспектів діяльності підприємства. При цьому слід зауважити, що поняття «звітність» не можна ототожнювати виключно з фінансовою звітністю, оскільки воно охоплює різні види інформаційного узагальнення. Зокрема, фінансова, управлінська, податкова та статистична звітність відрізняються за призначенням, складом показників, нормативним регулюванням і колом користувачів. Особливе місце в цій системі належить бухгалтерській звітності. У науковій літературі зміст цього поняття розкривається неоднозначно, що пов'язано з історичними особливостями розвитку бухгалтерського обліку та змінами нормативного регулювання звітності.

У широкому розумінні бухгалтерська звітність може охоплювати різні форми узагальнення облікової інформації, тоді як фінансова звітність є нормативно визначеним видом бухгалтерської звітності, призначеним для подання інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства.

Відповідно до Закону України № 996-XIV фінансова звітність

визначається як бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [53]. Тобто, законодавче визначення безпосередньо встановлює зв'язок між бухгалтерською та фінансовою звітністю, але не дає підстав ототожнювати ці поняття з первинними документами або обліковими регістрами.

Для уточнення співвідношення зазначених категорій доцільно систематизувати їхні основні характеристики (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Співвідношення понять «бухгалтерська звітність» та «фінансова звітність»

Критерій	Бухгалтерська звітність	Фінансова звітність
Економічна сутність	Узагальнене поняття, яке в широкому науковому розумінні охоплює форми звітної інформації, сформованої на основі бухгалтерського обліку.	Нормативно визначений вид бухгалтерської звітності.
Інформаційна основа	Дані бухгалтерського обліку, узагальнені відповідно до призначення конкретного виду звітност.і	Дані бухгалтерського обліку, сформовані відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування.
Зміст інформації	Залежить від виду звітності та її інформаційного призначення.	Фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів та інша інформація, передбачена відповідними стандартами.
Регулювання	Залежить від конкретного виду звітності	Законодавство України, НП(С)БО або МСФЗ залежно від застосовної основи
Користувачі	Визначаються призначенням конкретного виду звітності	Внутрішні та зовнішні користувачі фінансової інформації
Призначення	Узагальнення й подання облікової інформації.	Забезпечення користувачів інформацією для прийняття економічних рішень.

*Примітка: узагальнено автором на основі [53; 39; 33; 59].

Представлене співвідношення дозволяє зробити висновок, що фінансова звітність має чітко визначене нормативне призначення, тоді як зміст поняття «бухгалтерська звітність» у науковій літературі може тлумачитися ширше. І обидві категорії безпосередньо пов'язані з бухгалтерським обліком як системою формування економічної інформації.

Розмежування цих понять має значення не лише для теоретичного дослідження, а й для практики управління підприємством. Зокрема, воно дозволяє визначити місце фінансової звітності серед інших джерел інформації, встановити межі її використання та обґрунтувати необхідність доповнення звітних показників даними управлінського обліку в разі потреби більш деталізованого аналізу. У системі економічної інформації підприємства фінансова звітність взаємодіє з іншими видами звітності, кожен із яких виконує власне інформаційне призначення.

Фінансова звітність забезпечує узагальнену характеристику фінансового стану та результатів діяльності підприємства. Управлінська звітність орієнтована переважно на внутрішні потреби керівництва й може містити деталізовану інформацію про окремі господарські процеси, центри відповідальності, витрати та результати діяльності. Податкова звітність призначена для декларування показників, необхідних для виконання податкових обов'язків, а статистична – для формування статистичної інформації відповідно до встановлених вимог.

Таким чином, зазначені види звітності не замінюють один одного, а забезпечують різні напрями інформаційного відображення діяльності підприємства. При цьому фінансова звітність відіграє особливу роль завдяки стандартизованому характеру її показників та можливості їх використання для оцінювання фінансового стану підприємства.

Важливою характеристикою фінансової звітності є її орієнтація на інформаційні потреби користувачів. У наукових дослідженнях І. В. Баришевської та Х. Ю. Зайцевої розглядається місце фінансової звітності в інформаційному забезпеченні прийняття управлінських рішень [2]. Проблематиці використання фінансової звітності в управлінні також присвячені праці Г. О. Москалюк і Т. Д. Тонгобаш [41], Г. Л. Лоскоріх, О. Ф. Перчі та Н. Стойки [31].

Залежно від характеру взаємодії з підприємством користувачів фінансової звітності доцільно поділяти на внутрішніх і зовнішніх. Внутрішні

користувачі використовують її показники для оцінювання результатів діяльності, контролю виконання управлінських рішень та визначення напрямів розвитку підприємства. Зовнішні користувачі насамперед зацікавлені в оцінюванні фінансового стану, платоспроможності, прибутковості та здатності підприємства виконувати свої зобов'язання. При цьому інформаційні потреби окремих груп користувачів можуть істотно відрізнятися, що визначає особливості використання ними показників фінансової звітності (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Інформаційні потреби користувачів фінансової звітності підприємства

Група користувачів	Основні інформаційні потреби	Напрями використання фінансової звітності
Керівництво підприємства	Фінансові результати, ліквідність, фінансова стійкість, структура капіталу	Оцінювання діяльності, фінансове планування, обґрунтування управлінських рішень
Власники	Прибутковість, ефективність використання капіталу, фінансові ризики	Оцінювання результативності діяльності та перспектив розвитку підприємства
Інвестори	Прибутковість, фінансова стійкість, перспективи формування грошових потоків	Оцінювання інвестиційної привабливості та ризиків
Кредитори	Ліквідність, платоспроможність, структура зобов'язань, грошові потоки	Оцінювання кредитоспроможності та ризику неповернення коштів
Постачальники та інші контрагенти	Платоспроможність, фінансова стійкість, здатність виконувати договірні зобов'язання	Оцінювання надійності ділового партнерства
Державні органи	Фінансові показники, необхідні для виконання визначених законодавством функцій	Здійснення повноважень у межах відповідного нормативного регулювання

*Примітка: узагальнено автором на основі [2; 10; 31; 41; 74].

Систематизація інформаційних потреб користувачів свідчить, що одні й ті самі показники фінансової звітності можуть використовуватися для обґрунтування різних економічних рішень. Наприклад, показники ліквідності характеризують здатність підприємства виконувати поточні зобов'язання та мають значення як для його керівництва, так і для кредиторів і

постачальників. Показники прибутковості можуть використовуватися власниками для оцінювання ефективності вкладеного капіталу, а керівництвом – для визначення напрямів підвищення результативності діяльності.

Значення фінансової звітності для прийняття економічних рішень значною мірою залежить від якості інформації, яку вона містить. У цьому контексті заслуговує на увагу дослідження U. G. A. C. Karunananda, S. M. F. Azam та S. K. B. M. Yusoff, присвячене впливу якості фінансової звітності на її корисність для інвесторів [74]. Постановка цієї проблеми підкреслює необхідність розглядати фінансову звітність не лише з позиції наявності певних показників, а й з урахуванням їх здатності забезпечувати обґрунтоване прийняття економічних рішень.

Важливе значення має також структура фінансової звітності, оскільки окремі її компоненти характеризують різні аспекти діяльності підприємства. Відповідно до НП(С)БО 1 фінансова звітність формується як система взаємопов'язаних звітів, що забезпечують представлення інформації про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів і зміни у власному капіталі підприємства [39].

Інформаційне призначення основних компонентів фінансової звітності узагальнено в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Інформаційне та аналітичне призначення компонентів фінансової звітності

Компонент	Основний зміст інформації	Напрями аналітичного використання
1	2	3
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Активи, зобов'язання та власний капітал підприємства на звітну дату.	Аналіз структури майна і капіталу, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості.
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Доходи, витрати, фінансові результати та інші складові сукупного доходу.	Аналіз динаміки фінансових результатів, прибутковості та структури доходів і витрат.
Звіт про рух грошових коштів	Надходження і вибуття грошових коштів за видами діяльності.	Оцінювання грошових потоків і здатності підприємства генерувати грошові кошти.

Продовження табл. 1. 4

1	2	3
Звіт про власний капітал	Зміни у складі власного капіталу протягом звітного періоду.	Оцінювання динаміки власного капіталу та чинників його зміни.
Примітки до фінансової звітності	Додаткова інформація, розкриття облікової політики та пояснення окремих показників.	Уточнення результатів фінансового аналізу, оцінювання суттєвих обставин і ризиків.

*Примітка: узагальнено автором на основі [20; 35; 39].

Представлена характеристика підтверджує, що жоден із компонентів фінансової звітності окремо не забезпечує повного розуміння фінансового стану та результатів діяльності підприємства. Їх комплексне використання дозволяє встановлювати взаємозв'язки між ресурсами підприємства, джерелами їх формування, результатами господарської діяльності та грошовими потоками. Зокрема, оцінювання прибутковості підприємства потребує використання показників Звіту про фінансові результати, тоді як визначення фінансової стійкості та ліквідності ґрунтується переважно на інформації Балансу. В той же час, для поглибленого дослідження причин зміни фінансових показників доцільно враховувати інформацію інших компонентів звітності та, за необхідності, додаткові дані бухгалтерського й управлінського обліку. Отже, значення фінансової звітності в системі економічної інформації визначається не лише її здатністю відображати результати діяльності підприємства, а й можливістю забезпечувати їх комплексне аналітичне оцінювання.

У дослідженнях Н. Головай, І. Сисоєвої, С. Красуцького та А. Вікарія розглядається роль фінансової звітності в ділових комунікаціях для підтримки прийняття управлінських рішень [10]. Г. О. Москалюк і Т. Д. Тонгобаш досліджують звітність як інструмент підвищення ефективності управління діяльністю підприємства [41]. Дані напрями наукових досліджень підтверджують актуальність розгляду фінансової звітності у взаємозв'язку з управлінськими процесами.

На нашу думку, для цілей цього дослідження доцільно розмежувати функції фінансової звітності та результати її використання. Зокрема,

інформаційна функція безпосередньо пов’язана з формуванням і поданням звітних показників:

– аналітична – з їх дослідженням та оцінюванням;

– управлінська – з використанням отриманих результатів для обґрунтування відповідних рішень.

На відміну від розгляду цих функцій як відокремлених характеристик звітності, доцільним є їх дослідження як взаємопов’язаних складових єдиного процесу інформаційного забезпечення управління підприємством.

Таблиця 1.5 – Функціональне призначення фінансової звітності в системі управління підприємством

Функція фінансової звітності	Зміст функції	Призначення	Характер використання показників фінансової звітності	Результат для управління підприємством
1	2	3	4	5
Інформаційна	Формування та подання систематизованої інформації про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів і зміни у власному капіталі підприємства.	Забезпечення користувачів інформацією, необхідною для оцінювання фінансово-господарської діяльності.	Використання показників активів, зобов’язань, власного капіталу, доходів, витрат і грошових потоків як вихідної інформаційної бази.	Формування інформаційного підґрунтя для оцінювання діяльності підприємства та обґрунтування управлінських рішень.
Аналітична	Дослідження фінансових показників, їх динаміки, структури, взаємозв’язків і чинників зміни.	Визначення тенденцій розвитку підприємства, виявлення проблем фінансово-господарської діяльності та оцінювання фінансових ризиків.	Застосування показників фінансової звітності для аналізу фінансових результатів, фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства.	Формування аналітичних висновків щодо фінансового стану підприємства, результативності діяльності та пріоритетних напрямів їх поліпшення.
Управлінська	Використання інформації фінансової звітності та	Забезпечення взаємозв’язку між результатами	Використання виявлених змін фінансових показників,	Підвищення обґрунтованості управлінських рішень,

Продовження табл. 1. 5

1	2	3	4	5
	результатів її аналізу для обґрунтування, прийняття й оцінювання управлінських рішень.	фінансового аналізу та визначенням управлінських заходів.	установлених проблем і фінансових ризиків для вибору управлінських рішень та оцінювання їх результативності.	спрямованих на поліпшення фінансового стану та результатів діяльності підприємства.

*Примітка: узагальнено автором на основі [2; 10; 31; 41].

Наведена систематизація свідчить, що функціональне призначення фінансової звітності не обмежується узагальненням і поданням облікової інформації, а охоплює її подальше аналітичне опрацювання та використання в управлінні підприємством. Взаємозв'язок інформаційної, аналітичної та управлінської функцій проявляється в послідовному перетворенні звітних показників на аналітичні висновки, які становлять основу обґрунтування управлінських рішень. При цьому результати реалізації таких рішень формують нові інформаційні потреби, забезпечуючи зворотний зв'язок між процесами формування фінансової звітності та управління підприємством.

Таким чином, функціональне призначення фінансової звітності доцільно розглядати з позиції взаємозалежності зазначених функцій, що дозволяє встановити логічний зв'язок між формуванням облікової інформації, оцінюванням фінансового стану та результатів діяльності підприємства і прийняттям управлінських рішень. Запропонований підхід доцільно представити у вигляді схеми, яка відображає послідовність реалізації функцій фінансової звітності та їх взаємозв'язок у системі управління підприємством (рис. 1.1).

Розроблена модель відображає послідовність формування та використання фінансової інформації в управлінському процесі. Її особливістю є встановлення взаємозв'язку між трьома функціями фінансової звітності та включення зворотного зв'язку, завдяки якому результати прийнятих рішень стають основою для подальшого оцінювання діяльності підприємства.



Рисунок 1.1 – Взаємозв'язок інформаційної, аналітичної та управлінської функцій фінансової звітності [розробка автора]

Відтак, теоретичні положення щодо функціонального призначення фінансової звітності доцільно розвивати шляхом обґрунтування взаємопов'язаності її інформаційної, аналітичної та управлінської функцій. Тобто, такий підхід дозволяє розглядати фінансову звітність не лише як результат узагальнення облікової інформації, а й як інформаційну основу аналізу та обґрунтування управлінських рішень. В той же час, практична реалізація зазначених функцій залежить від якості сформованих звітних показників, правильності їх інтерпретації та відповідності застосованих методів аналізу інформаційним потребам користувачів. Саме тому важливого значення набуває забезпечення взаємозв'язку між процесами формування фінансової звітності, аналізу її показників і використання отриманих результатів в управлінні підприємством.

Таким чином, узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності та значення фінансової звітності дозволило встановити, що її роль у системі економічної інформації визначається не лише узагальненням результатів бухгалтерського обліку, а й можливістю їх використання для оцінювання фінансового стану, результативності діяльності та обґрунтування управлінських рішень. На цій основі обґрунтовано взаємозв'язок

інформаційної, аналітичної та управлінської функцій фінансової звітності, який проявляється в послідовному формуванні звітної інформації, її аналітичному опрацюванні та використанні отриманих результатів у процесі управління підприємством. Реалізація зазначених функцій передбачає формування фінансової звітності за єдиними нормативно визначеними вимогами, дотримання яких забезпечує належну якість, зіставність та узгодженість звітних показників. Відповідно, теоретичне обґрунтування сутності та функціонального призначення фінансової звітності потребує подальшого дослідження нормативно-правових засад її формування, що визначають вимоги до складу, змісту, порядку складання та подання фінансової звітності вітчизняних підприємств.

1.2 Нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності вітчизняних підприємств

Формування фінансової звітності підприємств здійснюється в межах нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку, яке визначає правові засади організації облікового процесу, вимоги до визнання та оцінювання об’єктів обліку, порядок узагальнення облікової інформації та її подання у встановлених формах звітності. Нормативне регулювання забезпечує єдність основних вимог до формування фінансової інформації та створює передумови для зіставності звітних показників, їх аналітичного використання й обґрунтування економічних рішень. Значення нормативно-правового регулювання фінансової звітності визначається необхідністю забезпечення відповідності звітної інформації встановленим вимогам і задоволення інформаційних потреб її користувачів. Уніфікація правил формування звітних показників сприяє зменшенню неоднозначності їх тлумачення, забезпечує послідовність застосування облікових підходів і

створює інформаційну основу для оцінювання фінансового стану та результатів діяльності підприємств. Водночас нормативне регулювання не усуває необхідності професійного судження під час застосування облікових стандартів, зокрема щодо визначення облікових оцінок, класифікації господарських операцій та розкриття суттєвої інформації.

В науковій літературі розвиток нормативного регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності розглядається у взаємозв'язку з процесами європейської інтеграції та наближення національної системи обліку до міжнародних вимог. Зокрема, Б. А. Засадний досліджує перспективи розвитку національної системи бухгалтерського обліку в умовах євроінтеграційних процесів [19], а А. Костякова розглядає українську практику фінансового звітування в контексті міжнародних стандартів фінансової звітності [27]. Зазначені напрями наукових досліджень свідчать про необхідність розгляду нормативного регулювання як складової розвитку системи бухгалтерського обліку, спрямованої на забезпечення якості та зіставності фінансової інформації.

Питання розвитку національної системи бухгалтерського обліку та її адаптації до сучасних економічних умов також висвітлюються в монографії «Розвиток бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні» [55]. Окремі аспекти трансформації обліку та звітності в контексті європейської інтеграції становлять предмет дослідження, представленого в монографії «Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах євроінтеграції» [60]. Відповідна проблематика дозволяє розглядати вдосконалення нормативного регулювання не лише як оновлення окремих положень бухгалтерського обліку, а й як процес узгодження національних правил формування фінансової інформації з міжнародними підходами до фінансового звітування.

Нормативно-правове регулювання фінансової звітності в Україні має багаторівневий характер і ґрунтується на взаємодії законодавчих актів, НП(С)БО, МСФЗ, підзаконних нормативних документів і внутрішніх

положень підприємств. Кожен із зазначених елементів виконує відповідне регулятивне призначення та впливає на окремі аспекти формування звітних показників. Для систематизації нормативних засад доцільно визначити основні рівні регулювання фінансової звітності, їх зміст і практичне значення (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 – Система нормативно-правового регулювання формування фінансової звітності підприємств в Україні

Рівень регулювання	Основні нормативні документи	Предмет регулювання	Значення для фінансової звітності
Законодавчий	Закон України № 996-XIV.	Правові засади ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності.	Визначення загальних вимог до організації обліку, звітності та відповідальності за її формування.
Національні стандарти бухгалтерського обліку	НП(С)БО, зокрема НП(С)БО 1, 6, 15, 16.	Правила визнання, оцінювання, відображення та розкриття облікової інформації.	Забезпечення формування звітних показників відповідно до встановлених облікових вимог.
Міжнародні стандарти фінансової звітності	Міжнародні стандарти фінансової звітності.	Вимоги до фінансового звітування підприємств, які застосовують МСФЗ.	Формування фінансової звітності відповідно до міжнародної концептуальної основи.
Організаційно-регламентувальний	Порядок подання фінансової звітності, План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування.	Порядок подання звітності, систематизація облікової інформації на рахунках.	Організаційне забезпечення узагальнення облікових даних і виконання вимог щодо подання звітності.
Методичний	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, перевірки порівнянності її показників та облікової політики.	Рекомендовані підходи до формування, узгодження та перевірки звітних показників.	Методичне забезпечення правильності формування й узгодженості фінансової інформації.
Внутрішньо-організаційний	Наказ про облікову політику, внутрішні регламенти документообігу та контрольних процедур.	Конкретизація організації облікового процесу та обраних підприємством облікових підходів у межах законодавства.	Забезпечення послідовності облікових процедур і внутрішнього контролю формування фінансової звітності.

*Примітка: узагальнено автором на основі [5; 6; 14; 21; 36; 37; 38; 39; 47; 53; 54].

Наведена систематизація свідчить, що нормативне регулювання фінансової звітності охоплює не лише встановлення її складу та порядку подання, а й регламентацію процесів формування показників на рівні бухгалтерського обліку.

Законодавчі та нормативні вимоги визначають обов'язкові правила фінансового звітування, методичні рекомендації сприяють їх практичному застосуванню, а внутрішні документи підприємства конкретизують організаційні процедури в межах наданих законодавством повноважень. При цьому наведені рівні характеризують функціональну структуру системи регулювання, а не формальну ієрархію юридичної сили нормативних актів.

Центральне місце в системі нормативного регулювання належить Закону України № 996-XIV [53]. Його положення визначають правові засади регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку, а також складання фінансової звітності підприємствами. Відповідно до законодавства бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством, а фінансова звітність ґрунтується на його даних. Це положення визначає безпосередню залежність змісту фінансової звітності від правильності відображення господарських операцій, обґрунтованості облікових оцінок і повноти узагальнення інформації.

Практична реалізація законодавчих вимог до фінансової звітності безпосередньо пов'язана з організацією бухгалтерського обліку та порядком узагальнення облікових даних.

У навчальній і науковій літературі питання формування звітної інформації розглядаються у взаємозв'язку з обліковими процедурами, систематизацією господарських операцій та підготовкою відповідних звітних показників. Зокрема, ці аспекти становлять предмет дослідження Н. В. Іванчук у праці «Звітність підприємств» [20] та С. І. Мельника, І. М. Горбан, Н. С. Марушко у навчальному виданні «Фінансовий облік і звітність» [35].

З огляду на це нормативні вимоги до фінансової звітності необхідно

розглядати в нерозривному зв’язку з правилами ведення бухгалтерського обліку. Формування звітних показників є завершальним етапом узагальнення облікової інформації, тому їх зміст залежить від правильності визнання та оцінювання об’єктів обліку, повноти відображення господарських операцій і послідовності застосування обраних облікових підходів.

Законодавче регулювання передбачає також розподіл повноважень і відповідальності щодо організації бухгалтерського обліку, забезпечення фіксування господарських операцій у первинних документах та збереження облікової інформації. Слід зазначати, що підприємство самостійно визначає окремі організаційні аспекти ведення бухгалтерського обліку та формує облікову політику в межах установлених нормативних вимог.

Таким чином, законодавче регулювання поєднує обов’язковість дотримання встановлених правил із можливістю вибору підприємством допустимих облікових підходів. Зазначене має безпосереднє значення для формування фінансової звітності, оскільки обрані методи оцінювання та відображення об’єктів обліку можуть впливати на величину активів, зобов’язань, власного капіталу та фінансових результатів.

Особливе місце серед нормативних документів посідає НП(С)БО 1 [39], яке визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання й розкриття її елементів для підприємств, що застосовують НП(С)БО. Застосування НП(С)БО 1 забезпечує формування фінансової звітності як системи взаємопов’язаних показників, що характеризують фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Важливим є те, що стандарт регламентує не лише структуру відповідних форм, а й загальні вимоги до представлення інформації, необхідної користувачам для прийняття економічних рішень.

Важливим аспектом нормативного регулювання є встановлення вимог до якісних характеристик фінансової інформації. Для забезпечення її корисності необхідно, щоб звітні показники належним чином відображали економічний зміст господарських операцій, були зрозумілими користувачам і

придатними для порівняння в динаміці. Відповідні вимоги визначаються застосовною концептуальною основою фінансового звітування та мають враховуватися під час формування показників фінансової звітності.

Особливе значення для аналітичного використання фінансової звітності має зіставність показників. Вона забезпечує можливість дослідження змін фінансового стану та результатів діяльності підприємства за декілька звітних періодів, а також порівняння показників різних суб'єктів господарювання. Водночас зіставність не означає незмінності облікових підходів за будь-яких обставин, оскільки їх перегляд може бути необхідним відповідно до нормативних вимог або для забезпечення більш доречного відображення господарських операцій. Проблематика зіставності фінансової інформації набуває особливого значення в умовах застосування різних облікових підходів до визнання та оцінювання об'єктів бухгалтерського обліку. У зарубіжних дослідженнях увага приділяється як зіставності окремих складових фінансової звітності, так і впливу вибору методів оцінювання на порівнянність фінансової інформації. Зокрема, M. Bjornsen, S. Borchers та M. A. Stallings досліджують питання зіставності фінансової звітності на дезагрегованому рівні [71], тоді як J. C. Fontes, A. Panaretou та C. Shakespeare розглядають взаємозв'язок облікового вибору, оцінювання та зіставності фінансової інформації [73].

Зазначені напрями досліджень дозволяють розмежувати формальну уніфікацію звітних форм і змістовну зіставність фінансових показників. Використання однакових форм фінансової звітності саме по собі не гарантує повної зіставності інформації, оскільки на величину окремих показників можуть впливати допустимі облікові альтернативи, застосовані методи оцінювання та особливості господарської діяльності підприємств. Тому нормативне забезпечення зіставності фінансової звітності необхідно розглядати у взаємозв'язку з вимогами до послідовності облікової політики, обґрунтованості облікових оцінок і належного розкриття інформації про застосовані облікові підходи. У цьому контексті важливого значення набуває

НП(С)БО 6 [5], яке регулює порядок відображення виправлень помилок минулих періодів, змін облікової політики та облікових оцінок. Застосування його положень спрямоване на забезпечення належного представлення фінансової інформації з урахуванням характеру відповідних змін.

Необхідність дотримання встановлених правил відображення таких змін має безпосереднє значення для подальшого фінансового аналізу. Неправильне коригування показників попередніх періодів або відсутність необхідного розкриття інформації може призвести до необґрунтованих висновків щодо динаміки фінансових результатів, активів, зобов'язань та власного капіталу підприємства. Поряд із загальними вимогами до фінансової звітності нормативне регулювання охоплює правила визнання та оцінювання окремих об'єктів бухгалтерського обліку. Вони визначають економічний зміст показників, які надалі узагальнюються у відповідних звітних формах. Зокрема, НП(С)БО 15 [14] встановлює правила визнання та оцінювання доходів підприємства, а НП(С)БО 16 [6] регламентує формування інформації про витрати. Їх застосування безпосередньо впливає на показники Звіту про фінансові результати, зокрема величину доходів, витрат і фінансового результату діяльності. Взаємозв'язок нормативних вимог із формуванням окремих показників фінансової звітності доцільно систематизувати за основними напрямами регулювання (табл. 1.7).

Таблиця 1.7 – Нормативне забезпечення формування показників фінансової звітності підприємства

Нормативний документ	Основний предмет регулювання	Вплив на формування фінансової звітності	Значення для подальшого аналізу
1	2	3	4
НП(С)БО 1 [39]	Загальні вимоги до складу, структури та представлення фінансової звітності.	Визначення складу звітних форм і вимог до розкриття інформації.	Забезпечення системності та зіставності фінансових показників.
НП(С)БО 6 [5]	Виправлення помилок, зміни облікової політики	Коригування відповідних звітних показників і розкриття	Забезпечення коректності порівняння

Продовження табл. 1.7

1	2	3	4
	та облікових оцінок.	інформації про зміни.	показників за різні періоди.
НП(С)БО 15 [14]	Визнання та оцінювання доходів.	Формування показників доходів підприємства.	Аналіз структури й динаміки доходів.
НП(С)БО 16 [6]	Визнання та відображення витрат.	Формування показників витрат і фінансових результатів.	Аналіз витрат, прибутковості та чинників зміни фінансових результатів.
План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування [47; 21]	Систематизація облікової інформації на рахунках.	Формування облікової основи звітних показників.	Забезпечення простежуваності показників від облікових даних до фінансової звітності.
Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [37]	Рекомендований порядок заповнення статей фінансової звітності.	Уточнення практичних підходів до формування звітних показників.	Зменшення ризику помилок під час узагальнення інформації.
Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності [36]	Контроль співвідношень між окремими звітними показниками.	Перевірка взаємоузгодженості показників фінансової звітності.	Підвищення надійності інформаційної основи фінансового аналізу.

*Примітка: узагальнено автором на основі [5; 6; 14; 21; 36; 37; 39; 47].

Наведена систематизація дозволяє встановити, що нормативні вимоги впливають на формування фінансової звітності на різних етапах облікового процесу. Одні документи визначають правила визнання й оцінювання господарських операцій, інші – порядок їх відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку, а також узагальнення та представлення інформації у фінансовій звітності. Відповідно, достовірність звітних показників залежить від дотримання нормативних вимог на всіх етапах формування облікової інформації. Помилки, допущені під час первинного відображення господарських операцій, можуть впливати на показники фінансової звітності навіть за умови правильного перенесення підсумкових даних з облікових регістрів до звітних форм.

Значення нормативного регулювання полягає також у забезпеченні

взаємозв’язку між обліковими процедурами та внутрішнім контролем формування фінансової звітності. Зокрема, перевірка правильності класифікації активів і зобов’язань, обґрунтованості визнання доходів і витрат, відповідності показників даним бухгалтерського обліку та узгодженості інформації між звітними формами створює передумови для підвищення якості фінансової інформації. У зв’язку з цим важливе значення мають Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [37] та Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності [36]. Їх використання дозволяє конкретизувати окремі процедури формування та перевірки звітних показників, однак не замінює обов’язкових вимог відповідних нормативно-правових актів.

Окремим напрямом нормативного регулювання є встановлення вимог до формування облікової політики підприємства. Її значення визначається необхідністю забезпечення послідовного застосування обраних принципів, методів і процедур бухгалтерського обліку в межах, передбачених законодавством. У наукових дослідженнях Б. А. Засадного розглядається обліково-контрольне забезпечення управління підприємствами в умовах застосування МСФЗ [18]. Це питання має значення для розуміння взаємозв’язку між нормативними вимогами, організацією бухгалтерського обліку та формуванням інформації для управління підприємством.

Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства [38] визначають підходи до її формування та документального оформлення. Практичне значення облікової політики полягає в тому, що прийняті підприємством рішення щодо допустимих методів обліку впливають на формування відповідних показників фінансової звітності. Але, облікова політика не може розглядатися як інструмент довільного визначення фінансових результатів або зміни показників фінансової звітності. Її формування та застосування повинні відповідати вимогам нормативного регулювання і забезпечувати належне відображення економічного змісту господарських операцій.

Поряд із НП(С)БО в Україні застосовуються МСФЗ. Закон України № 996-XIV визначає категорії підприємств, для яких застосування МСФЗ є обов'язковим, а також передбачає можливість їх використання іншими підприємствами відповідно до встановленого порядку [53]. Застосування МСФЗ має значення для забезпечення порівнянності фінансової інформації в міжнародному економічному середовищі. Перехід на МСФЗ не обмежується зміною форм фінансової звітності, а передбачає застосування відповідних правил визнання, оцінювання, представлення та розкриття інформації. Тобто, нормативне регулювання фінансової звітності в Україні передбачає застосування різних концептуальних основ фінансового звітування залежно від категорії підприємства та встановлених законодавством вимог. Це зумовлює необхідність чіткого визначення застосовної основи ще на етапі організації бухгалтерського обліку, оскільки саме вона визначає порядок формування відповідних звітних показників.

Важливим елементом системи нормативного регулювання є визначення складу фінансової звітності залежно від категорії підприємства та застосовної концептуальної основи фінансового звітування. Закон України № 996-XIV передбачає можливість складання скороченої за показниками фінансової звітності для мікропідприємств, малих підприємств та інших визначених законодавством суб'єктів, за винятком тих, які зобов'язані застосовувати МСФЗ [53]. Для таких підприємств важливе значення має НП(С)БО 25, яке регламентує склад і порядок формування відповідної звітності. Застосування спрощених форм спрямоване на забезпечення належного рівня фінансового звітування з урахуванням особливостей діяльності та категорії підприємства.

Разом з тим, скорочення кількості звітних показників може обмежувати можливості проведення поглибленого фінансового аналізу. Зокрема, відсутність окремих деталізованих показників у спрощених формах зумовлює необхідність використання додаткової інформації бухгалтерського обліку для дослідження причин зміни фінансових результатів, структури

активів і зобов’язань та інших характеристик діяльності підприємства. Таким чином, склад фінансової звітності впливає не лише на обсяг інформації, що подається користувачам, а й на можливості її подальшого аналітичного використання. Для обґрунтування управлінських рішень важливо враховувати інформаційні обмеження відповідних форм звітності та визначати потребу в додаткових облікових даних.

Окремого розгляду потребує порядок подання фінансової звітності. Його нормативне регулювання здійснюється відповідно до Закону України № 996-XIV [53] та Порядку подання фінансової звітності [54]. Даний Порядок регламентує організаційні аспекти подання фінансової звітності, зокрема визначає відповідні категорії користувачів, строки та особливості її подання. При цьому конкретні вимоги залежать від категорії підприємства, виду звітності та інших установлених законодавством обставин. Дотримання порядку подання фінансової звітності є складовою належної організації облікового процесу. Воно передбачає своєчасне завершення облікових процедур, узагальнення інформації, перевірку звітних показників і підготовку фінансової звітності до подання визначеним користувачам. У зв’язку з цим нормативні вимоги до складання та подання фінансової звітності доцільно розглядати у взаємозв’язку з організаційними процедурами підприємства. Такий підхід дозволяє встановити, яким чином зовнішні регулятивні вимоги реалізуються на рівні конкретного суб’єкта господарювання.

Для узагальнення результатів дослідження доцільно систематизувати основні нормативні вимоги та визначити їх значення для організації процесу формування фінансової звітності (табл. 1.8). Представлені в таблиці 1.8 положення відображають взаємозв’язок між нормативними вимогами та організаційними процедурами, які забезпечують їх виконання на підприємстві. При цьому формування фінансової звітності доцільно розглядати як послідовний процес, що охоплює документування господарських операцій, їх відображення в системі бухгалтерського обліку,

узагальнення інформації, перевірку показників і складання відповідних звітних форм.

Таблиця 1.8 – Систематизація нормативних вимог до формування фінансової звітності та їх організаційного забезпечення

Напрям нормативного регулювання	Зміст вимог	Організаційне забезпечення на підприємстві	Очікуваний результат
Організація бухгалтерського обліку	Ведення бухгалтерського обліку та формування звітності на основі облікових даних.	Визначення Звідповідальних осіб, організація документообігу та облікових процедур.	Формування належної облікової основи фінансової звітності.
Визнання та оцінювання об'єктів обліку	Дотримання вимог застосовних стандартів щодо активів, зобов'язань, доходів і витрат.	Застосування встановлених методів обліку та перевірка правильності облікових оцінок.	Обґрунтованість величини звітних показників.
Формування облікової політики	Визначення та послідовне застосування допустимих облікових підходів.	Документальне оформлення облікової політики та контроль її застосування.	Послідовність формування облікової інформації.
Складання фінансової звітності	Дотримання вимог до складу, змісту та представлення звітних показників.	Узагальнення даних бухгалтерських рахунків і регістрів у відповідних формах.	Відповідність звітності встановленим вимогам.
Забезпечення зіставності показників	Належне відображення змін облікової політики, облікових оцінок і виправлення помилок.	Перевірка показників звітного та попередніх періодів, необхідні коригування.	Коректність порівняння фінансової інформації.
Контроль узгодженості показників	Перевірка правильності формування показників і взаємозв'язків між ними.	Зіставлення звітних показників з обліковими даними та перевірка контрольних співвідношень.	Зменшення ризику помилок у фінансовій звітності.
Подання фінансової звітності	Дотримання встановленого порядку та строків подання.	Організація підготовки, підписання й подання звітності.	Своєчасне виконання вимог законодавства.

*Примітка: узагальнено автором на основі [5; 21; 36; 37; 38; 39; 47; 53; 54].

Особливе значення має забезпечення узгодженості облікових даних і показників фінансової звітності. Нормативне регулювання встановлює загальні вимоги до обліку та звітування, однак практична реалізація

відповідних процедур залежить від особливостей організації бухгалтерського обліку конкретного підприємства. У цьому контексті важливим є розмежування нормативних вимог і внутрішніх контрольних процедур. Нормативні документи визначають обов'язкові правила формування звітної інформації, тоді як внутрішні контрольні процедури спрямовані на перевірку правильності їх застосування, своєчасне виявлення помилок і забезпечення відповідності показників фінансової звітності даним бухгалтерського обліку. Такий взаємозв'язок набуває особливого значення під час організації облікового процесу на підприємстві, оскільки дозволяє встановити конкретні етапи формування фінансової звітності, визначити відповідальних осіб і передбачити необхідні процедури перевірки звітних показників. Отже, нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності необхідно розглядати не лише як систему обов'язкових вимог до бухгалтерського обліку та звітування, а й як основу організаційного забезпечення процесу формування фінансової інформації. Відповідно, дотримання нормативних положень має поєднуватися з належною організацією облікових процедур і внутрішнього контролю, що створює передумови для формування інформації, придатної до подальшого аналітичного використання.

Проведене дослідження дозволило встановити, що нормативно-правове регулювання формування фінансової звітності в Україні являє собою систему взаємопов'язаних законодавчих, нормативних та організаційно-методичних вимог, які визначають порядок формування, узагальнення й подання фінансової інформації. Систематизація зазначених вимог засвідчила їх вплив на всі етапи облікового процесу – від визнання та оцінювання об'єктів бухгалтерського обліку до формування показників фінансової звітності та забезпечення їх зіставності. Нормативна регламентація створює необхідні передумови для формування фінансової інформації, проте її достовірність та аналітична придатність залежать також від належної організації облікових і контрольних процедур на рівні підприємства. Водночас дотримання

нормативних вимог саме по собі не забезпечує комплексного оцінювання фінансового стану та результатів діяльності, що зумовлює необхідність застосування відповідних методичних підходів до дослідження показників фінансової звітності, їх взаємозв'язків і тенденцій зміни.

1.3 Методичні засади організації аналітичного дослідження фінансової звітності

Фінансова звітність є основним джерелом систематизованої інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства, однак безпосереднє використання її показників не забезпечує повного розуміння економічного змісту процесів, що відбуваються у фінансово-господарській діяльності. Встановлення причин зміни фінансових показників, оцінювання їх взаємозв'язків і визначення можливих наслідків виявлених тенденцій потребують застосування відповідних методів аналітичного дослідження. За таких умов особливого значення набуває методичне забезпечення аналізу фінансової звітності, від обґрунтованості якого залежать повнота оцінювання фінансового стану підприємства та можливість використання отриманих результатів для прийняття управлінських рішень.

Методичні засади організації аналітичного дослідження фінансової звітності охоплюють визначення мети та завдань аналізу, формування інформаційної бази, вибір методів і системи аналітичних показників, установлення послідовності дослідження, оцінювання взаємозв'язків між отриманими результатами та формування узагальнених висновків. Взаємоузгодженість зазначених складових забезпечує системність аналітичного процесу та створює передумови для обґрунтованого оцінювання фінансового стану, результативності діяльності й фінансових ризиків підприємства.

Теоретичні та прикладні аспекти фінансового аналізу висвітлюються у працях І. Ю. Єпіфанової та В. В. Джеджули [15], О. А. Магопець, Н. С. Шалімової та О. М. Черновол [32], Н. Л. Марусяк [34], Р. Б. Сокольської та співавторів [58], І. П. Ткаченка, С. А. Фрунзи та Т. Ф. Штеця [61], Ю. М. Тютюнник, Л. О. Дорогань-Писаренко та С. В. Тютюнник [63]. У зазначених наукових працях розглянуто методичні підходи до аналізу фінансової звітності, зокрема дослідження фінансових результатів діяльності підприємства, оцінювання його фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності. При цьому, організація аналітичного дослідження потребує врахування його місця в загальній системі інформаційного забезпечення управління. А. Г. Загородній та Г. О. Партин у праці «Обліково-аналітичне забезпечення менеджменту підприємства» [17] розглядають питання формування та використання обліково-аналітичної інформації в управлінській діяльності. У цьому контексті аналіз фінансової звітності доцільно розглядати як складову процесу перетворення облікової інформації на аналітичні результати, необхідні для оцінювання діяльності підприємства та обґрунтування управлінських рішень.

Питання взаємозв’язку формування фінансової звітності та її аналітичного використання розглядають також М. А. Шум, О. Ф. Доровський та С. М. Чуприна [69]. Тематика їхнього дослідження охоплює окремі аспекти складання й аналізу фінансової звітності підприємства, що підтверджує доцільність узгодженого розгляду процесів формування фінансової інформації та її подальшого аналітичного опрацювання.

Узагальнення наукових підходів дозволяє встановити, що методичне забезпечення фінансового аналізу повинно ґрунтуватися на відповідності між інформаційними потребами користувачів, завданнями дослідження, обраними аналітичними показниками та характером управлінських рішень, для обґрунтування яких використовуються результати аналізу. Однак, дослідження окремих показників фінансової звітності без урахування їх економічного взаємозв’язку може призводити до неповного або

неоднозначного оцінювання фінансового стану підприємства. Зокрема, зростання прибутку не завжди супроводжується поліпшенням ліквідності, а збільшення власного капіталу саме по собі не свідчить про достатність оборотних активів для своєчасного погашення поточних зобов'язань. Відповідно, обґрунтоване оцінювання фінансового стану потребує комплексного дослідження показників, які характеризують різні, але взаємопов'язані аспекти фінансово-господарської діяльності.

Метою комплексного аналізу фінансової звітності є формування цілісної оцінки фінансового стану та результатів діяльності підприємства на основі дослідження динаміки, структури й взаємозв'язків фінансових показників, установлення причин їх зміни, виявлення фінансових ризиків і визначення пріоритетних напрямів поліпшення фінансового стану. Досягнення зазначеної мети передбачає вирішення взаємопов'язаних завдань, спрямованих на оцінювання динаміки та структури фінансових показників, дослідження формування фінансових результатів, визначення рівня фінансової стійкості, аналіз ліквідності та платоспроможності, виявлення негативних тенденцій і фінансових ризиків, а також узагальнення отриманих результатів для подальшого використання в управлінні підприємством.

Важливим аспектом організації аналітичного дослідження є врахування галузевих та організаційно-економічних особливостей підприємства. Зокрема, Н. Б. Кащена у дослідженні, присвяченому формуванню обліково-аналітичного забезпечення управління економічною активністю підприємств торгівлі [22], розглядає відповідну систему в контексті особливостей діяльності торговельних підприємств та завдань управління. Це дозволяє обґрунтувати необхідність адаптації загальних методів фінансового аналізу до специфіки діяльності конкретного підприємства без зміни економічного змісту застосовуваних показників.

Організація аналітичного дослідження передбачає насамперед формування належної інформаційної бази. Основним джерелом інформації є фінансова звітність підприємства, показники якої характеризують його

фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів і зміни у власному капіталі.

Залежно від складу фінансової звітності та завдань аналізу можуть використовуватися Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал і примітки до фінансової звітності. Для підприємств, які складають скорочену фінансову звітність, інформаційна база аналізу формується з урахуванням установленого складу звітних форм.

Баланс відображає стан активів, зобов'язань і власного капіталу на визначену дату та використовується для оцінювання структури капіталу, фінансової стійкості й ліквідності підприємства. Звіт про фінансові результати характеризує доходи, витрати та фінансові результати за звітний період, що дозволяє досліджувати прибутковість і результативність діяльності. Звіт про рух грошових коштів забезпечує інформацію про надходження та вибуття грошових коштів у розрізі видів діяльності, а Звіт про власний капітал відображає зміни його складових. Слід зауважити, що інформаційні можливості фінансової звітності мають певні обмеження. Звітні показники характеризують переважно результати господарських операцій, які вже відбулися, тоді як для встановлення причин їх зміни та оцінювання перспектив діяльності можуть бути необхідними додаткові дані бухгалтерського обліку, внутрішньої звітності, планові показники й інформація про зовнішнє економічне середовище.

Для підприємств, які складають спрощену фінансову звітність, зазначені обмеження можуть бути більш відчутними через скорочений склад звітних показників. У таких випадках поглиблене дослідження причин зміни фінансового стану та результатів діяльності потребує залучення відповідних облікових регістрів і додаткової аналітичної інформації.

Важливою умовою проведення аналізу є забезпечення достовірності та зіставності вихідних даних. Перед здійсненням аналітичних розрахунків необхідно встановити відповідність показників досліджуваним періодам,

урахувати зміни облікової політики, виправлення помилок та інші обставини, які можуть впливати на порівнянність фінансової інформації. Недотримання зазначених вимог може спричинити викривлення результатів аналізу та формування необґрунтованих висновків.

Особливе значення має не лише формальна зіставність звітних показників, а й їх змістовна порівнянність. Застосування різних облікових оцінок, зміна структури діяльності або суттєві господарські операції можуть впливати на динаміку фінансових показників без відповідних змін в операційній ефективності підприємства. Тому аналітичне дослідження повинно передбачати оцінювання чинників, які обмежують можливість безпосереднього порівняння звітної інформації.

Проблематика зіставності фінансової звітності розглядається також у зарубіжних дослідженнях. Зокрема, N. V. Khuong, V. T. T. Tai та L. H. T. Anh досліджують взаємозв'язок корпоративного управління, ефективності інвестицій і зіставності фінансової звітності [75]. З огляду на предмет цього дослідження зіставність фінансової інформації доцільно розглядати не лише як передумову проведення аналітичних розрахунків, а й як характеристику, що має значення для використання звітних показників під час оцінювання економічних рішень.

Таким чином, формування інформаційної бази аналізу передбачає не механічне використання наявних звітних показників, а попереднє оцінювання їх достатності, достовірності, зіставності та відповідності завданням дослідження.

Методичне забезпечення аналітичного дослідження ґрунтується на застосуванні сукупності загальнонаукових і спеціальних методів фінансового аналізу. Вибір конкретних методів залежить від мети дослідження, складу доступної інформації, особливостей діяльності підприємства та характеру показників, які підлягають оцінюванню.

Основні методи аналізу фінансової звітності та їх аналітичне призначення систематизовано в таблиці 1.9.

Таблиця 1.9 – Методи аналітичного дослідження фінансової звітності підприємства

Метод аналізу	Зміст методу	Аналітичне призначення	Результат застосування
Горизонтальний аналіз	Порівняння показників фінансової звітності за різні періоди.	Визначення абсолютних і відносних змін фінансових показників.	Виявлення динаміки та тенденцій розвитку підприємства.
Вертикальний аналіз	Дослідження питомої ваги окремих складових у загальній величині показника.	Оцінювання структури активів, капіталу, доходів і витрат.	Визначення структурних змін у фінансовому стані та результатах діяльності.
Трендовий аналіз	Дослідження динаміки показників за декілька періодів.	Виявлення стійких тенденцій зміни фінансових показників.	Формування підґрунтя для прогнозних оцінок.
Коефіцієнтний аналіз	Розрахунок відносних показників на основі даних фінансової звітності.	Оцінювання прибутковості, фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності.	Кількісна характеристика окремих аспектів фінансового стану.
Порівняльний аналіз	Зіставлення фактичних показників із показниками попередніх періодів, плановими або іншими порівнянними величинами.	Визначення відхилень і особливостей фінансово-господарської діяльності.	Виявлення проблемних аспектів діяльності підприємства.
Факторний аналіз	Дослідження впливу окремих чинників на зміну результативних показників.	Визначення причин зміни фінансових результатів та інших показників.	Кількісне оцінювання впливу чинників за наявності відповідної моделі.

*Примітка: узагальнено автором на основі [15; 32; 34; 58; 61; 63].

Наведені в таблиці 1.9 методи мають взаємодоповнювальний характер. Горизонтальний і вертикальний аналіз дозволяють визначити зміни величини та структури фінансових показників, коефіцієнтний аналіз забезпечує кількісне оцінювання окремих характеристик фінансового стану, а факторний аналіз спрямований на встановлення причин зміни результативних показників.

Комплексне використання цих методів створює передумови для переходу від опису фінансових показників до пояснення економічного змісту

виявлених змін. Разом із тим застосування аналітичних методів повинно враховувати особливості фінансово-господарської діяльності підприємства. Зокрема, оцінювання ліквідності та фінансової стійкості залежить від структури активів і зобов'язань, тривалості операційного циклу, характеру фінансування діяльності та інших чинників. Тому результати розрахунків доцільно інтерпретувати з урахуванням конкретних економічних умов функціонування підприємства.

Проблематика фінансової стійкості та забезпечення безперервності діяльності розглядається в дослідженнях Б. Леонової, О. Островської та В. Круш [30], Н. Москаль [40], О. С. Юрченко [70]. Зазначені напрями досліджень підкреслюють значення оцінювання фінансового стану підприємства з урахуванням ризиків, які можуть впливати на його здатність продовжувати діяльність і виконувати фінансові зобов'язання.

У межах комплексного аналізу фінансової звітності доцільно виокремити три взаємопов'язані напрями дослідження:

– аналіз фінансових результатів,

– оцінювання фінансової стійкості;

– аналіз ліквідності підприємства.

Їх поєднання дозволяє дослідити не лише результативність господарської діяльності, а й фінансові передумови її забезпечення та здатність підприємства виконувати поточні зобов'язання.

Аналіз фінансових результатів спрямований на визначення динаміки доходів, витрат і прибутку, оцінювання рентабельності та виявлення чинників, що впливають на результативність діяльності підприємства. Його проведення дозволяє встановити, наскільки ефективно підприємство формує фінансові результати та які зміни відбуваються у співвідношенні доходів і витрат.

Важливість дослідження фінансових результатів обґрунтовується також їх значенням для оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Зокрема, О. М. Ковальова та М. І. Іоргачова розглядають

фінансовий результат як індикатор інвестиційної привабливості [23]. Водночас для оцінювання фінансового стану підприємства недостатньо обмежуватися абсолютною величиною прибутку, оскільки вона не відображає повною мірою ефективність використання активів і власного капіталу.

Оцінювання фінансової стійкості передбачає дослідження структури джерел фінансування, співвідношення власного та залученого капіталу, рівня фінансової незалежності й здатності підприємства підтримувати належну структуру капіталу. Результати такого аналізу дозволяють визначити ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування та виявити ризики, пов'язані зі змінами структури зобов'язань.

Аналіз ліквідності спрямований на оцінювання здатності підприємства виконувати поточні зобов'язання за рахунок відповідних активів. При цьому необхідно враховувати не лише співвідношення окремих груп оборотних активів і поточних зобов'язань, а й фактичну можливість перетворення активів на грошові кошти, строки погашення зобов'язань та особливості операційного циклу.

Взаємозв'язок зазначених напрямів проявляється в тому, що результати діяльності впливають на величину власного капіталу, структура джерел фінансування визначає рівень фінансової стійкості, а співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань характеризує ліквідність підприємства. Водночас ці характеристики не є тотожними, тому їх дослідження потребує застосування різних груп аналітичних показників.

Для забезпечення системності комплексного аналізу фінансової звітності доцільно визначити послідовність його проведення, яка передбачає взаємопов'язане оцінювання фінансових результатів, фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Послідовність аналітичних процедур, їх взаємозв'язок та спрямованість на виявлення фінансових ризиків і визначення пріоритетних напрямів поліпшення фінансового стану підприємства представлено на рисунку 1.2.

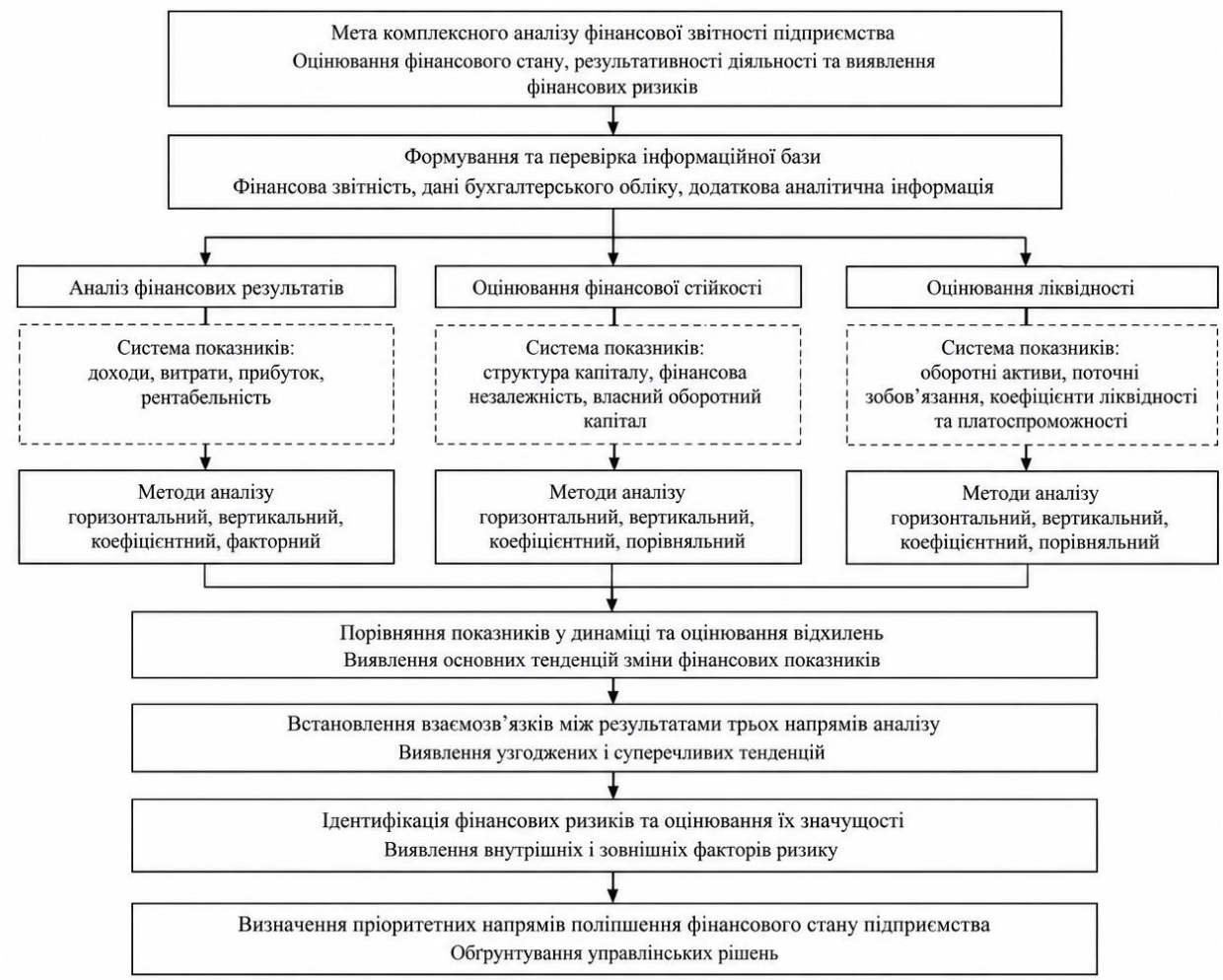


Рисунок 1.2 – Методичний підхід до комплексного аналізу фінансової звітності підприємства [розроблено автором]

Розроблена методика ґрунтується на послідовному переході від формування інформаційної бази до дослідження окремих характеристик фінансового стану та узагальнення отриманих результатів. Його особливістю є не лише поєднання трьох напрямів аналізу в межах єдиної системи оцінювання, а й установлення взаємозв'язків між отриманими результатами, виявлення узгоджених і суперечливих тенденцій, визначення фінансових ризиків та пріоритетних напрямів їх усунення або зменшення. Застосування такого підходу передбачає не механічне об'єднання окремих коефіцієнтів, а змістовне зіставлення результатів їх розрахунку. Зокрема, зростання прибутковості за одночасного погіршення ліквідності потребує додаткового дослідження структури оборотних активів, змін дебіторської заборгованості

та грошових потоків. Аналогічно, зниження фінансової незалежності за умови збільшення прибутку може свідчити про зростання залежності підприємства від залученого фінансування.

Отже, комплексний аналіз дозволяє виявляти фінансові ризики, які не завжди можуть бути встановлені в межах дослідження одного показника або окремого напряму аналізу. Це забезпечує більш обґрунтовану інтерпретацію фінансового стану підприємства та створює передумови для визначення пріоритетних напрямів його поліпшення. Важливою умовою реалізації запропонованого підходу є формування системи аналітичних показників, яка повинна відповідати меті дослідження, охоплювати основні характеристики фінансового стану та забезпечувати можливість встановлення взаємозв'язків між результатами окремих напрямів аналізу. Для забезпечення практичної застосовності методичного підходу необхідно визначити не лише склад показників, а й порядок їх розрахунку, інформаційні джерела та аналітичне призначення. Систему основних показників комплексного аналізу фінансової звітності наведено в таблиці 1.10.

Таблиця 1.10 – Система показників комплексного аналізу фінансової звітності та їх аналітичне призначення

Напрям аналізу	Показник	Порядок розрахунку	Інформаційна база	Аналітичне призначення
1	2	3	4	5
Аналіз фінансових результатів	Чистий дохід від реалізації	За відповідною статтею Звіту про фінансові результати	Звіт про фінансові результати	Оцінювання обсягу та динаміки основної діяльності
Аналіз фінансових результатів	Валовий прибуток	Чистий дохід від реалізації – собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Звіт про фінансові результати	Оцінювання результату основної діяльності до врахування інших операційних витрат
Аналіз фінансових результатів	Чистий прибуток	За відповідною статтею Звіту про фінансові результати	Звіт про фінансові результати	Визначення кінцевого фінансового результату
Аналіз фінансових результатів	Рентабельність продажу за чистим прибутком	Чистий прибуток / чистий дохід від реалізації × 100 %	Звіт про фінансові результати	Оцінювання частки чистого прибутку в доході

Продовження таб. 1.10

1	2	3	4	5
Аналіз фінансових результатів	Рентабельність активів	Чистий прибуток / середньорічна вартість активів × 100 %	Баланс, Звіт про фінансові результати	Оцінювання ефективності використання активів
Аналіз фінансових результатів	Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / середньорічна величина власного капіталу × 100 %	Баланс, Звіт про фінансові результати	Оцінювання прибутковості власного капіталу
Оцінювання фінансової стійкості	Коефіцієнт автономії	Власний капітал / валюта балансу	Баланс	Оцінювання частки власного капіталу в загальній величині джерел фінансування
Оцінювання фінансової стійкості	Коефіцієнт фінансової залежності	Валюта балансу / власний капітал	Баланс	Оцінювання залежності підприємства від залученого капіталу
Оцінювання фінансової стійкості	Співвідношення позикового та власного капіталу	Зобов'язання / власний капітал	Баланс	Оцінювання фінансового навантаження та структури джерел фінансування
Оцінювання фінансової стійкості	Власний оборотний капітал	Власний капітал – необоротні активи	Баланс	Визначення частини власного капіталу, не вкладеної в необоротні активи
Оцінювання фінансової стійкості	Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	Власний оборотний капітал / оборотні активи	Баланс	Оцінювання забезпеченості оборотних активів власними джерелами
Оцінювання ліквідності	Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / поточні зобов'язання	Баланс	Оцінювання загальної забезпеченості поточних зобов'язань оборотними активами
Оцінювання ліквідності	Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – запаси – інші найменш ліквідні складові оборотних активів) / поточні зобов'язання	Баланс	Оцінювання можливості погашення поточних зобов'язань без реалізації запасів та інших найменш ліквідних активів
Оцінювання ліквідності	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти та їх еквіваленти / поточні зобов'язання	Баланс	Оцінювання можливості негайного погашення частини поточних зобов'язань

*Примітка: розроблено автором за [15; 23; 30; 32; 34; 40; 58; 61; 63; 70].

У наведених формулах під зобов’язаннями розуміється сукупність довгострокових і поточних зобов’язань підприємства. Середньорічні величини активів і власного капіталу за наявності відповідних даних визначаються як середнє арифметичне їх значень на початок і кінець року. Розрахунок коефіцієнтів, у знаменнику яких використовується власний капітал, потребує окремої інтерпретації за його нульового або від’ємного значення. Для забезпечення порівнянності розрахунків у межах дослідження необхідно послідовно застосовувати обрані формули та враховувати склад статей фінансової звітності підприємства.

Запропонована система показників забезпечує можливість комплексного дослідження фінансової звітності з урахуванням взаємозв’язку результативності діяльності, структури джерел фінансування та ліквідності підприємства. Її використання дозволяє систематизувати результати аналітичних розрахунків, визначити характер виявлених змін і сформувати обґрунтовані висновки щодо фінансового стану підприємства. Водночас інтерпретація коефіцієнтів потребує врахування галузевих особливостей, масштабів діяльності, тривалості операційного циклу та інших економічних чинників. Застосування універсальних нормативних значень без урахування зазначених обставин може призводити до неоднозначних висновків. Тому оцінювання фінансових показників доцільно здійснювати насамперед у динаміці, доповнюючи його зіставленням із обґрунтованими орієнтирами та характеристиками діяльності підприємства.

Для реалізації комплексного підходу недостатньо визначити окремі показники та здійснити їх розрахунок. Необхідно встановити порядок узагальнення результатів аналізу, який дозволить оцінити узгодженість змін фінансових результатів, фінансової стійкості та ліквідності, виявити можливі суперечності між ними та визначити фінансові ризики, що потребують управлінського реагування. У межах запропонованого методичного підходу узагальнення результатів доцільно здійснювати послідовно:

– на першому етапі визначаються основні тенденції зміни показників за кожним напрямом аналізу;

– на другому етапі встановлюється характер їх взаємозв’язку, зокрема оцінюється, чи супроводжується поліпшення фінансових результатів підвищенням фінансової стійкості та ліквідності;

– на третьому етапі виявляються фінансові ризики, пов’язані з негативною динамікою показників або суперечливістю отриманих результатів;

– на четвертому, завершальному етапі визначаються пріоритетні напрями поліпшення фінансового стану з урахуванням характеру та значущості встановлених проблем.

Окремого значення набуває дослідження взаємозв’язку між прибутковістю та ліквідністю. Підприємство може відображати позитивний фінансовий результат за одночасного виникнення труднощів із погашенням поточних зобов’язань, що зумовлюється відмінностями між принципом нарахування доходів і витрат та фактичним рухом грошових коштів. За таких умов комплексне оцінювання повинно враховувати зміни дебіторської заборгованості, запасів, поточних зобов’язань та інших складових оборотного капіталу.

Не менш важливим є встановлення взаємозв’язку між фінансовими результатами та фінансовою стійкістю. Зростання прибутку може сприяти збільшенню власного капіталу за умови його збереження в розпорядженні підприємства. Слід зазначити, що залучення додаткових позикових коштів може забезпечувати розширення господарської діяльності, але супроводжуватися підвищенням фінансових ризиків. Тому оцінювання результативності діяльності доцільно поєднувати з аналізом структури джерел фінансування.

Для систематизації результатів комплексного аналізу доцільно встановити можливі поєднання змін фінансових показників та визначити їх аналітичне значення. Такий підхід дозволяє пов’язати результати розрахунків

із виявленням фінансових ризиків і визначенням пріоритетних напрямів поліпшення фінансового стану підприємства. Узагальнення можливих поєднань результатів аналізу, їх аналітичної інтерпретації та відповідних напрямів управлінського впливу наведено в таблиці 1.11.

Таблиця 1.11 – Узагальнення результатів комплексного аналізу фінансової звітності для виявлення фінансових ризиків

Поєднання результатів аналізу	Аналітична інтерпретація	Можливі фінансові ризики	Пріоритетний напрям поліпшення фінансового стану
Зростання прибутковості за одночасного погіршення ліквідності	Позитивна динаміка фінансових результатів не супроводжується відповідним поліпшенням здатності погашати поточні зобов'язання.	Дефіцит ліквідних активів, уповільнення погашення дебіторської заборгованості.	Поліпшення управління оборотним капіталом і грошовими коштами.
Зростання прибутковості за одночасного зниження фінансової стійкості	Поліпшення фінансових результатів супроводжується збільшенням залежності від залучених джерел фінансування.	Підвищення боргового навантаження, зростання фінансової залежності.	Оптимізація структури капіталу та джерел фінансування.
Зниження прибутковості за відносно стабільних показників фінансової стійкості та ліквідності	Погіршення результативності діяльності без істотних змін у структурі капіталу та забезпеченості поточних зобов'язань активами.	Скорочення фінансових результатів, зниження ефективності діяльності.	Підвищення прибутковості та оптимізація витрат.
Одночасне погіршення прибутковості, фінансової стійкості та ліквідності	Негативні зміни охоплюють основні характеристики фінансового стану.	Накопичення фінансових ризиків, погіршення платоспроможності.	Комплексні заходи щодо відновлення прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості.
Поліпшення прибутковості, фінансової стійкості та ліквідності	Узгоджена позитивна динаміка основних фінансових характеристик.	Можливі ризики, не виявлені за агрегованими показниками.	Підтримання позитивних тенденцій і запобігання виникненню фінансових ризиків.

*Примітка: розроблено автором.

Представлені в таблиці 1.11 поєднання фінансових показників

дозволяють визначити можливі ризики та напрями подальшого аналізу фінансового стану підприємства. Водночас виявлені зміни не завжди свідчать про наявність конкретного фінансового ризику, оскільки їх оцінювання потребує врахування причин відхилень, особливостей господарської діяльності та додаткової облікової інформації. Отже, запропонована систематизація може використовуватися для визначення пріоритетних напрямів поглибленого фінансового аналізу та обґрунтування відповідних управлінських рішень.

Важливою особливістю такого підходу є можливість установлення суперечливих тенденцій між окремими напрямами аналізу. Зокрема, позитивна динаміка прибутковості може поєднуватися з погіршенням ліквідності або зростанням фінансової залежності. Виявлення таких суперечностей дозволяє уникнути одностороннього оцінювання фінансового стану підприємства та сприяє формуванню більш обґрунтованих аналітичних висновків. При цьому пріоритетність напрямів поліпшення фінансового стану повинна визначатися з урахуванням характеру виявлених проблем, їх можливого впливу на платоспроможність і фінансову стійкість підприємства та доступних можливостей управлінського впливу. Зокрема, за наявності істотних труднощів із погашенням поточних зобов’язань першочергового значення можуть набувати заходи щодо відновлення ліквідності, навіть якщо підприємство демонструє позитивні фінансові результати.

У сучасних дослідженнях увага приділяється також можливостям прогнозування змін фінансово-господарського стану підприємства. Зокрема, А. Пілько та А. Вітовська розглядають проблематику прогнозування змін фінансово-господарського стану [45]. Використання прогнозних оцінок може доповнювати результати ретроспективного аналізу та сприяти визначенню можливих наслідків збереження виявлених тенденцій. Разом із тим, прогнозування не повинно підміняти аналіз фактичних показників фінансової звітності. Обґрунтованість прогнозних висновків залежить від достовірності вихідної інформації, правильності вибору методів і врахування чинників, які

можуть впливати на майбутні результати діяльності підприємства. Отже, методичний підхід до комплексного аналізу фінансової звітності передбачає взаємопов'язане застосування аналітичних методів і показників, спрямованих на дослідження фінансових результатів, фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Його реалізація забезпечує не лише систематизацію результатів аналітичних розрахунків, а й установлення економічних взаємозв'язків між фінансовими показниками, виявлення суперечливих тенденцій, ідентифікацію фінансових ризиків і визначення пріоритетних напрямів поліпшення фінансового стану.

Проведене дослідження дозволило обґрунтувати доцільність організації аналітичного дослідження фінансової звітності на основі комплексного підходу, який поєднує оцінювання результативності діяльності, фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Подальшого розвитку набув методичний підхід до комплексного аналізу фінансової звітності, який, на відміну від відокремленого оцінювання окремих фінансових характеристик, передбачає послідовне встановлення взаємозв'язків між результатами трьох напрямів аналізу, виявлення узгоджених і суперечливих тенденцій, систематизацію фінансових ризиків та визначення пріоритетних напрямів поліпшення фінансового стану підприємства. Практична реалізація зазначеного підходу потребує врахування організаційно-економічних особливостей конкретного підприємства, складу його фінансової звітності та характеру господарської діяльності. Це визначає необхідність подальшого дослідження організації бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» як інформаційної основи проведення комплексного фінансового аналізу. Розроблена система показників і порядок узагальнення результатів становитимуть методичну основу аналізу фінансових результатів діяльності підприємства в підрозділі 3.1 та оцінювання його фінансової стійкості й ліквідності в підрозділі 3.2 з подальшим використанням отриманих висновків у процесі обґрунтування управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВ «АРНІ 2010»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Організаційно-економічна характеристика підприємства є важливою складовою дослідження процесів формування фінансової звітності та її використання в управлінні, оскільки дозволяє встановити особливості господарської діяльності, організації управління, ресурсного забезпечення та взаємовідносин із контрагентами. Характер здійснюваних операцій, галузева специфіка, структура господарських зв'язків і масштаби діяльності визначають вимоги до організації бухгалтерського обліку, складу облікової інформації та порядку її узагальнення у фінансовій звітності [17].

Об'єктом дослідження є Товариство з обмеженою відповідальністю «АРНІ 2010», діяльність якого пов'язана переважно з оптовою торгівлею паливом та подібними продуктами. Підприємство зареєстроване 28 жовтня 2010 року, код за ЄДРПОУ – 37359594. Місцезнаходження товариства – м. Запоріжжя. Директором підприємства є Залунін Артем Михайлович.

За наявними реєстраційними відомостями розмір статутного капіталу становить 1 000 грн.

Організаційно-правова форма товариства з обмеженою відповідальністю визначає загальні засади управління підприємством, порядок формування його майна, розподілу повноважень і відповідальності. ТОВ «АРНІ 2010» є самостійною юридичною особою, яка здійснює господарську діяльність відповідно до законодавства України, веде бухгалтерський облік і складає фінансову звітність. При цьому розмір статутного капіталу не характеризує загальну величину фінансових ресурсів

підприємства, оскільки джерелами фінансування його діяльності можуть бути також нерозподілений прибуток, кредиторська заборгованість та інші залучені кошти.

Основні організаційно-правові характеристики ТОВ «АРНІ 2010» узагальнено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Загальна характеристика ТОВ «АРНІ 2010»

Ознака	Характеристика
Повне найменування	Товариство з обмеженою відповідальністю «АРНІ 2010»
Скорочене найменування	ТОВ «АРНІ 2010»
Код ЄДРПОУ	37359594
Дата державної реєстрації	28.10.2010
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Місцезнаходження	м. Запоріжжя
Керівник	Залунін Артем Михайлович
Статутний капітал	1 000 грн
Основний вид економічної діяльності	КВЕД 46.71 — оптова торгівля твердим, рідким та газоподібним паливом і подібними продуктами
Інші зареєстровані види діяльності	КВЕД 47.30, 49.41, 68.20 та інші

*Примітка: складено за реєстраційними відомостями ТОВ «АРНІ 2010».

Основним видом економічної діяльності підприємства є оптова торгівля твердим, рідким та газоподібним паливом і подібними продуктами (КВЕД 46.71). Серед інших зареєстрованих видів діяльності зазначено роздрібну торгівлю пальним (КВЕД 47.30), вантажний автомобільний транспорт (КВЕД 49.41), надання в оренду й експлуатацію власного або орендованого нерухомого майна (КВЕД 68.20). Наявність декількох зареєстрованих видів економічної діяльності характеризує можливі напрями господарювання, однак не є підтвердженням фактичного здійснення операцій за кожним із них.

Господарська діяльність ТОВ «АРНІ 2010» у сфері оптової торгівлі паливом передбачає придбання нафтопродуктів для подальшої реалізації іншим суб’єктам господарювання. За відомостями про публічні закупівлі, підприємство здійснювало постачання дизельного палива та бензину.

Покупцями такої продукції можуть бути підприємства різних галузей економіки, комунальні установи та інші організації, діяльність яких потребує використання пального для експлуатації транспортних засобів, обладнання та забезпечення виробничих процесів. Специфіка оптової торгівлі пальним визначається особливостями організації закупівель, транспортування, приймання, зберігання та реалізації продукції. На відміну від багатьох інших видів торговельної діяльності, операції з пальним здійснюються в умовах спеціального державного регулювання, що пов'язано з його належністю до підакцизних товарів, вимогами до безпечного обігу та необхідністю дотримання встановленого порядку ліцензування.

Функціонування ТОВ «АРНІ 2010» у сфері оптової торгівлі паливом відбувається в умовах залежності від кон'юнктури паливного ринку, рівня конкуренції, зміни закупівельних і реалізаційних цін та платоспроможності споживачів. Особливістю відповідного виду діяльності є необхідність узгодження обсягів закупівель із потребами покупців, забезпечення своєчасності постачання продукції та дотримання договірних умов. Зазначені чинники впливають на організацію господарських процесів, потребу в оборотних коштах і формування фінансових результатів підприємства.

Важливим аспектом торговельної діяльності є формування асортименту продукції з урахуванням попиту покупців та умов постачання. Для підприємств, що здійснюють оптову реалізацію пального, асортиментна політика пов'язана з вибором видів нафтопродуктів, визначенням обсягів закупівель і забезпеченням відповідності продукції встановленим вимогам якості. Раціональна організація зазначених процесів має значення для забезпечення безперервності реалізації, виконання договірних зобов'язань та ефективного використання оборотних активів.

Однією з основних особливостей здійснення господарської діяльності у сфері торгівлі пальним є необхідність отримання відповідної ліцензії. Правове регулювання цього питання протягом досліджуваного періоду зазнало змін. Зокрема, у 2022-2024 роках ліцензування оптової торгівлі

пальним регулювалося Законом України від 19 грудня 1995 року № 481/95-ВР, а з 1 січня 2025 року відповідні відносини регулюються Законом України від 18 червня 2024 року № 3817-IX «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального».

Законодавством України передбачено ліцензування оптової торгівлі пальним за наявності місць оптової торгівлі та за їх відсутності. Якщо суб'єкт господарювання здійснює оптову торгівлю пальним за наявності відповідних місць, ліцензія отримується на кожне таке місце. У разі здійснення оптової торгівлі без місць оптової торгівлі передбачено окремий порядок отримання ліцензії. Вибір відповідного виду ліцензії залежить від фактичної організації господарських операцій та використання об'єктів, пов'язаних з обігом пального. ТОВ «АРНІ 2010» отримано ліцензію в 2019 року на право оптової торгівлі пальним за наявності місця оптової торгівлі. Місцем здійснення діяльності зазначено м. Запоріжжя, вул. Електрозаводська, 3. Строк дії ліцензії подовжено у 2024 році. Наявна інформація підтверджує отримання підприємством ліцензії на здійснення відповідного виду діяльності, проте для встановлення правових підстав продовження оптової торгівлі пальним після зазначеної дати необхідно перевірити актуальні ліцензійні відомості. Отримання ліцензії на оптову торгівлю пальним за наявності місця її здійснення пов'язане з виконанням установлених законодавством вимог до відповідних об'єктів. Залежно від характеру діяльності та використовуваних об'єктів можуть вимагатися документи, що підтверджують право власності або користування земельними ділянками та нерухомим майном, прийняття об'єктів в експлуатацію, а також виконання вимог щодо охорони праці й експлуатації обладнання підвищеної небезпеки. Конкретний склад документів визначається законодавством, чинним на дату звернення за ліцензією, та обставинами здійснення діяльності.

Особливості ліцензування безпосередньо впливають на організацію господарських процесів підприємства. Зокрема, необхідність дотримання спеціальних вимог до обігу пального обумовлює підвищену увагу до документального оформлення операцій із придбання, транспортування, зберігання та реалізації продукції. Залежно від характеру операцій і податкового статусу підприємства виникає також необхідність виконання вимог щодо реєстрації акцизних складів, обліку обсягів обігу пального, складання акцизних накладних та подання відповідної податкової звітності [55].

Підприємство є розпорядником акцизного складу та платником акцизного податку за всіма операціями.

Особливістю діяльності ТОВ «АРНІ 2010» є наявність відомостей про ліцензування внутрішніх перевезень небезпечних вантажів автомобільним транспортом. Оскільки пальне належить до небезпечних вантажів, його транспортування потребує дотримання спеціальних вимог до перевізників, транспортних засобів, водіїв і супровідної документації.

Специфіка здійснення операцій із пальним впливає на побудову бухгалтерського обліку підприємства. Особливого значення набувають правильність визнання та оцінювання товарних запасів, документальне підтвердження їх надходження і вибуття, достовірність обліку розрахунків із покупцями та постачальниками, а також своєчасне відображення доходів і витрат. Дотримання встановлених вимог до обігу пального сприяє формуванню належної документальної основи господарських операцій, що є необхідною передумовою достовірності фінансової звітності [28].

Організація управління ТОВ «АРНІ 2010» визначається масштабами діяльності, чисельністю працівників та специфікою господарських операцій. Загальне керівництво діяльністю товариства здійснює директор, який забезпечує організацію господарських процесів, прийняття управлінських рішень та координацію виконання основних функцій підприємства.

За відкритими даними, чисельність працівників ТОВ «АРНІ 2010»

становила 9 осіб у 2022 році, 7 осіб у 2023 році та 6 осіб у 2024 році. Скорочення чисельності персоналу характеризує зміни трудового потенціалу підприємства та може впливати на порядок розподілу управлінських і виконавчих функцій.

З урахуванням невеликої чисельності персоналу та специфіки торговельної діяльності основні функції управління підприємством доцільно систематизувати за такими напрямами: бухгалтерський облік і фінансова звітність, закупівлі та реалізація палива, логістика й операційне забезпечення. Функціональну модель організації управління ТОВ «АРНІ 2010» наведено на рисунку 2.1.

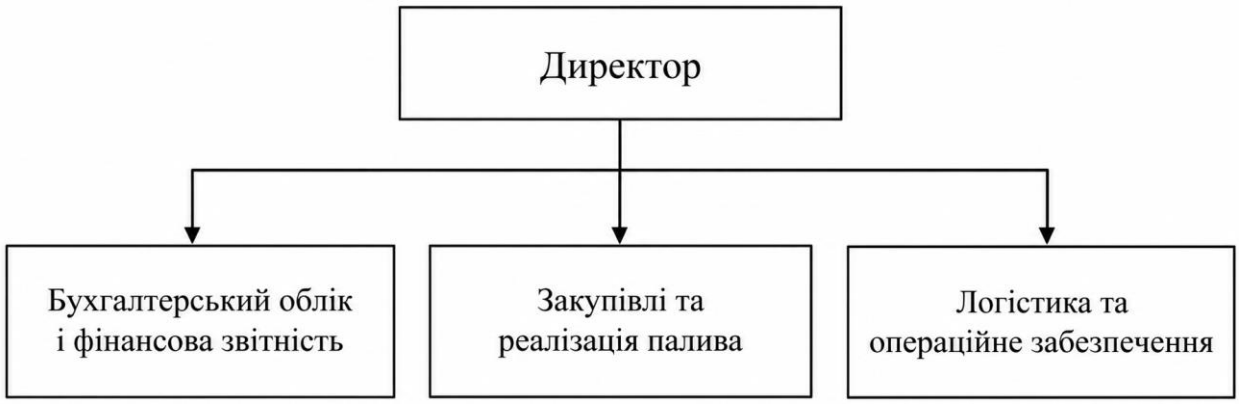


Рисунок 2.1. – Орієнтовна функціональна модель організації управління ТОВ «АРНІ 2010»

Модель відображає функціональні напрями управління, характерні для діяльності підприємства, та не передбачає обов'язкового існування окремих структурних підрозділів за кожним із них. Фактичний розподіл посадових обов'язків і підпорядкованість працівників необхідно встановлювати за штатним розписом, посадовими інструкціями та внутрішніми організаційними документами товариства.

Важливе місце в системі управління ТОВ «АРНІ 2010» належить бухгалтерському обліку, який забезпечує документування та узагальнення господарських операцій, формування інформації про товарні запаси, розрахунки з контрагентами, доходи, витрати й фінансові результати. Від

достовірності та своєчасності формування відповідних облікових даних залежить якість фінансової звітності та можливість її використання для оцінювання фінансового стану підприємства.

Суттєвий вплив на результати господарювання ТОВ «АРНІ 2010» мають взаємовідносини з покупцями та постачальниками. Для оптової торгівлі паливом характерна залежність результативності діяльності від умов придбання продукції, строків її постачання, рівня закупівельних цін, обсягів реалізації та своєчасності розрахунків із контрагентами.

ТОВ «АРНІ 2010» приймає участь в публічних закупівлях, серед замовників, яким ТОВ «АРНІ 2010» здійснювало постачання, представлені комунальні підприємства, державні установи та заклади освіти. Зокрема, у відкритих даних зазначені КП «Експлуатаційне лінійне управління автомобільних шляхів», ВСП «Оріхівський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету», Головне управління ДСНС України у Запорізькій області та інші організації. Відомості про окремих замовників підприємства за даними публічних закупівель узагальнено в таблицю 2.2.

Таблиця 2.2 – Окремі замовники ТОВ «АРНІ 2010» за оприлюдненими даними публічних закупівель

Замовник	Сума продажів, тис. грн.
КП «Експлуатаційне лінійне управління автомобільних шляхів»	5 262,6
ВСП «Оріхівський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету»	1 500,0
Головне управління ДСНС України у Запорізькій області	873,6
КП «Міжнародний аеропорт Запоріжжя»	815,0
ДНЗ «Михайлівське вище професійне училище»	760,2

*Примітка: складено за відомостями про продажі ТОВ «АРНІ 2010» у публічних закупівлях.

Наведені дані характеризують окремих покупців підприємства, інформація про яких доступна у відкритих джерелах. Водночас вони не охоплюють усіх господарських операцій товариства та не дозволяють визначити частку відповідних контрагентів у загальному обсязі реалізації без урахування періодів виконання договорів і даних бухгалтерського обліку.

Крім того, для зіставлення цих показників із фінансовою звітністю необхідно враховувати, що вартість договорів за результатами закупівель не завжди відповідає сумі доходу, визнаного підприємством у певному звітному періоді.

Співпраця з комунальними підприємствами, державними установами та закладами освіти характеризує один із напрямів збутової діяльності ТОВ «АРНІ 2010». Здійснення таких операцій потребує належного документального підтвердження постачання, дотримання договірних умов і контролю за своєчасністю оплати. Зазначені обставини впливають на порядок визнання доходів, формування дебіторської заборгованості та оцінювання ризиків її непогашення.

Не менш важливе значення мають взаємовідносини з постачальниками палива, оскільки вони визначають умови забезпечення підприємства товарами для подальшої реалізації. Закупівельні ціни, строки постачання, порядок оплати та можливість отримання відстрочення платежу впливають на собівартість реалізованої продукції, потребу в оборотному капіталі та величину кредиторської заборгованості.

Узгодженість строків надходження коштів від покупців і виконання зобов'язань перед постачальниками має важливе значення для забезпечення безперервності господарської діяльності ТОВ «АРНІ 2010». Леонова Б., Островська О., Круш В. стверджують, що за таких умов організація розрахунків із контрагентами безпосередньо впливає на формування дебіторської та кредиторської заборгованості, потребу в оборотному капіталі й підтримання ліквідності підприємства [30].

Ресурсне забезпечення діяльності ТОВ «АРНІ 2010» визначається потребою в матеріальних, трудових і фінансових ресурсах, необхідних для здійснення торговельних операцій. Особливості оптової торгівлі паливом обумовлюють значення товарних запасів, транспортного та складського забезпечення, а також достатності оборотних коштів для фінансування закупівель. Водночас установлення фактичного складу, вартості та правових

підстав використання складських приміщень, транспортних засобів та іншого майна потребує дослідження первинних документів, регістрів бухгалтерського обліку та показників фінансової звітності. Наявність ліцензії на здійснення відповідного виду діяльності не є достатньою підставою для висновку про перебування таких об’єктів у власності підприємства.

Для загальної характеристики масштабів господарської діяльності та її результативності доцільно розглянути основні економічні показники ТОВ «АРНІ 2010» за 2022–2024 роки. Їх узагальнення дозволяє визначити загальні тенденції розвитку підприємства та сформувати інформаційну основу для подальшого поглибленого аналізу фінансової звітності. Основні економічні показники діяльності підприємства наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Основні економічні показники діяльності ТОВ «АРНІ 2010» за 2022–2024 роки

Показник	2022	2023	2024
Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	148 621,5	124 197,9	110 399,7
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	2 108,3	78,3	−641,6
Активи, тис. грн.	17 054,1	14 055,9	38 090,6
Зобов’язання, тис. грн.	8 579,7	5 503,2	30 229,5
Власний капітал, тис. грн.	8 474,4	8 552,7	7 861,1
Кількість працівників, осіб	9	7	6

*Примітка: складено за фінансовими показниками ТОВ «АРНІ 2010»

Наведені показники характеризують зміни масштабів господарської діяльності та фінансового стану ТОВ «АРНІ 2010» протягом досліджуваного періоду. Зокрема, у 2022-2024 роках спостерігалося послідовне скорочення чистого доходу від реалізації та погіршення фінансових результатів, що завершилося отриманням збитку у 2024 році. Водночас динаміка активів і зобов’язань була нерівномірною: після їх скорочення у 2023 році відбулося суттєве збільшення відповідних показників у 2024 році. При цьому, Москаль Н. звертає увагу, що такі зміни актуалізують необхідність комплексного оцінювання фінансового стану підприємства з урахуванням чинників, що можуть впливати на безперервність його діяльності [40]

Організаційно-економічні особливості підприємства визначають характер інформаційних потреб управління. Для прийняття рішень щодо закупівель, реалізації продукції, розрахунків із контрагентами та використання фінансових ресурсів необхідна інформація про обсяги доходів, структуру витрат, товарні запаси, дебіторську й кредиторську заборгованість, грошові кошти та фінансові результати. Достовірність і своєчасність формування відповідних показників безпосередньо впливають на можливості оцінювання фінансового стану та обґрунтування управлінських рішень [70].

Для систематизації впливу особливостей господарської діяльності ТОВ «АРНІ 2010» на організацію бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності доцільно узагальнити основні чинники й визначити їх інформаційне значення (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Вплив організаційно-економічних особливостей ТОВ «АРНІ 2010» на формування фінансової звітності

Організаційно-економічна особливість	Вплив на організацію обліку та формування фінансової звітності
Оптова торгівля паливом	Необхідність достовірного відображення товарних запасів, доходів від реалізації та собівартості реалізованих товарів
Ліцензування діяльності та спеціальні вимоги до обігу пального	Забезпечення належного документального оформлення операцій, обліку пов’язаних витрат і зобов’язань.
Розрахунки з покупцями	Формування достовірної інформації про дебіторську заборгованість та її погашення.
Розрахунки з постачальниками	Відображення кредиторської заборгованості, вартості придбаних товарів та умов розрахунків.
Потреба в оборотному капіталі	Формування інформації про склад оборотних активів і джерела їх фінансування.
Невелика чисельність працівників	Необхідність чіткого розподілу облікових і контрольних функцій.
Зміни масштабів діяльності та фінансових результатів	Забезпечення порівнянності показників фінансової звітності за звітні періоди.

*Примітка: узагальнено на основі організаційно-економічної характеристики ТОВ «АРНІ 2010».

Наведене узагальнення дозволяє встановити взаємозв’язок між специфікою господарської діяльності підприємства та вимогами до формування облікової інформації. Зокрема, здійснення операцій із пальним в

умовах спеціального державного регулювання обумовлює підвищені вимоги до їх документального оформлення, тоді як характер розрахунків із контрагентами та потреба в оборотному капіталі визначають значення достовірного відображення дебіторської й кредиторської заборгованості, товарних запасів і грошових коштів.

Важливим аспектом формування фінансової звітності підприємства є забезпечення узгодженості облікових даних, повноти відображення господарських операцій та порівнянності звітних показників. Особливого значення це набуває за умов зміни масштабів діяльності, фінансових результатів і структури джерел фінансування, оскільки відповідні зміни повинні знаходити належне відображення у фінансовій звітності та бути зрозумілими її користувачам.

Таким чином, основні організаційно-економічні особливості ТОВ «АРНІ 2010», пов’язані зі специфікою оптової торгівлі паливом, організацією господарських процесів, взаємовідносинами з контрагентами та ресурсним забезпеченням діяльності. Узагальнення економічних показників за 2022-2024 роки засвідчило скорочення доходів від реалізації, погіршення фінансових результатів і суттєве збільшення зобов’язань у 2024 році. Встановлені особливості визначають вимоги до достовірності та повноти облікової інформації, що зумовлює необхідність подальшого дослідження організаційно-методичних засад формування фінансової звітності підприємства.

2.2. Організаційно-методичні засади формування фінансової звітності підприємства

Формування фінансової звітності є завершальним етапом облікового процесу, у межах якого інформація про господарські операції підприємства

систематизується, узагальнюється та відображається у встановлених формах звітності. Достовірність відповідних показників залежить від організації бухгалтерського обліку, послідовності застосування облікової політики, повноти документального підтвердження господарських операцій, узгодженості даних аналітичного та синтетичного обліку, а також ефективності контрольних процедур. У наукових дослідженнях обґрунтовується взаємозв'язок між організацією облікового процесу, якістю облікової інформації та її використанням у системі управління підприємством [18; 28].

Організаційно-методичні засади формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» визначаються особливостями його господарської діяльності, пов'язаної з оптовою торгівлею паливом. Основними об'єктами бухгалтерського обліку підприємства є товарні запаси, грошові кошти, дебіторська та кредиторська заборгованість, доходи від реалізації товарів, собівартість реалізації, інші витрати діяльності та фінансові результати. Відповідно, організація облікового процесу спрямована на забезпечення належного документування операцій із придбання та реалізації пального, правильного відображення розрахунків із контрагентами, формування достовірної інформації про доходи, витрати та результати діяльності підприємства.

Нормативною основою організації бухгалтерського обліку ТОВ «АРНІ 2010» є Закон України № 996-XIV, НП(С)БО, План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування. Відповідні нормативні акти визначають вимоги до визнання й оцінювання об'єктів бухгалтерського обліку, документування господарських операцій, систематизації інформації на рахунках та формування показників фінансової звітності [21; 47; 53].

Важливою складовою організації бухгалтерського обліку підприємства є облікова політика, яка визначає принципи, методи та процедури, що застосовуються для ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Її формування здійснюється відповідно до вимог НП(С)БО та

Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства. Послідовність застосування обраних методичних підходів забезпечує порівняність облікових показників за різні звітні періоди та впливає на достовірність інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства [38; 42; 51; 62].

Для ТОВ «АРНІ 2010» особливого значення набувають положення облікової політики щодо формування первісної вартості товарних запасів, оцінювання їх вибуття, визнання дебіторської заборгованості, нарахування амортизації основних засобів, визначення доходів і витрат та формування фінансового результату. Зазначені методичні положення безпосередньо впливають на величину активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат, які відображаються у фінансовій звітності.

Основні елементи облікової політики, що визначають формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010», систематизовано в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Елементи облікової політики та їх вплив на формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010»

Об'єкт обліку	Методичні положення	Вплив на фінансову звітність
Товарні запаси	Формування первісної вартості, метод оцінювання вибуття, оцінка на дату балансу.	Вартість запасів, собівартість реалізації.
Дебіторська заборгованість	Визнання, класифікація, оцінювання, формування резерву сумнівних боргів.	Дебіторська заборгованість, витрати.
Основні засоби	Визначення строків корисного використання, методів амортизації.	Залишкова вартість основних засобів, витрати.
Доходи	Критерії визнання, розмежування звітних періодів.	Чистий дохід від реалізації, інші доходи.
Витрати	Формування собівартості, класифікація операційних витрат.	Собівартість реалізації, інші витрати.
Зобов'язання	Визнання, оцінювання та класифікація.	Поточні й довгострокові зобов'язання.
Фінансові результати	Узагальнення доходів і витрат, визначення результату діяльності.	Прибуток або збиток звітного періоду.

*Примітка: узагальнено автором за [6; 14; 38; 51].

Наведені елементи облікової політики характеризують методичну основу формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010». Для торговельної

діяльності особливе значення має взаємозв'язок між оцінюванням товарних запасів, формуванням собівартості реалізації та визначенням фінансового результату. Зокрема, правильність формування первісної вартості придбаного пального та послідовність застосування методу оцінювання його вибуття впливають одночасно на величину оборотних активів і витрат звітного періоду.

Відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» первісна вартість придбаних за плату запасів формується з урахуванням витрат, безпосередньо пов'язаних із їх придбанням і доведенням до стану, придатного для використання за призначенням. Для ТОВ «АРНІ 2010» це передбачає необхідність правильного розмежування вартості придбання пального, транспортно-заготівельних витрат та інших витрат діяльності. Відповідне розмежування має значення для достовірного визначення собівартості реалізованих товарів і фінансового результату підприємства.

Відповідно до Закону України № 996-XIV підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи. Вимоги до їх оформлення, оброблення та зберігання визначаються Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [49; 53].

Документування господарських операцій ТОВ «АРНІ 2010» охоплює придбання, транспортування, приймання та реалізацію пального, а також здійснення розрахунків із покупцями й постачальниками. Залежно від економічного змісту операцій використовуються договори поставки, видаткові накладні, товарно-транспортні накладні, акти приймання-передачі, банківські виписки та інші документи, які підтверджують відповідні факти господарської діяльності.

Особливе значення на ТОВ «АРНІ 2010» має документальне оформлення операцій із пальним, оскільки його обіг здійснюється в умовах спеціального державного регулювання. Належне документування забезпечує підтвердження кількості та вартості придбаних і реалізованих товарів,

ідентифікацію учасників господарських операцій, визначення підстав виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості. При цьому інформація первинних документів повинна узгоджуватися з даними бухгалтерського обліку та документами, що оформлюються відповідно до вимог податкового й іншого спеціального законодавства.

Первинні документи в ТОВ «АРНІ 2010» містять передбачені законодавством обов'язкові реквізити, які забезпечують можливість ідентифікації господарської операції, її змісту, обсягу та відповідальних осіб. Документування здійснюється в паперовій або електронній формі з дотриманням установлених вимог. Незалежно від способу оформлення документів їх інформація використовується для подальшої систематизації господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку ТОВ «АРНІ 2010». Послідовність формування облікової інформації ТОВ «АРНІ 2010» охоплює документування господарських операцій, перевірку первинних документів, відображення відповідних даних на рахунках бухгалтерського обліку, їх узагальнення в облікових регістрах та формування показників фінансової звітності. Взаємозв'язок зазначених етапів представлено на рисунку 2.2. Із наведеної послідовності видно, що кожен етап передбачає відповідне оброблення й узагальнення облікових даних, що забезпечує їх поступове перетворення на показники фінансового стану та результатів діяльності підприємства. Однак, достовірність підсумкової інформації залежить від узгодженості зазначених етапів і своєчасного виявлення можливих розбіжностей між окремими обліковими регістрами.

Для систематизації інформації про господарські операції ТОВ «АРНІ 2010» використовується система рахунків бухгалтерського обліку відповідно до Плану рахунків та Інструкції про його застосування [21; 47]. З огляду на специфіку діяльності підприємства основне значення мають рахунки обліку товарів, розрахунків із покупцями та постачальниками, грошових коштів, доходів від реалізації, собівартості реалізованих товарів та інших витрат діяльності.

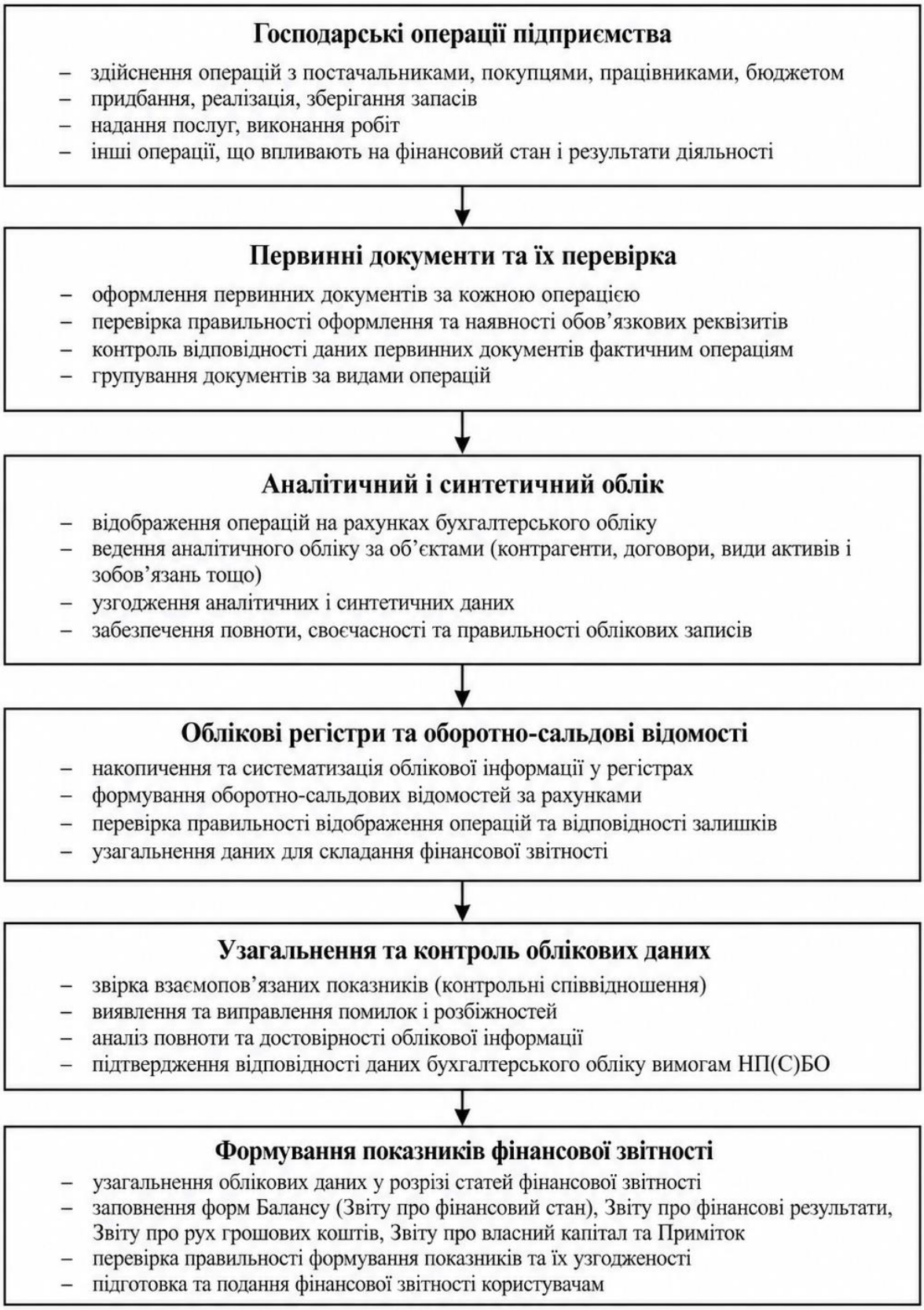


Рисунок 2.2. Послідовність формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» [розроблено автором]

Взаємозв’язок основних господарських операцій підприємства з рахунками бухгалтерського обліку та показниками фінансової звітності представлено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Взаємозв’язок господарських операцій ТОВ «АРНІ 2010» із показниками фінансової звітності

Господарська операція	Основні рахунки обліку	Показники фінансової звітності
Придбання товарів	28, 63	Запаси, кредиторська заборгованість
Реалізація товарів	36, 70	Дебіторська заборгованість, дохід від реалізації
Списання собівартості реалізованих товарів	90, 28	Собівартість реалізації, запаси
Отримання оплати від покупців	31, 36	Грошові кошти, дебіторська заборгованість
Розрахунки з постачальниками	63, 31	Кредиторська заборгованість, грошові кошти
Визнання адміністративних витрат	92	Адміністративні витрати
Визнання витрат на збут	93	Витрати на збут
Визначення фінансового результату	79	Прибуток або збиток

*Примітка: складено автором за [21; 47].

Інформація про придбання та реалізацію товарів, розрахунки з контрагентами, визнання витрат і визначення фінансового результату узагальнюється у відповідних статтях Балансу та Звіту про фінансові результати. При цьому окремі господарські операції впливають одночасно на декілька звітних показників, що зумовлює необхідність забезпечення узгодженості облікових даних і правильності їх віднесення до відповідних статей фінансової звітності.

Важливе значення в системі бухгалтерського обліку має організація аналітичного обліку, який забезпечує деталізацію інформації за окремими об’єктами, контрагентами та господарськими операціями. Для ТОВ «АРНІ 2010» особливої уваги потребує деталізація обліку товарних запасів за видами пального, розрахунків із покупцями та постачальниками – за контрагентами й договорами, доходів і витрат – за економічним змістом та напрямами виникнення. Така деталізація створює інформаційну основу для

правильного формування звітних показників і підвищує можливості їх подальшого використання [28; 35]. При цьому, узагальнення інформації переважно за синтетичними рахунками забезпечує формування підсумкових показників фінансової звітності, але не завжди дозволяє встановити вплив окремих господарських операцій на їх зміну. Для підприємства оптової торгівлі паливом це може обмежувати можливості визначення результативності реалізації окремих видів товарів, оцінювання структури витрат та встановлення причин зміни дебіторської й кредиторської заборгованості. Зазначене обумовлює необхідність забезпечення належного взаємозв'язку між аналітичним і синтетичним обліком.

Окремою складовою формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» є облік розрахунків із контрагентами. Господарська діяльність підприємства супроводжується виникненням дебіторської заборгованості за реалізовані товари та кредиторської заборгованості за придбане пальне й отримані послуги. Правильність їх облікового відображення залежить від належного документування операцій, своєчасності визнання заборгованості, правильності її класифікації та оцінювання на дату балансу. Для формування достовірної інформації про розрахунки з контрагентами важливе значення має забезпечення узгодженості даних бухгалтерського обліку з умовами договорів, первинними документами та інформацією про здійснені платежі. При цьому аналітичний облік повинен дозволяти визначати величину заборгованості за окремими контрагентами, строки її виникнення та погашення. Відповідна інформація необхідна для правильного відображення дебіторської й кредиторської заборгованості у фінансовій звітності та оцінювання ризиків, пов'язаних із розрахунками.

Наступним важливим напрямом є формування інформації про доходи, витрати та фінансові результати підприємства. Відповідно до НП(С)БО 15 «Дохід» дохід від реалізації товарів визнається за наявності встановлених стандартом умов, зокрема передання покупцеві ризиків і вигід, пов'язаних із правом власності на товар, відсутності подальшого управління та контролю

за реалізованими товарами, можливості достовірного визначення доходу й відповідних витрат та впевненості у збільшенні економічних вигід підприємства [14]. Для ТОВ «АРНІ 2010» дотримання зазначених умов має особливе значення під час визначення звітного періоду, у якому відображається дохід від реалізації пального. Відповідні облікові записи повинні ґрунтуватися на фактичних обставинах виконання договорів поставки та належному документальному підтвердженні господарських операцій. При цьому дата отримання оплати від покупця не є самостійною підставою для визнання доходу від реалізації товарів.

Формування витрат підприємства здійснюється відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати», яке визначає загальні засади їх визнання та відображення в бухгалтерському обліку [6]. Для ТОВ «АРНІ 2010» основне значення має правильне розмежування собівартості реалізованих товарів, адміністративних витрат, витрат на збут та інших витрат діяльності. Зазначена класифікація забезпечує достовірне визначення валового прибутку або збитку, результату операційної діяльності та чистого фінансового результату.

На ТОВ «АРНІ 2010» доходи від реалізації товарів відображаються за кредитом субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів», а собівартість реалізованих товарів – за дебетом субрахунку 902 «Собівартість реалізованих товарів». Адміністративні витрати обліковуються на рахунку 92 «Адміністративні витрати», витрати на збут – на рахунку 93 «Витрати на збут». Наприкінці звітного періоду відповідні доходи та витрати списуються на рахунок 79 «Фінансові результати», на якому визначається прибуток або збиток від діяльності підприємства. Узагальнені дані зазначених рахунків використовуються для формування відповідних статей Звіту про фінансові результати, зокрема чистого доходу від реалізації, собівартості реалізації, адміністративних витрат, витрат на збут і фінансового результату. При цьому правильність звітних показників залежить від повноти визнання доходів і витрат, їх належної класифікації та відображення у відповідних звітних періодах.

Для ТОВ «АРНІ 2010» особливо важливим є правильне формування собівартості реалізованих товарів, оскільки вона становить основну складову витрат, безпосередньо пов'язаних із реалізацією продукції. Зміни закупівельних цін, транспортно-заготівельних витрат та обсягів реалізації впливають на величину собівартості, а отже – на фінансовий результат підприємства. Водночас недостатня деталізація відповідних витрат може ускладнювати встановлення причин зміни прибутковості окремих господарських операцій.

Відповідно до Закону України № 996-XIV, НП(С)БО 1 та Порядку подання фінансової звітності склад звітності підприємства визначається з урахуванням його категорії та встановлених вимог до звітування [39; 53; 54].

З огляду на масштаби діяльності ТОВ «АРНІ 2010» для дослідження складу його фінансової звітності застосовано положення НП(С)БО 25, що регламентує звітування малих підприємств. Фінансова звітність ТОВ «АРНІ 2010», як малого підприємства, складається з Балансу (форма № 1-м) та Звіту про фінансові результати (форма № 2-м).

Баланс (форма № 1-м) характеризує фінансовий стан підприємства на звітну дату та містить інформацію про склад і величину його активів, власного капіталу та зобов'язань. Для ТОВ «АРНІ 2010» особливого значення набувають показники товарних запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів, власного капіталу та поточних зобов'язань. Формування відповідних статей здійснюється на основі залишків рахунків бухгалтерського обліку з урахуванням вимог до визнання, оцінювання та класифікації об'єктів.

Звіт про фінансові результати (форма № 2-м) відображає доходи, витрати та фінансовий результат діяльності підприємства за звітний період. Основними показниками цієї форми для ТОВ «АРНІ 2010» є чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), собівартість реалізації, інші операційні доходи, інші операційні витрати, інші доходи та витрати, податок на прибуток і чистий прибуток або збиток. Їх формування здійснюється

відповідно до вимог НП(С)БО 15 та НП(С)БО 16 [6; 14].

Склад фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» та інформаційне забезпечення формування її показників узагальнено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Склад фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» та інформаційне забезпечення формування її показників

Форма фінансової звітності	Основні показники	Джерела облікової інформації
Баланс (форма № 1-м)	Необоротні активи, запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти, власний капітал, поточні та довгострокові зобов'язання.	Дані синтетичного й аналітичного обліку активів, капіталу та зобов'язань.
Звіт про фінансові результати (форма № 2-м)	Чистий дохід від реалізації, собівартість реалізації, інші операційні доходи та витрати, інші доходи та витрати, податок на прибуток, чистий прибуток або збиток.	Дані рахунків обліку доходів, витрат і фінансових результатів.

*Примітка: систематизовано автором за [6; 14; 21; 39; 47; 53].

Наведені форми фінансової звітності забезпечують узагальнене представлення інформації про фінансовий стан і результати діяльності ТОВ «АРНІ 2010». При цьому між їх показниками існує взаємозв'язок, який необхідно враховувати під час складання та перевірки звітності. Зокрема, чистий прибуток або збиток звітного періоду впливає на величину нерозподіленого прибутку або непокритого збитку, що відображається у складі власного капіталу Балансу. Водночас зміни товарних запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості визначають структуру активів і зобов'язань підприємства.

Скорочений склад фінансової звітності малого підприємства дозволяє забезпечити виконання встановлених вимог до звітування, проте передбачає менший рівень деталізації інформації порівняно з повним комплектом фінансової звітності. Зокрема, окремі складові активів, зобов'язань, доходів і витрат відображаються в узагальненому вигляді, що може обмежувати можливості встановлення причин зміни відповідних показників. Для ТОВ «АРНІ 2010» зазначена особливість підвищує значення аналітичного обліку

як джерела додаткової інформації про господарську діяльність.

Завершальним етапом облікового процесу є узагальнення інформації в регістрах бухгалтерського обліку та формування показників фінансової звітності. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності визначають підходи до відображення відповідних показників у звітних формах [37]. При цьому необхідно забезпечувати відповідність даних фінансової звітності інформації бухгалтерського обліку, правильність класифікації активів і зобов'язань, повноту відображення доходів і витрат та узгодженість звітних показників.

У науковій літературі наголошується, що якість фінансової звітності залежить від належної організації облікового процесу, повноти відображення господарських операцій та забезпечення контролю за достовірністю облікових даних. Особливе значення має взаємозв'язок фінансового й управлінського обліку, який дозволяє підвищувати інформаційну цінність звітних показників та забезпечувати їх використання для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [3; 20; 33].

Для ТОВ «АРНІ 2010» завершальні процедури складання фінансової звітності охоплюють перевірку правильності відображення господарських операцій, узгодження даних аналітичного й синтетичного обліку, підтвердження залишків активів і зобов'язань, перевірку формування доходів і витрат та правильності перенесення відповідних показників до звітних форм. Зазначені процедури забезпечують виявлення можливих помилок і невідповідностей до моменту складання та подання фінансової звітності.

Важливим засобом забезпечення достовірності облікової інформації є інвентаризація активів і зобов'язань, порядок проведення якої регламентується Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань [50]. Для підприємства, що здійснює оптову торгівлю паливом, особливого значення набуває підтвердження залишків товарних запасів, розрахунків із контрагентами та інших об'єктів бухгалтерського обліку. Відображення результатів інвентаризації забезпечує узгодження фактичних даних із

показниками облікових регістрів.

Не менш важливим є забезпечення порівнянності фінансової звітності за різні звітні періоди. Відповідно до НП(С)БО 6 виправлення помилок минулих періодів та зміни облікової політики повинні відображатися з дотриманням установлених вимог [5]. Це забезпечує можливість обґрунтованого порівняння показників фінансової звітності та оцінювання змін фінансового стану підприємства.

Для ТОВ «АРНІ 2010» зазначене питання набуває особливого значення з огляду на встановлені в підрозділі 2.1 даної кваліфікаційної роботи зміни основних економічних показників протягом 2022-2024 років. Скорочення чистого доходу від реалізації, погіршення фінансових результатів та суттєве збільшення зобов'язань у 2024 році обумовлюють необхідність забезпечення послідовності формування звітних показників і належного розкриття інформації про зміни у складі активів, зобов'язань та фінансових результатів.

Організація завершальних процедур формування фінансової звітності має передбачати не лише перевірку правильності облікових записів, а й систематизацію контрольних дій, спрямованих на забезпечення узгодженості звітних показників. Зокрема, важливого значення набуває визначення послідовності контрольних звірок, строків їх проведення, відповідальних осіб та порядку документування результатів перевірки. Такий підхід сприяє підвищенню достовірності фінансової звітності та зменшенню ризику помилок на завершальному етапі облікового процесу [3; 35].

Водночас застосування окремих контрольних процедур без їх належної систематизації може обмежувати можливості своєчасного виявлення розбіжностей між первинними документами, регістрами бухгалтерського обліку та фінансовою звітністю. Особливого значення це набуває для підприємств, господарська діяльність яких характеризується значними обсягами операцій із товарними запасами та розрахунків із контрагентами. За таких умов доцільним є забезпечення єдиного підходу до проведення завершальних контрольних процедур, що дозволяє підвищити послідовність і

результативність перевірки облікової інформації.

Окремої уваги потребує використання фінансової звітності як інформаційної основи управління підприємством. Фінансова звітність забезпечує узагальнене представлення фінансового стану та результатів діяльності, однак її показники не завжди містять достатній рівень деталізації для встановлення причин змін окремих складових активів, зобов'язань, доходів і витрат. Тому важливим завданням організації бухгалтерського обліку є забезпечення можливості використання аналітичних даних для поглибленого дослідження звітних показників [20; 33; 35].

Для ТОВ «АРНІ 2010» відповідна деталізація має значення насамперед щодо товарних запасів, доходів від реалізації, собівартості реалізованих товарів, дебіторської та кредиторської заборгованості. Формування інформації за окремими видами товарів, договорами та контрагентами дозволяє встановлювати чинники зміни відповідних показників і створює передумови для підвищення обґрунтованості управлінських рішень.

Узагальнення організаційно-методичних особливостей формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» дозволяє визначити основні складові облікового процесу та аспекти, що потребують подальшого вдосконалення (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Організаційно-методичні аспекти формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» та можливості їх удосконалення

Складова облікового процесу	Організаційно-методична характеристика	Аспект, що потребує вдосконалення
1	2	3
Облікова політика	Визначає методи визнання, оцінювання та відображення господарських операцій.	Посилення взаємозв'язку методичних положень із формуванням звітних показників.
Первинне документування	Забезпечує документальне підтвердження господарських операцій.	Упорядкування процедур перевірки та оброблення документів.
Аналітичний облік	Деталізує інформацію за окремими об'єктами обліку.	Поглиблення деталізації товарних запасів, доходів, витрат і розрахунків.

Продовження табл. 2.8

1	2	3
Синтетичний облік	Узагальнює інформацію на рахунках бухгалтерського обліку.	Посилення узгодженості з аналітичними даними.
Формування фінансової звітності	Забезпечує узагальнення облікової інформації у звітних формах.	Систематизація завершальних процедур і контрольних звірок.
Використання звітної інформації	Створює інформаційну основу оцінювання фінансового стану.	Підвищення аналітичної цінності звітних показників.

*Примітка: систематизовано автором за [3; 20; 33; 42; 51; 62].

Таким чином, дослідження організаційно-методичних засад формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» дозволило систематизувати основні елементи облікового процесу, що охоплюють документування господарських операцій, їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку, узагальнення інформації в облікових регістрах, здійснення контрольних процедур і формування звітних показників. Встановлено взаємозв’язок між нормативними вимогами, організацією бухгалтерського обліку та інформаційним забезпеченням складання фінансової звітності. З урахуванням специфіки діяльності підприємства у сфері оптової торгівлі паливом особливого значення набувають правильність обліку товарних запасів, розрахунків із контрагентами, визнання доходів і витрат, визначення фінансових результатів та забезпечення узгодженості відповідних облікових даних. Водночас проведене дослідження засвідчило, що дотримання нормативних вимог є необхідною, проте недостатньою умовою забезпечення інформаційної цінності фінансової звітності для потреб управління. Це зумовлює доцільність удосконалення аналітичної деталізації облікової інформації, посилення взаємозв’язку між окремими етапами облікового процесу, систематизації контрольних процедур під час складання звітності та розширення можливостей використання її показників для обґрунтування управлінських рішень. Зазначені положення становлять основу для визначення напрямів удосконалення формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010», які розглядаються в підрозділі 2.3.

2.3 Напрями вдосконалення формування фінансової звітності підприємства

Удосконалення формування фінансової звітності підприємства є важливою передумовою підвищення достовірності облікової інформації, забезпечення її своєчасного узагальнення та розширення можливостей використання в управлінні господарською діяльністю. За сучасних умов особливого значення набуває не лише дотримання нормативних вимог до складання фінансової звітності, а й організація послідовної перевірки облікових даних, установлення їх відповідності показникам звітних форм та забезпечення інформаційного зв'язку між бухгалтерським обліком і фінансовим аналізом. У наукових дослідженнях підкреслюється необхідність комплексного поєднання облікових, контрольних та інформаційних процедур для підвищення якості фінансової звітності [3; 18; 24].

Результати дослідження організаційно-методичних засад формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010», дозволили визначити основні напрями вдосконалення відповідного процесу. До них належать підвищення деталізації аналітичного обліку, посилення узгодженості первинних документів та облікових регістрів, систематизація завершальних контрольних процедур і забезпечення підготовки достовірної інформації для подальшого фінансового аналізу. Зазначені напрями взаємопов'язані, оскільки повнота й правильність первинної облікової інформації визначають достовірність її узагальнення у фінансовій звітності та обґрунтованість управлінських рішень.

Для ТОВ «АРНІ 2010», основна діяльність якого пов'язана з оптовою торгівлею паливом, удосконалення формування фінансової звітності має враховувати особливості обліку товарних запасів, розрахунків із покупцями та постачальниками, доходів від реалізації, собівартості реалізованих товарів і фінансових результатів. Взаємозв'язок зазначених об'єктів зумовлює

необхідність перевірки не лише правильності відображення окремих господарських операцій, а й узгодженості підсумкових показників бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Додаткового значення набуває врахування змін фінансового стану підприємства, визначених у підрозділі 2.1 даної кваліфікаційної роботи. Протягом 2022–2024 років чистий дохід від реалізації ТОВ «АРНІ 2010» скоротився зі 148621,5 тис. грн до 110399,7 тис. грн, а фінансовий результат змінився з чистого прибутку 2108,3 тис. грн на чистий збиток 641,6 тис. грн. Водночас зобов'язання підприємства збільшилися з 8579,7 тис. грн до 30229,5 тис. грн. Такі зміни посилюють потребу в належному контролі правильності формування показників доходів, витрат, активів і зобов'язань та підготовці інформації, необхідної для встановлення причин погіршення фінансових результатів.

Важливим організаційним аспектом є забезпечення своєчасного передавання первинних документів, усунення ризиків повторного введення інформації та запобігання розбіжностям між даними окремих облікових регістрів. Несвоєчасне документування господарських операцій, недостатня узгодженість аналітичного й синтетичного обліку та відсутність систематизованої перевірки звітних показників можуть спричиняти помилки під час складання фінансової звітності. Тому вдосконалення відповідного процесу має передбачати чітке визначення послідовності облікових і контрольних процедур, відповідальних осіб та порядку документування результатів перевірки [7; 13; 38].

Удосконалення організаційно-методичних засад формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» передбачає розроблення поетапного порядку її складання, який охоплює перевірку повноти та правильності відображення господарських операцій, узгодження даних бухгалтерських регістрів із показниками фінансової звітності, контроль взаємопов'язаних звітних показників та систематизацію інформації для проведення фінансового аналізу й обґрунтування управлінських рішень.

На відміну від загальної послідовності облікового процесу, розглянутої в підрозділі 2.2 даної кваліфікаційної роботи, розроблений порядок передбачає визначення для кожного етапу конкретних контрольних процедур, відповідальних осіб, документального підтвердження та очікуваних результатів. Такий підхід дозволяє перейти від традиційного узагальнення облікової інформації до впорядкованого процесу формування й перевірки звітних показників із забезпеченням їх подальшого аналітичного використання. У межах розробленого порядку доцільно виокремити шість взаємопов'язаних етапів: підготовку облікової інформації; узгодження даних аналітичного та синтетичного обліку; формування показників фінансової звітності; перевірку правильності їх визнання, оцінювання та класифікації; контроль внутрішньоформових і міжформових взаємозв'язків; підготовку перевіреної інформації для фінансового аналізу. Розроблений нами поетапний порядок формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» представлено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Поетапний порядок формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010»

Етап	Зміст і контрольні процедури	Відповідальні особи	Очікуваний результат
1	2	3	4
1. Підготовка облікової інформації	Перевірка повноти первинних документів, правильності реквізитів, своєчасності відображення господарських операцій та їх належності до звітного періоду	Бухгалтер, працівники, відповідальні за оформлення документів	Повна й систематизована інформація про господарські операції
2. Узгодження облікових регістрів	Зіставлення аналітичного й синтетичного обліку, перевірка оборотів і залишків рахунків, виявлення та усунення розбіжностей	Бухгалтер, особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку	Узгоджені підсумкові дані бухгалтерських регістрів
3. Формування показників фінансової звітності	Визначення джерел формування кожної статті, узагальнення залишків і оборотів рахунків, перенесення даних до звітних форм	Особа, відповідальна за складання фінансової звітності	Сформовані показники Балансу та Звіту про фінансові результати

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4
4. Перевірка правильності формування показників	Контроль визнання, оцінювання та класифікації активів і зобов'язань, доходів і витрат, перевірка правильності визначення фінансового результату	Особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку	Підтверджена обґрунтованість звітних показників
5. Контроль взаємозв'язків показників	Перевірка балансової рівності, арифметичних співвідношень, взаємозв'язку фінансового результату та власного капіталу, порівнянності показників	Особа, відповідальна за складання звітності; керівник у межах своїх повноважень	Перевірена та узгоджена фінансова звітність
6. Підготовка інформації для фінансового аналізу	Систематизація показників за періодами, визначення абсолютних і відносних змін, підготовка додаткових аналітичних даних	Бухгалтер, економіст або інша уповноважена особа	Інформаційна база для аналізу фінансових результатів і фінансового стану

*Примітка: розроблено автором.

Порядок передбачає послідовне виконання взаємопов'язаних процедур, за якого результат кожного попереднього етапу становить інформаційну основу наступного. Водночас виявлення розбіжностей або помилок на окремому етапі передбачає повернення до відповідних облікових даних, установлення причин їх виникнення та повторну перевірку після внесення необхідних виправлень. Такий підхід забезпечує простежуваність формування звітних показників від первинного документа до відповідної статті фінансової звітності.

На першому етапі особливу увагу доцільно приділяти впорядкуванню первинного документування господарських операцій. Для ТОВ «АРНІ 2010» це передбачає визначення строків передавання документів щодо придбання, транспортування та реалізації пального, розрахунків із контрагентами, а також перевірку їх повноти й правильності оформлення. Важливим є встановлення відповідальних осіб за складання, передавання та перевірку документів, що дозволить зменшити ризики несвоєчасного відображення

господарських операцій у бухгалтерському обліку.

Для практичної реалізації зазначених заходів пропонується застосування внутрішнього графіка документообігу, який визначатиме перелік основних документів, строки їх оформлення та передавання, відповідальних виконавців і порядок перевірки. Додатково доцільно забезпечити систематизоване електронне зберігання документів за звітними періодами, контрагентами та видами господарських операцій. Це сприятиме підвищенню доступності підтвердної інформації та скороченню часу на її пошук під час складання фінансової звітності [25; 26; 44].

Другий етап запропонованого порядку передбачає узгодження даних аналітичного та синтетичного обліку. Для ТОВ «АРНІ 2010» основними об’єктами відповідної перевірки мають бути товарні запаси, дебіторська й кредиторська заборгованість, грошові кошти, доходи від реалізації та собівартість реалізованих товарів. Контроль здійснюється шляхом зіставлення підсумкових даних аналітичних регістрів із залишками та оборотами відповідних синтетичних рахунків.

Особливого значення набуває перевірка товарних запасів, оскільки правильність визначення їх вартості впливає одночасно на показники активів і собівартості реалізації. При цьому необхідно забезпечувати відповідність кількісних і вартісних показників за окремими видами пального, а також правильність відображення операцій із його придбання та вибуття. Щодо розрахунків із контрагентами важливими є перевірка залишків за договорами, своєчасності відображення платежів та обґрунтованості класифікації заборгованості.

Третій етап передбачає безпосереднє формування показників фінансової звітності та встановлення їх відповідності даним бухгалтерських регістрів. Для забезпечення належної організації відповідних процедур пропонується застосовувати відомість узгодження облікових даних і показників фінансової звітності. Її призначення полягає в документуванні джерел формування звітних статей, результатів перевірки та виявлених

розбіжностей. Структуру запропонованої відомості наведено в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Відомість узгодження показників бухгалтерського обліку та фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010»

Показник фінансової звітності	Джерело облікових даних	Контрольна процедура	Очікуваний результат
Основні засоби	Рахунки обліку основних засобів і зносу.	Зіставлення первісної вартості, накопиченого зносу та залишкової вартості.	Підтвердження правильності оцінювання.
Запаси	Рахунок 28 та аналітичні регістри.	Перевірка кількісних і вартісних залишків за видами пального.	Підтвердження вартості запасів.
Дебіторська заборгованість	Рахунки розрахунків із дебіторами.	Перевірка залишків за контрагентами, оцінювання та класифікації.	Підтвердження величини дебіторської заборгованості.
Грошові кошти	Рахунки обліку грошових коштів.	Зіставлення облікових залишків із підтвердними документами.	Підтвердження залишків коштів.
Поточні зобов’язання	Рахунки розрахунків із кредиторами та інших поточних зобов’язань	Перевірка повноти, класифікації та оцінювання зобов’язань	Підтвердження величини зобов’язань
Чистий дохід від реалізації	Рахунки обліку доходів.	Перевірка правильності визнання доходу та визначення його чистої величини	Підтвердження показника чистого доходу
Собівартість реалізації	Рахунок 90 та аналітичні регістри	Зіставлення вартості реалізованих товарів із даними їх вибуття.	Підтвердження собівартості реалізації.
Чистий фінансовий результат	Рахунки доходів, витрат і фінансових результатів.	Перевірка повноти відображення доходів і витрат та правильності визначення результату.	Підтвердження прибутку або збитку.

*Примітка: розроблено автором.

Розроблена відомість має використовуватися як внутрішній контрольний документ. Для забезпечення її практичного застосування доцільно передбачити додаткові графи, у яких зазначатимуться сума за даними бухгалтерського обліку, сума у фінансовій звітності, величина виявленої різниці, причина її виникнення, відповідальна особа та дата

проведення перевірки. Це дозволить забезпечити документальне підтвердження виконання контрольних процедур і створити можливість простеження процесу формування кожного суттєвого звітного показника. При цьому перевірка відповідності облікових даних показникам фінансової звітності повинна враховувати особливості формування окремих статей, зокрема необхідність узагальнення залишків декількох рахунків, урахування регулюючих величин і здійснення обґрунтованих перекласифікацій. Тому контроль має спрямовуватися не лише на арифметичне зіставлення сум, а й на перевірку правильності методичного формування відповідних показників.

Четвертий етап порядку передбачає перевірку правильності визнання, оцінювання та класифікації об'єктів бухгалтерського обліку, що формують показники фінансової звітності. Для підвищення результативності відповідних процедур доцільно застосовувати ризик-орієнтований підхід, який передбачає концентрацію контрольної уваги на показниках, що характеризуються значними величинами, складністю оцінювання або підвищеною ймовірністю виникнення помилок [43; 56; 66].

Для ТОВ «АРНІ 2010» пріоритетними об'єктами такого контролю є товарні запаси, дебіторська та кредиторська заборгованість, доходи від реалізації та собівартість реалізованих товарів. Визначення пріоритетності контрольних процедур доцільно здійснювати з урахуванням величини відповідних показників, характеру господарських операцій, результатів попередніх перевірок і можливого впливу помилок на достовірність фінансової звітності. Особливу увагу необхідно приділяти правильності розмежування доходів і витрат між звітними періодами, оцінюванню дебіторської заборгованості, формуванню собівартості реалізованих товарів та відображенню поточних зобов'язань. Зазначені процедури мають забезпечувати обґрунтованість сформованих показників і відповідність застосованих методичних підходів вимогам нормативних актів.

П'ятий етап спрямований на перевірку внутрішньоформових і міжформових взаємозв'язків показників фінансової звітності. На відміну від

попереднього етапу, який передбачає перевірку правильності формування окремих статей, зазначений етап забезпечує оцінювання логічної та арифметичної узгодженості підсумкової звітної інформації. Для ТОВ «АРНІ 2010» доцільно застосовувати систему контрольних співвідношень, адаптовану до складу фінансової звітності малого підприємства, яка включає Баланс (форма № 1-м) та Звіт про фінансові результати (форма № 2-м). Основні контрольні співвідношення представлено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Контрольні співвідношення для перевірки показників фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010»

Об’єкт перевірки	Контрольне співвідношення	Призначення перевірки
Баланс	Активи = власний капітал + зобов’язання.	Перевірка балансової рівності.
Основні засоби	Залишкова вартість = первісна вартість − накопичений знос.	Перевірка правильності оцінювання основних засобів.
Фінансовий результат	Чистий фінансовий результат визначається за відповідними показниками доходів і витрат.	Перевірка правильності визначення прибутку або збитку.
Власний капітал	Зміна нерозподіленого прибутку узгоджується з чистим фінансовим результатом та іншими належно відображеними операціями.	Перевірка взаємозв’язку показників звітних форм.
Порівняльні дані	Показники попереднього періоду узгоджуються з раніше поданою звітністю з урахуванням обґрунтованих коригувань.	Забезпечення порівнянності.
Підсумкові показники	Складові статей відповідають підсумковим величинам за правилами відповідної форми.	Виявлення арифметичних і класифікаційних помилок.

*Примітка: розроблено автором.

Застосування наведених контрольних співвідношень дозволяє перевіряти не лише правильність підсумкових розрахунків, а й узгодженість показників, які характеризують різні аспекти фінансового стану та результатів діяльності підприємства. При цьому контроль зміни нерозподіленого прибутку повинен ураховувати не лише чистий фінансовий результат звітного періоду, а й інші операції, що відповідно до нормативних вимог впливають на величину власного капіталу.

Особливістю запропонованого підходу є поєднання перевірки відповідності бухгалтерських регістрів показникам фінансової звітності з контролем внутрішньоформових і міжформових співвідношень. Це дозволяє виявляти помилки перенесення облікової інформації, неправильного узагальнення залишків рахунків, арифметичні невідповідності та розбіжності між взаємопов'язаними звітними показниками [67; 68; 72].

Для документування результатів відповідних перевірок пропонується використовувати відомість контрольних відхилень. У ній доцільно зазначати назву звітного показника, характер виявленої невідповідності, її величину, причину виникнення, спосіб усунення, відповідальну особу та дату повторної перевірки. Застосування такого документа забезпечить контроль за своєчасністю усунення виявлених розбіжностей і дозволить уникнути повторного виникнення аналогічних помилок.

Важливим організаційним аспектом упровадження розробленого порядку є визначення відповідальності працівників за виконання контрольних процедур. З огляду на невелику чисельність персоналу ТОВ «АРНІ 2010» доцільним є закріплення відповідних функцій за наявними працівниками відповідно до фактичного розподілу посадових обов'язків без створення додаткових структурних підрозділів. При цьому працівники, відповідальні за оформлення первинних документів, забезпечують їх своєчасне складання та передавання; особа, яка веде бухгалтерський облік, здійснює перевірку й узагальнення облікових даних; відповідальна за складання звітності особа забезпечує формування показників і виконання контрольних співвідношень. Керівник підприємства здійснює організаційне забезпечення відповідного процесу та контролює дотримання встановлених строків складання й подання фінансової звітності.

Для практичного впровадження запропонованого порядку доцільно розробити внутрішній регламент формування фінансової звітності, який визначатиме послідовність виконання процедур, строки їх проведення, відповідальних осіб, порядок документування результатів і дії у випадку

виявлення розбіжностей. Додатками до такого регламенту можуть бути графік документообігу, відомість узгодження облікових даних і показників фінансової звітності, перелік контрольних співвідношень та відомість контрольних відхилень.

Окремим напрямом удосконалення є автоматизація контрольних процедур формування фінансової звітності. Використання сучасних інформаційних технологій дозволяє скорочувати обсяг повторюваних операцій, забезпечувати оперативне зіставлення даних бухгалтерських регістрів і звітних форм, виявляти арифметичні невідповідності та підвищувати своєчасність підготовки фінансової інформації [7; 13; 46; 64].

Для ТОВ «АРНІ 2010» доцільно передбачити автоматизоване формування відомості узгодження облікових даних і звітних показників, перевірку контрольних співвідношень, виявлення повторного відображення господарських операцій та формування повідомлень про встановлені розбіжності. Реалізація відповідних заходів можлива шляхом налаштування функціональних можливостей використовуваного облікового програмного забезпечення або застосування додаткових електронних контрольних таблиць.

Важливим є також забезпечення систематизованого електронного зберігання первинних документів і результатів контрольних перевірок. Електронний архів доцільно формувати за звітними періодами, видами господарських операцій та контрагентами, передбачивши можливість оперативного пошуку необхідних документів. Водночас використання електронного документообігу має супроводжуватися дотриманням вимог до збереження інформації, розмежування прав доступу, резервного копіювання та захисту облікових даних [8; 44].

Упровадження цифрових технологій повинно здійснюватися з урахуванням масштабів діяльності підприємства та економічної доцільності відповідних витрат. Для ТОВ «АРНІ 2010» першочергового значення набуває не заміна всієї облікової системи, а автоматизація тих процедур, які

безпосередньо впливають на правильність і своєчасність формування фінансової звітності. Такий підхід дозволяє підвищувати результативність облікового процесу без необґрунтованого збільшення витрат на його організацію.

Перспективним напрямом є також використання інструментів автоматизованого аналізу даних для виявлення нетипових співвідношень між обліковими показниками, повторюваних помилок і незвичних змін залишків окремих рахунків. Водночас результати автоматизованих перевірок потребують професійного оцінювання, оскільки встановлена програмним засобом невідповідність не завжди свідчить про порушення правил бухгалтерського обліку. Остаточне рішення щодо правильності відображення господарських операцій повинно прийматися відповідальною особою [25; 26; 64].

Шостий етап запропонованого порядку передбачає підготовку перевіреної інформації для подальшого фінансового аналізу. Його виокремлення обумовлене необхідністю забезпечення безпосереднього зв’язку між процесом формування фінансової звітності та використанням її показників для оцінювання фінансового стану й результатів діяльності підприємства. Наукові дослідження розвитку бухгалтерського обліку підкреслюють значення підвищення аналітичної цінності облікової інформації та її використання в управлінні підприємством [18; 29; 51].

Для ТОВ «АРНІ 2010» доцільно формувати аналітичну відомість, яка міститиме основні показники фінансової звітності за декілька звітних періодів, їх абсолютні та відносні зміни, а також додаткову інформацію з аналітичних регістрів. Зокрема, до такої відомості слід включати показники чистого доходу від реалізації, собівартості реалізації, фінансового результату, активів, власного капіталу, зобов’язань, товарних запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості. Однак, для поглиблення аналітичних можливостей доцільно передбачити деталізацію інформації про реалізацію за видами пального, розрахунки – за контрагентами та строками погашення,

витрати – за економічним змістом і напрямами виникнення. Така деталізація дозволить установлювати причини зміни підсумкових показників фінансової звітності та створить інформаційну основу для оцінювання результативності окремих господарських операцій.

Аналітична відомість повинна формуватися після завершення перевірки звітних показників, що забезпечить використання для фінансового аналізу узгодженої та перевіреної інформації. Додаткові аналітичні показники не змінюють установленого складу фінансової звітності підприємства, а використовуються виключно для внутрішніх управлінських потреб.

Для узагальнення запропонованих напрямів удосконалення та визначення їх очікуваних результатів сформовано таблицю 2.12.

Таблиця 2.12 – Очікувані результати впровадження заходів з удосконалення формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010»

Запропонований захід	Організаційний результат	Інформаційний результат
Запровадження поетапного порядку формування фінансової звітності.	Упорядкування послідовності облікових і контрольних процедур.	Підвищення узгодженості звітних показників.
Регламентація документообігу.	Визначення строків передавання документів і відповідальних осіб.	Зменшення ризику несвоєчасного відображення операцій.
Використання відомості узгодження облікових даних і звітності.	Документування результатів зіставлення регістрів і звітних форм.	Виявлення та усунення розбіжностей.
Застосування контрольних співвідношень	Систематизація перевірки показників фінансової звітності	Підвищення арифметичної та логічної узгодженості
Ведення відомості контрольних відхилень.	Забезпечення контролю за усуненням виявлених помилок.	Зменшення ризику повторного виникнення невідповідностей.
Автоматизація окремих контрольних процедур.	Скорочення обсягу повторюваних операцій.	Зниження ризику технічних помилок.
Систематизація електронного зберігання документів.	Підвищення доступності підтвердної інформації.	Прискорення перевірки облікових даних.
Поглиблення аналітичного обліку.	Розширення деталізації інформації про господарські операції.	Підвищення аналітичної цінності звітних показників.
Формування аналітичної відомості.	Забезпечення взаємозв’язку бухгалтерського обліку, звітності та аналізу.	Створення інформаційної основи для управлінських рішень.

*Примітка: розроблено автором.

Наведені заходи мають взаємодоповнювальний характер і спрямовані на вдосконалення окремих складових єдиного процесу формування фінансової звітності. Їх реалізація дозволить забезпечити послідовність виконання облікових і контрольних процедур, своєчасне виявлення розбіжностей, належне документування результатів перевірки та підготовку достовірної інформації для фінансового аналізу. Важливою перевагою розробленого підходу є можливість його адаптації до організаційної структури та масштабів діяльності ТОВ «АРНІ 2010». Практичне впровадження відповідних заходів не потребує створення окремого підрозділу внутрішнього контролю, оскільки передбачає розподіл функцій між наявними працівниками та використання внутрішніх регламентів і контрольних документів. Водночас ефективність такого підходу залежатиме від чіткості визначення відповідальності, дотримання строків виконання процедур і належного контролю за усуненням виявлених розбіжностей.

Науково-прикладна новизна розробленого підходу полягає в удосконаленні організаційно-методичного забезпечення формування фінансової звітності підприємства шляхом розроблення поетапного порядку, який, на відміну від загальної послідовності узагальнення облікових даних, передбачає взаємопов’язане виконання процедур узгодження бухгалтерських регістрів зі звітними формами, перевірки правильності формування показників, контролю внутрішньоформових і міжформових співвідношень та підготовки перевіреної інформації для подальшого фінансового аналізу. Для кожного етапу визначено контрольні процедури, відповідальних осіб та очікувані результати, що забезпечує організаційну впорядкованість процесу складання фінансової звітності й підвищує можливості використання її показників в управлінні підприємством.

Таким чином, удосконалення формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» доцільно здійснювати на основі комплексного поєднання облікових, контрольних та інформаційних процедур. Запропонований поетапний порядок забезпечує послідовність формування звітних показників,

їх узгодження з даними бухгалтерських регістрів, перевірку правильності визнання, оцінювання та класифікації об’єктів обліку, контроль взаємозв’язків між показниками фінансової звітності та підготовку інформації для подальшого фінансового аналізу.

Практичне значення рекомендацій полягає в можливості їх застосування в діяльності підприємства шляхом упорядкування облікових процедур, регламентації документообігу, запровадження додаткових контрольних документів і автоматизації окремих перевірок. Очікуваними результатами є зменшення ризику помилок під час складання фінансової звітності, підвищення її достовірності та порівнянності, а також розширення можливостей використання звітної інформації для оцінювання фінансового стану й результатів діяльності ТОВ «АРНІ 2010».

Отже, розроблені організаційно-методичні положення створюють основу для переходу від формування фінансової звітності як завершального етапу бухгалтерського обліку до її систематичного використання в інформаційному забезпеченні управління підприємством. Подальше дослідження передбачає аналіз фінансових результатів, фінансової стійкості та ліквідності ТОВ «АРНІ 2010» за показниками фінансової звітності, що здійснюватиметься в розділі 3.

РОЗДІЛ 3
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ ТОВ «АРНІ 2010»

3.1 Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства за показниками фінансової звітності

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства посідає важливе місце в системі оцінювання ефективності його господарювання, оскільки дозволяє визначити економічні наслідки здійснених операцій, оцінити результативність використання ресурсів і встановити тенденції зміни прибутковості. Фінансовий результат відображає співвідношення доходів і витрат підприємства та характеризує його здатність забезпечувати прибуткову діяльність, підтримувати фінансову рівновагу й формувати внутрішні джерела розвитку. У наукових дослідженнях прибуток розглядається як один із визначальних показників ефективності діяльності підприємства та важливий чинник його інвестиційної привабливості [4; 23].

Значення аналізу фінансових результатів посилюється в умовах економічної нестабільності, зміни ринкової кон’юнктури, коливання цін на ресурси та зростання фінансових ризиків. За таких обставин оцінювання лише абсолютної величини прибутку не забезпечує достатньої інформації для визначення результативності господарської діяльності. Необхідним є комплексне дослідження динаміки доходів, фінансових результатів і показників рентабельності, що дозволяє встановлювати взаємозв’язки між обсягами діяльності, величиною залучених ресурсів та отриманими економічними результатами [15; 32; 58].

Інформаційною основою аналізу фінансових результатів ТОВ «АРНІ 2010» є показники фінансової звітності за 2022-2024 роки. Основним

джерелом інформації виступає Звіт про фінансові результати, показники якого дозволяють дослідити динаміку чистого доходу від реалізації та чистого прибутку або збитку. Для розрахунку показників рентабельності активів і власного капіталу використовуються відповідні дані Балансу підприємства. Такий підхід забезпечує поєднання оцінювання абсолютних фінансових результатів із визначенням ефективності використання економічних ресурсів.

Специфіка діяльності ТОВ «АРНІ 2010» пов'язана з оптовою торгівлею паливом, що визначає особливості формування його фінансових результатів. Для підприємств цього виду економічної діяльності важливими чинниками прибутковості є обсяги реалізації, закупівельна вартість товарів, витрати на транспортування та збут, цінова політика, умови розрахунків із покупцями й постачальниками, а також швидкість обороту товарних запасів. Відповідно, аналіз фінансових результатів має бути спрямований не лише на встановлення їх динаміки, а й на оцінювання результативності реалізації товарів та використання активів підприємства.

Початковим етапом дослідження є горизонтальний аналіз основних показників фінансових результатів, який передбачає визначення їх абсолютних змін і темпів зростання протягом досліджуваного періоду. Такий аналіз дозволяє встановити загальну спрямованість змін результативності господарської діяльності та визначити періоди найбільш суттєвого погіршення фінансових показників.

Для оцінювання динаміки чистого доходу від реалізації та чистого фінансового результату ТОВ «АРНІ 2010» використано дані фінансової звітності підприємства за 2022-2024 роки (табл. 3.1).

Наведені дані свідчать про стійку тенденцію до погіршення фінансових результатів ТОВ «АРНІ 2010» протягом досліджуваного періоду. Чистий дохід від реалізації у 2023 році порівняно з 2022 роком скоротився на 24 423,6 тис. грн, або на 16,43 %. У 2024 році його зменшення становило ще 13 798,2 тис. грн, або 11,11 % порівняно з попереднім роком. Загалом за 2022-

2024 роки обсяг чистого доходу зменшився на 38 221,8 тис. грн., або 25,72 %, що характеризує істотне скорочення масштабів реалізації підприємства у вартісному вимірі.

Таблиця 3.1 – Динаміка основних показників фінансових результатів ТОВ «АРНІ 2010» за 2022-2024 роки

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення 2024 р. від 2022 р.
Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	148 621,5	124 197,9	110 399,7	−38 221,8
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	2 108,3	78,3	−641,6	−2 749,9
Чиста рентабельність реалізації, %	1,42	0,06	−0,58	−2,00 в. п.

*Примітка: розраховано автором за показниками фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010».

Водночас темпи скорочення чистого доходу впродовж досліджуваного періоду дещо уповільнилися. Якщо у 2023 році його зменшення становило 16,43 %, то у 2024 році – 11,11 %. Проте таке уповільнення не супроводжувалося поліпшенням фінансового результату, що свідчить про недостатність самого лише збереження обсягів реалізації для забезпечення прибутковості підприємства.

Значно більш негативною була динаміка чистого фінансового результату. У 2022 році ТОВ «АРНІ 2010» отримало чистий прибуток у розмірі 2 108,3 тис. грн. У 2023 році його величина скоротилася до 78,3 тис. грн, тобто на 2 030,0 тис. грн, або 96,29 %. Отже, вже у 2023 році підприємство практично втратило здатність формувати чистий прибуток у попередніх обсягах, хоча його діяльність залишалася прибутковою.

У 2024 році негативна тенденція посилилася, внаслідок чого підприємство отримало чистий збиток у розмірі 641,6 тис. грн. Порівняно з 2023 роком погіршення фінансового результату становило 719,9 тис. грн., а порівняно з 2022 роком – 2 749,9 тис. грн. Перехід від прибуткової до збиткової діяльності свідчить про виникнення диспропорції між доходами та витратами підприємства, яка потребує поглибленого дослідження.

Для більш повного оцінювання зазначених змін доцільно визначити

темпи зростання основних показників фінансових результатів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Темпи зміни основних показників фінансових результатів ТОВ «АРНІ 2010» за 2022-2024 роки

Показник	2023 р. до 2022 р., %	2024 р. до 2023 р., %	2024 р. до 2022 р., %
Чистий дохід від реалізації	83,57	88,89	74,28
Чистий прибуток	3,71	–	–

*Примітка: розраховано автором за показниками фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010».

При цьому темпи зростання чистого прибутку за 2024 рік не розраховувалися у звичайному порядку у зв'язку зі зміною фінансового результату, а саме з прибутку на збіиток.

Результати розрахунків підтверджують, що скорочення чистого прибутку у 2023 році було значно інтенсивнішим, ніж зменшення чистого доходу від реалізації. За зниження чистого доходу на 16,43 % прибуток скоротився на 96,29 %. Це свідчить про суттєве погіршення співвідношення між доходами та витратами, внаслідок чого навіть відносно незначні зміни результативності реалізації могли істотно впливати на кінцевий фінансовий результат.

У 2024 році негативні тенденції посилилися, що супроводжувалося формуванням чистого збитку замість прибутку, отриманого в попередні роки. Незважаючи на значний обсяг чистого доходу від реалізації, сукупні витрати підприємства перевищили його доходи, що зумовило від'ємний чистий фінансовий результат. Виявлені зміни обґрунтовують необхідність поглибленого аналізу прибутковості господарської діяльності та результативності використання активів і власного капіталу підприємства.

Одним із важливих напрямів аналізу фінансових результатів є оцінювання рентабельності реалізації, яка характеризує частку чистого прибутку або збитку в загальному обсязі чистого доходу. Відповідний показник дозволяє встановити, який фінансовий результат отримує підприємство з кожної гривні реалізованих товарів, і є важливим критерієм

оцінювання результативності господарської діяльності [15; 34; 58].

Чиста рентабельність реалізації визначається за формулою:

$$(ЧП / ЧД) \times 100\ \% \qquad (3.1)$$

де Рр – чиста рентабельність реалізації, %;

ЧП – чистий прибуток (збиток), тис. грн;

ЧД – чистий дохід від реалізації, тис. грн.

За даними фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» відповідний показник становив:

2022 рік: (2 108,3 / 148 621,5) × 100 = 1,42 %

2023 рік: (78,3 / 124 197,9) × 100 = 0,06 %

2024 рік: (−641,6 / 110 399,7) × 100 = −0,58 %

Отримані результати свідчать про послідовне зниження чистої рентабельності реалізації. Якщо у 2022 році на кожні 100 грн чистого доходу припадало 1,42 грн чистого прибутку, то у 2023 році – лише 0,06 грн. У 2024 році підприємство отримувало 0,58 грн чистого збитку на кожні 100 грн чистого доходу від реалізації.

Чиста рентабельність реалізації протягом 2022-2024 років знизилася з 1,42 % до −0,58 %, що свідчить про істотне погіршення фінансових результатів діяльності підприємства.Особливу увагу привертає той факт, що навіть у найбільш результативному 2022 році рівень чистої рентабельності був порівняно невисоким. Це означає, що підприємство отримувало незначну величину чистого прибутку відносно обсягів реалізації, а отже, мало обмежений запас прибутковості для компенсації можливого зростання витрат або скорочення доходів.

Для торговельних підприємств така ситуація має особливе значення, оскільки їх фінансові результати значною мірою залежать від співвідношення закупівельної та реалізаційної вартості товарів, швидкості обороту запасів і

витрат на забезпечення торговельних операцій. За умов низької чистої рентабельності навіть відносно невелике погіршення відповідних показників може призвести до виникнення збитків. Разом з тим, на основі наявних узагальнених показників фінансової звітності неможливо достовірно встановити, який саме чинник – зміна закупівельних цін, структури реалізації, адміністративних витрат, витрат на збут або інших витрат – мав визначальний вплив на формування збитку у 2024 році.

Наступним етапом аналізу є оцінювання рентабельності активів і власного капіталу підприємства. Зазначені показники дозволяють визначити результативність використання майнових і фінансових ресурсів, а також установити, наскільки ефективно підприємство використовує наявний економічний потенціал для формування чистого прибутку [32; 58; 61; 63].

Рентабельність активів характеризує величину чистого прибутку, отриманого підприємством на одиницю середньорічної вартості активів, і визначається за формулою:

$$Ра = (ЧП / Асер) \times 100\ \% \qquad (3.2)$$

де, – Ра рентабельність активів,

ЧП – чистий прибуток (збиток), тис. грн;

Асер – середньорічна вартість активів, тис. грн.

Середньорічна вартість активів визначається як середня арифметична їх величини на початок і кінець звітного року. За наявними показниками фінансової звітності відповідний розрахунок здійснено для 2023 та 2024 років.

У 2023 році середньорічна вартість активів становила:

Асер 2023 = (17 054,1 + 14 055,9) / 2 = 15 555,0 тис. грн

У 2024 році:

Асер 2024 = (14 055,9 + 38 090,6) / 2 = 26 073,25 тис. грн

Відповідно, рентабельність активів становила:

Ра 2023 = (78,3 / 15 555,0) × 100 = 0,50 %

Ра 2024 = (−641,6 / 26 073,25) × 100 = −2,46 %

Отримані результати свідчать про погіршення результативності використання активів підприємства. Якщо у 2023 році на кожні 100 грн середньорічної вартості активів припадало 0,50 грн чистого прибутку, то у 2024 році – 2,46 грн чистого збитку.

Особливістю досліджуваного періоду є суттєве збільшення вартості активів у 2024 році за одночасного скорочення чистого доходу та виникнення збитку. Така тенденція свідчить про те, що розширення майнової бази підприємства не супроводжувалося відповідним зростанням результативності господарської діяльності.

Важливим показником є також рентабельність власного капіталу, яка характеризує результативність використання коштів власників підприємства. Її визначення має особливе значення для оцінювання здатності підприємства забезпечувати приріст власного капіталу за рахунок отриманого прибутку [23; 45; 61].

Рентабельність власного капіталу визначається за формулою:

$$Рвк = (ЧП / ВКсер) \times 100\ \% \qquad (3.3)$$

де, Рвк – рентабельність власного капіталу, %;

ЧП – чистий прибуток (збиток), тис. грн;

ВКсер – середньорічна величина власного капіталу, тис. грн.

Середньорічна величина власного капіталу ТОВ «АРНІ 2010» у 2023 році становила:

У 2023 році:

ВКсер 2023 = (8 474,4 + 8 552,7) / 2 = 8 513,55 тис. грн

У 2024 році:

ВКсер 2024 = (8 552,7 + 7 861,1) / 2 = 8 206,9 тис. грн

Відповідно, рентабельність власного капіталу становила:

Рвк 2023 = (78,3 / 8 513,55) × 100 = 0,92 %

Рвк 2024 = (−641,6 / 8 206,9) × 100 = −7,82 %

Зниження рентабельності власного капіталу з 0,92 % у 2023 році до −7,82 % у 2024 році свідчить про суттєве погіршення результативності використання власних фінансових ресурсів підприємства. Отриманий у 2024 році збиток негативно впливає на можливості внутрішнього фінансування діяльності та обмежує потенціал збільшення власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку.

Узагальнення результатів аналізу рентабельності представлено в таблицюі 3.3.

Таблиця 3.3 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «АРНІ 2010» за 2023-2024 роки

Показник	2023 р.	2024 р.	Відхилення, в. п.
Чиста рентабельність реалізації, %	0,06	−0,58	−0,64
Рентабельність активів, %	0,50	−2,46	−2,96
Рентабельність власного капіталу, %	0,92	−7,82	−8,74

*Примітка: розраховано автором за показниками фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010».

Наведені дані свідчать про одночасне погіршення всіх досліджуваних показників рентабельності. Найбільш суттєве зниження спостерігається за рентабельністю власного капіталу, що відображає негативний вплив збиткової діяльності на результативність використання власних фінансових ресурсів підприємства. Але, негативне значення рентабельності активів свідчить про те, що наявний майновий потенціал у 2024 році не забезпечив отримання позитивного чистого фінансового результату. Така ситуація потребує посилення уваги до результативності використання активів, насамперед тих, які безпосередньо беруть участь у здійсненні торговельної діяльності.

Оборотність активів характеризує обсяг чистого доходу від реалізації,

отриманий на одиницю середньорічної вартості активів, та відображає інтенсивність використання майнових ресурсів підприємства. Аналіз цього показника дозволяє оцінити ефективність використання активів і встановити його взаємозв'язок із рентабельністю активів [15; 32; 63].

Коефіцієнт оборотності активів визначається за формулою:

$$Коа = ЧД / Асер \quad (3.4)$$

де, Коа – коефіцієнт оборотності активів.

ЧД – чистий дохід від реалізації, тис. грн.

Асер – середньорічна вартість активів підприємства, тис. грн.

За даними ТОВ «АРНІ 2010» у 2023 році:

Коа 2023 = 124 197,9 / 15 555,0 = 7,98

У 2024 році:

Коа 2024 = 110 399,7 / 26 073,25 = 4,23

Отже, у 2023 році кожна гривня середньорічної вартості активів забезпечувала формування 7,98 грн чистого доходу від реалізації, тоді як у 2024 році – лише 4,23 грн. Скорочення оборотності активів свідчить про зниження інтенсивності використання майнових ресурсів підприємства. Встановлена тенденція має важливе економічне значення, оскільки у 2024 році збільшення середньорічної вартості активів супроводжувалося скороченням чистого доходу від реалізації. Це означає, що темпи зміни ресурсного потенціалу підприємства не відповідали динаміці результатів його використання.

Для визначення взаємозв'язку між рентабельністю реалізації, оборотністю активів і рентабельністю активів доцільно застосувати двофакторну модель:

$$Ра = Рр \times Коа \quad (3.5)$$

де, Ра – рентабельність активів,

Рр – чиста рентабельність реалізації, виражена у відсотках;

Коа – коефіцієнт оборотності активів.

Розрахунок за 2023 рік:

Ра 2023 = (78,3 / 124 197,9 × 100) × (124 197,9 / 15 555,0) = 0,50 %.

Розрахунок за 2024 рік:

Ра 2024 = (−641,6 / 110 399,7 × 100) × (110 399,7 / 26 073,25) = −2,46 %.

Застосування двофакторної моделі дозволило встановити, що рентабельність активів ТОВ «АРНІ 2010» знизилася з 0,50 % у 2023 році до −2,46 % у 2024 році, тобто на 2,96 відсоткового пункта. У досліджуваному періоді спостерігалося одночасне погіршення чистої рентабельності реалізації та скорочення оборотності активів. При цьому перехід рентабельності активів до від’ємного значення безпосередньо пов’язаний із виникненням чистого збитку, тоді як зменшення оборотності свідчить про зниження інтенсивності використання майнових ресурсів підприємства. Результати аналізу характеризують погіршення як прибутковості господарської діяльності, так і ефективності використання активів, що обґрунтовує необхідність підвищення результативності реалізації та раціоналізації структури й використання майнових ресурсів підприємства.

Для ТОВ «АРНІ 2010» зниження рентабельності активів у 2024 році відбулося за одночасного погіршення чистої рентабельності реалізації та скорочення оборотності активів. Водночас за від’ємної рентабельності реалізації зменшення оборотності не слід механічно трактувати як окремий чинник збільшення збитковості активів у межах мультиплікативної моделі. Основною безпосередньою причиною від’ємного значення рентабельності активів є отримання чистого збитку, тоді як скорочення оборотності характеризує погіршення інтенсивності використання ресурсів.

Узагальнюючи результати проведеного аналізу, доцільно систематизувати основні тенденції зміни фінансових результатів ТОВ «АРНІ

2010» та їх економічні наслідки (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Основні тенденції зміни фінансових результатів ТОВ «АРНІ 2010» та їх економічна характеристика

Установлена тенденція	Аналітична характеристика	Економічне значення
Скорочення чистого доходу від реалізації	Зменшення на 25,72 % за 2022-2024 роки.	Зниження обсягів реалізації у вартісному вимірі.
Погіршення чистого фінансового результату	Перехід від прибутку 2 108,3 тис. грн до збитку 641,6 тис. грн.	Втрата прибутковості господарської діяльності.
Зниження чистої рентабельності реалізації	Зміна з 1,42 % до −0,58 %	Погіршення співвідношення доходів і витрат.
Зниження рентабельності активів	Зміна з 0,50 % до −2,46 % у 2023–2024 роках.	Зниження результативності використання активів.
Зниження рентабельності власного капіталу	Зміна з 0,92 % до −7,82 % у 2023-2024 роках.	Погіршення результативності використання власних фінансових ресурсів.
Скорочення оборотності активів	Зменшення з 7,98 до 4,23 обороту.	Зниження інтенсивності використання майнового потенціалу.

*Примітка: узагальнено автором за результатами проведених розрахунків.

Результати проведеного дослідження дозволяють визначити декілька взаємопов’язаних особливостей формування фінансових результатів ТОВ «АРНІ 2010». Насамперед установлено, що скорочення чистого доходу від реалізації супроводжувалося значно інтенсивнішим погіршенням чистого фінансового результату. Це свідчить про підвищену чутливість прибутковості підприємства до змін результативності господарської діяльності. Крім того, у 2024 році спостерігалося збільшення вартості активів за одночасного скорочення доходу від реалізації та виникнення чистого збитку. Зазначене співвідношення характеризує погіршення результативності використання майнових ресурсів підприємства й обґрунтовує необхідність подальшого дослідження структури активів, джерел їх фінансування та впливу відповідних змін на фінансову стійкість.

Важливою особливістю є також суттєве зниження рентабельності власного капіталу. Перехід цього показника до від’ємного значення свідчить про те, що у 2024 році господарська діяльність підприємства не забезпечувала позитивної віддачі на власні фінансові ресурси. За таких умов

особливого значення набувають заходи, спрямовані на відновлення прибутковості, підвищення ефективності використання активів та забезпечення збалансованості доходів і витрат. Разом з тим, отримані результати мають оцінюватися з урахуванням інформаційних можливостей використаної фінансової звітності. Наявні показники дозволяють достовірно встановити динаміку чистого доходу, чистого фінансового результату, рентабельності реалізації, активів і власного капіталу. Проте визначення безпосереднього впливу окремих складових собівартості, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат потребує додаткової деталізації облікової інформації. Це підтверджує практичну доцільність рекомендацій щодо поглиблення аналітичного обліку та підготовки перевіреної інформації для фінансового аналізу, запропонованих у підрозділі 2.3 даної кваліфікаційної роботи.

Таким чином, проведений аналіз фінансових результатів ТОВ «АРНІ 2010» за 2022-2024 роки засвідчив стійку тенденцію до погіршення результативності господарської діяльності. Основними її проявами стали скорочення чистого доходу від реалізації, перехід від прибуткової до збиткової діяльності, зниження показників рентабельності та уповільнення оборотності активів. Установлені тенденції свідчать про необхідність підвищення ефективності використання ресурсів підприємства, посилення контролю за формуванням доходів і витрат та забезпечення обґрунтованості управлінських рішень.

Отримані результати формують інформаційну основу для подальшого дослідження фінансового стану ТОВ «АРНІ 2010», насамперед оцінювання структури капіталу, фінансової стійкості та ліквідності. Відповідний аналіз дозволить установити, якою мірою погіршення фінансових результатів супроводжується змінами фінансової незалежності підприємства та його здатності виконувати зобов’язання, що буде розглянуто в підрозділі даної кваліфікаційної роботи 3.2.

3.2 Оцінка фінансової стійкості та ліквідності підприємства за показниками фінансової звітності

Фінансова стійкість і ліквідність є важливими характеристиками фінансового стану підприємства, які відображають його здатність забезпечувати безперервність господарської діяльності, підтримувати збалансованість джерел фінансування та своєчасно виконувати зобов'язання. Їх оцінювання дозволяє визначити ступінь фінансової незалежності підприємства, особливості формування капіталу, достатність ліквідних активів і потенційні ризики порушення платоспроможності. У системі фінансового аналізу зазначені характеристики розглядаються у взаємозв'язку, оскільки структура капіталу впливає на фінансову стійкість, а склад і співвідношення оборотних активів та поточних зобов'язань визначають можливості своєчасного здійснення розрахунків [15; 23; 32].

Фінансова стійкість характеризує здатність підприємства підтримувати фінансову рівновагу в процесі господарської діяльності та забезпечувати прийнятне співвідношення власних і залучених джерел фінансування. Її оцінювання передбачає дослідження структури капіталу, рівня фінансової незалежності, залежності від кредиторів і можливостей фінансування активів за рахунок власних ресурсів. Водночас ліквідність відображає здатність активів перетворюватися на грошові кошти для погашення зобов'язань у встановлені строки. На відміну від ліквідності, платоспроможність характеризує здатність підприємства фактично виконувати свої платіжні зобов'язання в належні строки та в необхідних обсягах [30; 34; 58].

Для ТОВ «АРНІ 2010», основним видом економічної діяльності якого є оптова торгівля паливом, дослідження фінансової стійкості та ліквідності має особливе значення. Торговельна діяльність передбачає постійне залучення коштів для придбання товарів, організації їх реалізації та проведення розрахунків із контрагентами. За таких умов результативність управління

оборотними активами, своєчасність надходження коштів від покупців і дотримання строків погашення зобов'язань безпосередньо впливають на фінансову рівновагу підприємства.

Інформаційною основою оцінювання фінансової стійкості та ліквідності ТОВ «АРНІ 2010» є показники Балансу за 2022-2024 роки. Їх використання дозволяє дослідити динаміку активів, власного капіталу та зобов'язань, визначити співвідношення джерел фінансування і розрахувати основні коефіцієнти фінансової стійкості. Водночас для повноцінного оцінювання ліквідності необхідна деталізація оборотних активів, запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів і поточних зобов'язань. Тому аналітичне дослідження має ґрунтуватися на розмежуванні показників, які можуть бути достовірно визначені за наявними даними, та показників, розрахунок яких потребує додаткової інформації [40; 45; 61].

У підрозділі 3.1 даної кваліфікаційної роботи зазначено, що протягом 2022-2024 років діяльність ТОВ «АРНІ 2010» характеризувалася скороченням чистого доходу від реалізації та погіршенням фінансових результатів. У 2024 році підприємство отримало чистий збиток у розмірі 641,6 тис. грн. Зазначені зміни обґрунтовують необхідність дослідження їх взаємозв'язку з динамікою активів, власного капіталу та зобов'язань, оскільки збиткова діяльність за певних умов може послаблювати фінансову незалежність підприємства й обмежувати можливості самофінансування.

Початковим етапом оцінювання фінансової стійкості є горизонтальний аналіз показників Балансу, який передбачає визначення абсолютних і відносних змін активів, власного капіталу та зобов'язань підприємства. Результати відповідних розрахунків наведено в таблиці 3.5.

Результати проведих розрахунків свідчать про суттєві зміни у величині активів та структурі джерел їх фінансування. У 2023 році загальна вартість активів підприємства скоротилася з 17 054,1 тис. грн. до 14 055,9 тис. грн., тобто на 2 998,2 тис. грн., або 17,58 %. Водночас у 2024 році їх величина збільшилася до 38 090,6 тис. грн., що перевищує показник попереднього року

на 24 034,7 тис. грн., або 170,99 %. Загалом за 2022-2024 роки активи підприємства збільшилися на 21 036,5 тис. грн., або 123,35 %.

Таблиця 3.5 – Динаміка активів, власного капіталу та зобов'язань ТОВ «АРНІ 2010» за 2022-2024 роки

Показник	2022	2023	2024	Зміна 2024 до 2022
Активи, тис. грн.	17 054,1	14 055,9	38 090,6	+21 036,5
Власний капітал, тис. грн.	8 474,4	8 552,7	7 861,1	−613,3
Зобов'язання, тис. грн.	8 579,7	5 503,2	30 229,5	+21 649,8
Частка власного капіталу в активах, %	49,69	60,85	20,64	−29,05 в. п.
Частка зобов'язань в активах, %	50,31	39,15	79,36	+29,05 в. п.

*Примітка: розраховано за показниками фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010».

Збільшення загальної вартості активів характеризує розширення майнової бази підприємства у вартісному вимірі. Проте саме по собі воно не може розглядатися як безумовно позитивна тенденція, оскільки економічне значення такого збільшення залежить від структури активів, джерел їх формування та результативності використання. У 2024 році збільшення активів супроводжувалося скороченням чистого доходу від реалізації та формуванням збитку. Це свідчить про необхідність оцінювання не лише величини майнових ресурсів, а й фінансових умов їх залучення.

Динаміка власного капіталу характеризувалася значно менш істотними змінами. У 2023 році його величина збільшилася на 78,3 тис. грн. і становила 8 552,7 тис. грн. У 2024 році власний капітал скоротився до 7 861,1 тис. грн., тобто на 691,6 тис. грн. порівняно з попереднім роком. Загалом зменшення становило 613,3 тис. грн., або 7,24 %.

Особливої уваги потребує динаміка зобов'язань. Якщо у 2023 році їх величина скоротилася до 5 503,2 тис. грн., то у 2024 році збільшилася до 30 229,5 тис. грн. Абсолютний приріст порівняно з 2023 роком становив 24 726,3 тис. грн., а загалом за 2022–2024 роки – 21 649,8 тис. грн. Отже, збільшення активів у 2024 році відбувалося переважно за рахунок зростання зобов'язань, а не власного капіталу підприємства.

Зазначена тенденція підтверджується зміною питомої ваги джерел фінансування. У 2022 році власний капітал забезпечував 49,69 % загальної вартості активів, у 2023 році його частка збільшилася до 60,85 %, тоді як у 2024 році скоротилася до 20,64 %. Відповідно, частка зобов'язань у загальній структурі фінансування збільшилася до 79,36 %. Це свідчить про суттєве посилення залежності підприємства від залучених джерел фінансування.

Таким чином, результати горизонтального та структурного аналізу Балансу дозволяють установити, що у 2024 році відбулося суттєвезбільшення майнових ресурсів ТОВ «АРНІ 2010», яке супроводжувалося погіршенням співвідношення власного капіталу та зобов'язань. За таких умов особливого значення набуває оцінювання коефіцієнтів фінансової стійкості, які дозволяють кількісно охарактеризувати ступінь фінансової незалежності підприємства та рівень його залежності від кредиторів.

Для поглиблення оцінювання структури джерел фінансування використовується система відносних показників фінансової стійкості. На відміну від абсолютних величин власного капіталу та зобов'язань, коефіцієнти дозволяють визначити пропорції їх співвідношення, оцінити зміни фінансової незалежності та порівняти результати діяльності підприємства за окремі звітні періоди [32; 34; 58; 63].

Одним з основних показників фінансової стійкості є коефіцієнт автономії, який характеризує частку активів, сформованих за рахунок власного капіталу. Збільшення цього коефіцієнта за інших рівних умов свідчить про зміцнення фінансової незалежності підприємства, тоді як його зниження характеризує посилення залежності від залучених джерел фінансування.

Коефіцієнт автономії визначається за формулою:

$$Ка = ВК / А \quad (3.6)$$

де, Ка – коефіцієнт автономії;

ВК – власний капітал підприємства, тис. грн;

А – загальна вартість активів, тис. грн.

Розрахунки для ТОВ «АРНІ 2010»:

2022 рік: Ка = 8 474,4 / 17 054,1 = 0,497.

2023 рік: Ка = 8 552,7 / 14 055,9 = 0,608.

2024 рік: Ка = 7 861,1 / 38 090,6 = 0,206.

Отримані результати свідчать, що у 2023 році фінансова незалежність підприємства посилилася: коефіцієнт автономії збільшився з 0,497 до 0,608. Проте у 2024 році його значення скоротилося до 0,206. Отже, на кінець 2024 року власний капітал забезпечував лише близько однієї п’ятої загальної вартості активів підприємства. У фінансовому аналізі значення коефіцієнта автономії на рівні 0,5 нерідко використовується як орієнтир достатності власного фінансування. Водночас воно не є універсальною нормативною вимогою, оскільки прийнятне співвідношення джерел фінансування залежить від галузевих особливостей, структури активів, умов залучення капіталу та стабільності грошових потоків. Незважаючи на це, суттєве скорочення коефіцієнта автономії ТОВ «АРНІ 2010» у 2024 році характеризує підвищення фінансової залежності підприємства.

Доповнює зазначений показник коефіцієнт концентрації залученого капіталу, який визначає частку зобов’язань у загальній вартості активів.

$$Кзк = З / А \quad (3.7)$$

де, Кзк – коефіцієнт концентрації залученого капіталу;

З – загальна сума зобов’язань, тис. грн.

А – загальна вартість активів, тис. грн.

2022 рік: Кзк = 8 579,7 / 17 054,1 = 0,503.

2023 рік: Кзк = 5 503,2 / 14 055,9 = 0,392.

2024 рік: Кзк = 30 229,5 / 38 090,6 = 0,794.

Динаміка коефіцієнта концентрації залученого капіталу підтверджує суттєву зміну структури фінансування підприємства. Якщо у 2023 році за рахунок зобов'язань було сформовано 39,2 % активів, то у 2024 році — 79,4 %. Це означає, що фінансування господарської діяльності підприємства дедалі більшою мірою залежало від зовнішніх джерел.

Важливим показником є коефіцієнт фінансової залежності, який відображає співвідношення загальної вартості активів і власного капіталу підприємства.

$$Кфз = А / ВК \quad (3.8)$$

де Кфз – коефіцієнт фінансової залежності.

А – загальна вартість активів, тис. грн.

ВК – власний капітал підприємства, тис. грн;

2022 рік: Кфз = 17 054,1 / 8 474,4 = 2,012.

2023 рік: Кфз = 14 055,9 / 8 552,7 = 1,643.

2024 рік: Кфз = 38 090,6 / 7 861,1 = 4,845.

Збільшення коефіцієнта фінансової залежності з 1,643 у 2023 році до 4,845 у 2024 році свідчить про суттєве зростання величини активів, що припадає на одиницю власного капіталу. Таке співвідношення характеризує підвищення залежності підприємства від залучених фінансових ресурсів і посилення ризиків, пов'язаних із виконанням зобов'язань перед кредиторами.

Для оцінювання співвідношення власних і залучених джерел фінансування використовується також коефіцієнт фінансового ризику, який визначається як відношення загальної суми зобов'язань до власного капіталу.

$$Кфр = З / ВК \quad (3.9)$$

де, Кфр — коефіцієнт фінансового ризику.

З – загальна сума зобов’язань, тис. грн.

ВК – власний капітал підприємства, тис. грн;

2022 рік: Кфр = 8 579,7 / 8 474,4 = 1,012.

2023 рік: Кфр = 5 503,2 / 8 552,7 = 0,643.

2024 рік: Кфр = 30 229,5 / 7 861,1 = 3,845.

У 2023 році на кожну гривню власного капіталу припадало 0,64 грн. зобов’язань, тоді як у 2024 році — вже 3,85 грн. Така динаміка характеризує істотне посилення фінансового ризику, пов’язаного зі зростанням залежності від кредиторів. Узагальнені результати розрахунків наведено в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «АРНІ 2010» за 2022-2024 роки

Показник	2022	2023	2024	Зміна 2024 р. до 2022
Коефіцієнт автономії	0,497	0,608	0,206	−0,291
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,503	0,392	0,794	+0,291
Коефіцієнт фінансової залежності	2,012	1,643	4,845	+2,833
Коефіцієнт фінансового ризику	1,012	0,643	3,845	+2,833

*Примітка: розраховано за показниками фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010».

Аналіз розрахованих коефіцієнтів свідчить про неоднозначну динаміку фінансової стійкості підприємства протягом 2022-2024 років. У 2023 році спостерігалося поліпшення співвідношення власного капіталу та зобов’язань, що підтверджується збільшенням коефіцієнта автономії та зниженням показників фінансової залежності й фінансового ризику. Однак у 2024 році зазначені тенденції змінилися на протилежні.

Найбільш суттєвим проявом погіршення фінансової стійкості стало зростання коефіцієнта фінансового ризику до 3,845, що свідчить про значне перевищення зобов’язань над власним капіталом підприємства. За таких умов фінансова рівновага ТОВ «АРНІ 2010» дедалі більше залежить від

строків погашення зобов’язань, своєчасності надходження коштів від покупців і можливості підтримувати необхідний обсяг оборотних активів. Разом із тим високий рівень залученого капіталу не є безумовним свідченням неплатоспроможності підприємства. Його економічна оцінка залежить від складу зобов’язань, строків їх погашення, вартості залучених ресурсів і здатності активів генерувати грошові надходження. Тому результати коефіцієнтного аналізу фінансової стійкості необхідно доповнити дослідженням ліквідності та платоспроможності підприємства.

Ліквідність є однією з основних характеристик фінансового стану підприємства, яка відображає можливість своєчасного погашення поточних зобов’язань за рахунок активів, здатних перетворюватися на грошові кошти. Її оцінювання передбачає визначення достатності оборотних активів, співвідношення окремих груп активів і зобов’язань та встановлення потенційних ризиків виникнення дефіциту ліквідних ресурсів [15; 40; 58; 70].

Особливого значення ліквідність набуває для підприємств оптової торгівлі, господарська діяльність яких характеризується постійним рухом товарних запасів, виникненням дебіторської та кредиторської заборгованості й необхідністю підтримання достатнього обсягу грошових коштів. За таких умов навіть за значної загальної вартості активів підприємство може зазнавати труднощів із виконанням поточних зобов’язань, якщо істотна частина його ресурсів зосереджена в недостатньо ліквідних активах. У фінансовому аналізі ліквідність підприємства зазвичай оцінюють за допомогою коефіцієнтів поточної, швидкої та абсолютної ліквідності. Кожен із зазначених показників характеризує можливості погашення поточних зобов’язань за рахунок різних за ступенем ліквідності складових оборотних активів.

Коефіцієнт поточної ліквідності визначається за формулою:

$$Кпл = ОА / ПЗ \qquad (3.10)$$

де, Кпл – коефіцієнт поточної ліквідності;

ОА – оборотні активи, тис. грн.;

ПЗ – поточні зобов’язання, тис. грн.

Цей показник характеризує загальне покриття поточних зобов’язань оборотними активами. Його значення необхідно оцінювати з урахуванням галузевих особливостей підприємства, структури оборотних активів і строків погашення зобов’язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує здатність підприємства погашати поточні зобов’язання за рахунок найбільш ліквідної частини оборотних активів без урахування запасів та інших складових, які не можуть бути оперативно використані для розрахунків.

$$Кшл = (ОА - Зп) / ПЗ \quad (3.11)$$

де Кшл – коефіцієнт швидкої ліквідності;

ОА – оборотні активи, тис. грн;

Зп – запаси, тис. грн.

ПЗ – поточні зобов’язання, тис. грн.

За необхідності з чисельника також виключають інші складові оборотних активів, які не відповідають змісту швидколіквідних ресурсів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає частину поточних зобов’язань, яку підприємство може погасити за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів.

$$Кал = ГК / ПЗ \quad (3.12)$$

де, Кал – коефіцієнт абсолютної ліквідності;

ГК – грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.

ПЗ – поточні зобов’язання, тис. грн.

Застосування зазначених показників дозволяє оцінити ліквідність із різних позицій: загальної достатності оборотних активів, можливості погашення зобов’язань без реалізації запасів та забезпеченості найбільш ліквідними ресурсами. При цьому, наявні узагальнені показники фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» не містять достатньої деталізації для достовірного розрахунку зазначених коефіцієнтів. Зокрема, відсутні підтверджені дані щодо величини оборотних активів, запасів, грошових коштів і поточних зобов’язань за кожний рік досліджуваного періоду. Використання замість них загальної вартості активів і всіх зобов’язань призвело б до методично некоректних результатів, оскільки відповідні показники мають різний економічний зміст.

З огляду на зазначене доцільно систематизувати інформаційне забезпечення розрахунку показників ліквідності та визначити можливості їх застосування до фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Інформаційне забезпечення оцінювання ліквідності ТОВ «АРНІ 2010»

Показник	Необхідні дані фінансової звітності	Аналітичне призначення
Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи, поточні зобов’язання.	Оцінювання загальної достатності оборотних активів для погашення поточних зобов’язань.
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Оборотні активи, запаси, інші недостатньо ліквідні складові, поточні зобов’язання.	Оцінювання можливостей погашення поточних зобов’язань без реалізації запасів.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти та їх еквіваленти, поточні зобов’язання.	Оцінювання можливостей негайного погашення частини поточних зобов’язань.
Чистий оборотний капітал	Оборотні активи, поточні зобов’язання.	Визначення перевищення оборотних активів над поточними зобов’язаннями або їх нестачі.

*Примітка: узагальнено автором за [15; 32; 40; 58; 70].

Зазначені показники характеризують різні аспекти ліквідності підприємства та не можуть замінювати один одного. Зокрема, позитивне

значення коефіцієнта поточної ліквідності не гарантує відсутності платіжних труднощів, оскільки значна частина оборотних активів може бути представлена запасами або дебіторською заборгованістю з тривалими строками погашення. Аналогічно достатній обсяг грошових коштів на окрему звітну дату не забезпечує стабільної платоспроможності протягом усього операційного циклу.

Для ТОВ «АРНІ 2010» важливим є також дослідження чистого оборотного капіталу, який характеризує різницю між оборотними активами та поточними зобов'язаннями.

$$ЧОК = ОА – ПЗ \quad (3.13)$$

де, ЧОК – чистий оборотний капітал, тис. грн.

ОА – оборотні активи, тис. грн;

ПЗ – поточні зобов'язання, тис. грн.

Позитивне значення цього показника свідчить про перевищення оборотних активів над поточними зобов'язаннями, тоді як від'ємне може вказувати на потенційну нестачу оборотних ресурсів для їх покриття. Водночас його економічна оцінка залежить від особливостей операційного циклу, структури запасів, умов розрахунків із покупцями та постачальниками. Встановлене у ТОВ «АРНІ 2010» збільшення загальної величини зобов'язань у 2024 році обґрунтовує необхідність посилення уваги до співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань, оскільки саме воно визначає можливості підтримання поточної платоспроможності підприємства.

Важливим аспектом оцінювання ліквідності ТОВ «АРНІ 2010» є врахування особливостей формування та використання оборотних активів підприємства. Для суб'єктів господарювання, які здійснюють оптову торгівлю паливом, фінансовий стан значною мірою залежить від швидкості

реалізації товарних запасів, своєчасності надходження коштів від покупців і дотримання строків розрахунків із постачальниками. Зміна будь-якої із зазначених складових може впливати на потребу в оборотному капіталі та можливості своєчасного погашення поточних зобов'язань. Товарні запаси забезпечують безперервність торговельної діяльності, однак водночас потребують відволікання фінансових ресурсів із грошового обороту. Надмірне накопичення запасів може призводити до збільшення потреби у фінансуванні та зниження ліквідності активів. Натомість недостатній рівень запасів може обмежувати можливості виконання замовлень покупців і негативно впливати на обсяги реалізації. Тому управління товарними запасами має передбачати забезпечення їх економічно обґрунтованого обсягу з урахуванням попиту, умов постачання та швидкості обороту.

Не менш важливе значення має дебіторська заборгованість. Збільшення строків погашення заборгованості покупців уповільнює надходження грошових коштів і може спричиняти додаткову потребу в залученому фінансуванні. За таких умов навіть зростання обсягів реалізації не завжди супроводжується поліпшенням платоспроможності, оскільки визнаний дохід не є тотожним фактичному надходженню грошових коштів. Це обґрунтовує необхідність контролю строків погашення дебіторської заборгованості та оцінювання платіжної дисципліни контрагентів [45; 51; 61].

Значний вплив на ліквідність має також структура кредиторської заборгованості та інших поточних зобов'язань. У разі невідповідності строків надходження коштів від покупців строкам розрахунків із постачальниками виникає ризик тимчасового дефіциту ліквідних ресурсів. Тому оцінювання платоспроможності має передбачати не лише зіставлення відповідних статей Балансу, а й аналіз строків очікуваних надходжень і платежів.

Таким чином, результати аналізу структури капіталу свідчать про підвищення фінансової залежності ТОВ «АРНІ 2010», тоді як оцінювання ліквідності потребує додаткової деталізації показників оборотних активів і поточних зобов'язань. Зазначене розмежування має принципове значення для

забезпечення обґрунтованості аналітичних висновків, оскільки фінансова залежність і недостатня ліквідність є взаємопов’язаними, але не тотожними характеристиками фінансового стану.

На основі проведеного дослідження доцільно систематизувати основні ризики, пов’язані з фінансовою стійкістю та ліквідністю підприємства, а також визначити інформаційні показники, необхідні для їх оцінювання (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Основні фінансові ризики ТОВ «АРНІ 2010» та інформаційне забезпечення їх оцінювання

Напрям оцінювання	Установлена тенденція або потенційний ризик	Необхідна аналітична інформація
Фінансова незалежність	Скорочення частки власного капіталу в активах до 20,64 % у 2024 році.	Динаміка власного капіталу, зобов’язань та їх структури.
Фінансова залежність	Збільшення коефіцієнта фінансової залежності до 4,845.	Склад і строки погашення залучених джерел фінансування.
Боргове навантаження	Зростання зобов’язань до 30 229,5 тис. грн у 2024 році.	Розподіл зобов’язань на довгострокові та поточні.
Ліквідність активів	Потенційна невідповідність структури оборотних активів строкам погашення зобов’язань.	Запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти.
Поточна платоспроможність	Ризик виникнення тимчасового дефіциту грошових коштів.	Платіжний календар, очікувані надходження та платежі.
Забезпеченість оборотним капіталом	Можлива недостатність оборотних активів для покриття поточних зобов’язань.	Оборотні активи, поточні зобов’язання, чистий оборотний капітал.

*Примітка: узагальнено автором за результатами аналізу фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» та методичних підходів до оцінювання фінансового стану підприємства [23; 34; 58; 63; 70].

Систематизація наведених показників дозволяє розмежувати встановлені за результатами аналізу негативні тенденції та потенційні ризики, для підтвердження яких необхідна додаткова інформація. Зокрема, скорочення частки власного капіталу та збільшення фінансової залежності є результатами проведених розрахунків, тоді як ризики недостатньої ліквідності й виникнення дефіциту грошових коштів потребують подальшого оцінювання за деталізованими показниками фінансової звітності та облікових регістрів.

Важливим результатом проведеного дослідження є встановлення взаємозв’язку між зміною фінансових результатів і структурою джерел фінансування ТОВ «АРНІ 2010». У 2024 році підприємство отримало чистий збиток у розмірі 641,6 тис. грн, тоді як загальна величина його зобов’язань збільшилася до 30 229,5 тис. грн. Одночасне погіршення фінансового результату та збільшення залежності від залучених ресурсів характеризує несприятливе поєднання змін у фінансовому стані підприємства. За таких обставин особливого значення набуває забезпечення відповідності обсягів і строків залучення фінансових ресурсів потребам господарської діяльності. Зростання зобов’язань може бути економічно обґрунтованим за умови їх ефективного використання та здатності підприємства своєчасно здійснювати розрахунки. Проте за скорочення доходів і формування збитку підвищується значущість контролю боргового навантаження, оскільки можливості погашення зобов’язань за рахунок результатів поточної діяльності можуть бути обмеженими.

Отримані результати також підтверджують необхідність комплексного використання показників фінансової звітності. Аналіз лише загальної вартості активів не дозволяє визначити фінансову стійкість підприємства, оскільки збільшення майнових ресурсів може супроводжуватися істотним зростанням зобов’язань. Аналогічно оцінювання лише величини власного капіталу без урахування загального обсягу фінансування не забезпечує повного уявлення про рівень фінансової незалежності. Тому аналітичне дослідження має ґрунтуватися на взаємопов’язаному оцінюванні активів, власного капіталу, зобов’язань і результативності господарської діяльності [15; 30; 32; 61].

У контексті вдосконалення інформаційного забезпечення фінансового аналізу особливого значення набувають рекомендації, обґрунтовані в підрозділі 2.3 даної кваліфікаційної роботи. Розроблений поетапний порядок формування фінансової звітності, що передбачає узгодження бухгалтерських регістрів зі звітними показниками, перевірку правильності їх формування та

підготовку інформації для подальшого аналізу, створює передумови для підвищення достовірності аналітичних розрахунків. Деталізація інформації про оборотні активи, дебіторську заборгованість, запаси та поточні зобов'язання дозволить розширити систему показників ліквідності й забезпечити обґрунтованіше оцінювання платоспроможності підприємства.

Таким чином, оцінка фінансової стійкості ТОВ «АРНІ 2010» за 2022-2024 роки засвідчила істотні зміни структури джерел фінансування. Якщо у 2023 році спостерігалося підвищення фінансової незалежності, то у 2024 році відбулося суттєве скорочення частки власного капіталу та зростання залежності від зобов'язань. Коефіцієнт автономії знизився до 0,206, коефіцієнт фінансової залежності збільшився до 4,845, а коефіцієнт фінансового ризику – до 3,845, що свідчить про погіршення структури капіталу та підвищення фінансових ризиків. Встановлені зміни обґрунтовують необхідність посилення контролю за строками погашення зобов'язань, управлінням дебіторською заборгованістю та забезпеченням достатності ліквідних ресурсів. Результати аналізу фінансової стійкості та ліквідності становлять інформаційну основу для обґрунтування управлінських рішень щодо структури капіталу, ефективності використання оборотних активів і забезпечення фінансової рівноваги підприємства, які розглядатимуться в підрозділі 3.3 даної кваліфікаційної роботи.

3.3 Використання результатів аналізу фінансової звітності в системі управління підприємством

Фінансова звітність є важливим джерелом інформації для обґрунтування управлінських рішень, оскільки відображає фінансові результати діяльності підприємства, його майновий стан, структуру капіталу та фінансові можливості. Водночас практична цінність звітних показників

визначається не лише достовірністю та повнотою їх формування, а й можливістю використання для виявлення проблем господарської діяльності, встановлення причин їх виникнення та обґрунтування заходів щодо поліпшення фінансового стану. За таких умов фінансовий аналіз забезпечує перетворення узагальненої облікової інформації на аналітичні висновки, необхідні для прийняття управлінських рішень.

Використання результатів фінансового аналізу в управлінні підприємством передбачає встановлення взаємозв'язку між фактичними змінами фінансових показників, чинниками, що їх зумовлюють, та можливими напрямами управлінського впливу. При цьому аналітичні висновки повинні не лише характеризувати результати минулих звітних періодів, а й формувати інформаційну основу для визначення майбутніх цілей, оцінювання альтернативних управлінських заходів та контролю їх результативності. Важливою умовою такого підходу є забезпечення послідовності аналітичних та управлінських процедур, за якої кожне запропоноване рішення має відповідне інформаційне обґрунтування.

Для ТОВ «АРНІ 2010», основним видом економічної діяльності якого є оптова торгівля паливом, зазначений підхід набуває особливого значення. Результативність діяльності підприємства залежить від обсягів реалізації, співвідношення доходів і витрат, ефективності використання активів, умов розрахунків із контрагентами та структури джерел фінансування. Відповідно, управлінські рішення мають ґрунтуватися на комплексному оцінюванні фінансових результатів, оборотності активів, фінансової стійкості та ліквідності.

Проведений нами аналіз фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» за 2022-2024 роки дозволив установити негативні тенденції, які потребують управлінського реагування. Чистий дохід від реалізації скоротився зі 148 621,5 тис. грн. у 2022 році до 110 399,7 тис. грн у 2024 році, або на 25,72 %. Одночасно чистий фінансовий результат погіршився з прибутку 2 108,3 тис. грн до збитку 641,6 тис. грн., а чиста рентабельність реалізації знизилася з

1,42 % до −0,58 %. Зазначені зміни характеризують погіршення прибутковості господарської діяльності підприємства. Негативні тенденції спостерігалися також у використанні активів і структурі джерел фінансування. Коефіцієнт оборотності активів скоротився з 7,98 у 2023 році до 4,23 у 2024 році, тоді як їх загальна вартість збільшилася з 14 055,9 тис. грн. до 38 090,6 тис. грн. Водночас загальна величина зобов'язань зросла до 30 229,5 тис. грн., коефіцієнт автономії знизився до 0,206, а коефіцієнт фінансового ризику збільшився до 3,845. Це свідчить про зниження інтенсивності використання майнових ресурсів та посилення залежності підприємства від залученого капіталу.

Встановлені зміни мають взаємопов'язаний характер. Скорочення чистого доходу та погіршення фінансового результату обмежують можливості формування власних фінансових ресурсів, тоді як збільшення зобов'язань підвищує значення контролю за структурою капіталу та строками їх погашення. Разом із тим зростання вартості активів без відповідного збільшення чистого доходу обґрунтовує необхідність дослідження ефективності використання окремих складових майна підприємства. Однак результати аналізу фінансової звітності не завжди дозволяють безпосередньо встановити причини виявлених змін. Наприклад, скорочення чистого доходу може бути пов'язане зі зміною фізичних обсягів реалізації, продажних цін або структури асортименту. Збільшення зобов'язань може бути зумовлене залученням додаткового фінансування, зміною умов розрахунків із постачальниками або іншими господарськими операціями.

Результати фінансового аналізу доцільно розглядати як вихідну інформацію для послідовного обґрунтування управлінських рішень. Такий підхід передбачає встановлення економічного змісту виявлених змін, перевірку можливих причин їх виникнення, розроблення альтернативних заходів, оцінювання їх економічної доцільності, визначення очікуваних результатів і контроль їх досягнення.

З урахуванням зазначеного нами розроблено порядок перетворення результатів аналізу фінансової звітності на управлінські рішення, адаптований до особливостей діяльності ТОВ «АРНІ 2010». Його призначення полягає в забезпеченні послідовного переходу від оцінювання фінансових показників до вибору економічно обґрунтованих управлінських заходів та перевірки результативності їх реалізації. Порядок передбачає шість взаємопов'язаних етапів, зміст яких наведено в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9 – Поетапний порядок перетворення результатів фінансового аналізу на управлінські рішення ТОВ «АРНІ 2010»

Етап	Зміст аналітичних та управлінських процедур	Результат етапу
1. Узагальнення результатів фінансового аналізу	Систематизація показників фінансової звітності; визначення абсолютних і відносних змін; виявлення суттєвих відхилень.	Перелік фінансових показників, які потребують управлінської уваги.
2. Визначення проблем діяльності	Економічна інтерпретація змін показників; установлення їх впливу на прибутковість, використання активів і фінансову стійкість.	Перелік проблемних напрямів діяльності підприємства.
3. Встановлення можливих причин відхилень	Аналіз деталізованих даних обліку; перевірка припущень щодо причин змін; визначення чинників, на які підприємство може впливати.	Обґрунтовані висновки щодо причин виявлених проблем.
4. Розроблення та порівняльне оцінювання альтернативних управлінських заходів	Формування можливих заходів; порівняння витрат, очікуваного економічного ефекту, строків реалізації та ризиків.	Обґрунтовані альтернативи управлінських рішень.
5. Вибір управлінського рішення та визначення очікуваних результатів	Вибір економічно доцільного заходу; визначення відповідальних осіб, строків виконання, планових показників і необхідних ресурсів.	План реалізації управлінського рішення.
6. Контроль результативності та коригування рішень	Порівняння фактичних результатів із плановими; аналіз відхилень; оцінювання доцільності витрат на реалізацію; визначення коригувальних дій.	Висновок про результативність рішення та необхідність його перегляду.

*Примітка: розроблено автором.

Особливістю розробленого порядку є розмежування результатів фінансового аналізу, причин установлених відхилень та відповідних управлінських заходів. Це дозволяє уникнути формального підходу, за якого

негативна зміна фінансового показника без додаткового дослідження розглядається як достатнє обґрунтування конкретного управлінського рішення.

На першому етапі здійснюється узагальнення результатів фінансового аналізу, що передбачає визначення показників, зміни яких характеризують погіршення фінансових результатів, ефективності використання активів або структури капіталу. Для ТОВ «АРНІ 2010» такими показниками є чистий дохід від реалізації, чистий фінансовий результат, рентабельність реалізації, оборотність активів, коефіцієнт автономії та коефіцієнт фінансового ризику.

Другий етап передбачає встановлення проблем діяльності підприємства на основі економічної інтерпретації виявлених змін. Зокрема, скорочення чистого доходу характеризує зменшення результатів реалізації у вартісному вимірі, формування чистого збитку – перевищення витрат над доходами, зниження оборотності активів – погіршення інтенсивності використання майнових ресурсів, а зменшення коефіцієнта автономії – посилення залежності від залученого капіталу.

На третьому етапі здійснюється перевірка можливих причин виявлених проблем. Для цього використовуються не лише узагальнені показники фінансової звітності, а й деталізована інформація бухгалтерського та управлінського обліку. Зокрема, аналіз скорочення чистого доходу потребує дослідження фізичних обсягів реалізації, середніх продажних цін і структури асортименту. Для встановлення причин збитковості необхідно оцінювати склад і динаміку витрат, а для пояснення збільшення фінансової залежності – структуру зобов’язань і напрями використання залучених ресурсів.

Четвертий етап передбачає формування альтернативних управлінських заходів та їх порівняльне оцінювання. Для кожного можливого рішення необхідно визначити витрати на реалізацію, очікуваний економічний результат, строки його досягнення та пов’язані ризики. Зокрема, підвищення прибутковості може забезпечуватися шляхом перегляду цінової політики, оптимізації витрат, зміни структури асортименту або поєднання зазначених

заходів. Вибір відповідної альтернативи має ґрунтуватися на оцінюванні її економічної доцільності, а не лише на припущенні про можливість поліпшення фінансового показника.

П’ятий етап полягає у виборі управлінського рішення та визначенні очікуваних результатів його реалізації. При цьому необхідно встановити конкретні заходи, відповідальних осіб, строки виконання та показники, за якими оцінюватиметься досягнення поставленої мети. Планові значення показників повинні визначатися з урахуванням фактичного фінансового стану підприємства, ресурсних можливостей та прогнозованих умов діяльності.

Завершальний етап передбачає контроль результативності прийнятих рішень шляхом зіставлення фактичних і планових показників, аналізу причин відхилень та оцінювання доцільності понесених витрат. У разі недосягнення очікуваних результатів необхідно визначити, чи пов’язане відхилення з недоліками самого управлінського рішення, умовами його реалізації або зміною зовнішніх чинників. Отримані висновки використовуються для коригування заходів і наступного циклу фінансового аналізу.

Порядок забезпечує послідовний зв’язок між фінансовим аналізом, обґрунтуванням управлінських рішень і контролем їх результативності. Його практичне застосування доцільно здійснювати на основі фактичних результатів аналізу ТОВ «АРНІ 2010» за 2022-2024 роки. Для цього необхідно встановити відповідність між виявленими змінами фінансових показників, проблемами діяльності підприємства, можливими причинами їх виникнення, управлінськими заходами, очікуваними результатами та показниками контролю. Відповідне узагальнення наведено в таблиці 3.10.

Таблиця відображає практичне застосування порядку до результатів аналізу фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010». Її зміст дозволяє встановити взаємозв’язок між виявленими негативними тенденціями та напрямами управлінського впливу, а також визначити показники, за якими може здійснюватися контроль результативності відповідних рішень.

Таблиця 3.10 – Перетворення результатів аналізу фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» на управлінські рішення

Фактична зміна фінансового показника	Проблема діяльності	Можливі причини, що потребують перевірки	Управлінські заходи	Очікуваний результат	Показник оцінювання результативності
1	2	3	4	5	6
Скорочення чистого доходу на 25,72 % за 2022-2024 роки	Зменшення результатів реалізації у вартісному вимірі.	Зміна фізичних обсягів продажу, цін, структури асортименту та попиту.	Аналіз реалізації за товарними групами; перегляд умов продажу; оцінювання цінової політики.	Стабілізація доходу та підвищення результативності реалізації.	Чистий дохід; темп його зміни; фізичний обсяг реалізації.
Зміна чистого прибутку 2 108,3 тис. грн на збиток 641,6 тис. грн.	Збитковість господарської діяльності.	Несприятливе співвідношення доходів і витрат; зміна собівартості та інших витрат.	Аналіз структури витрат; бюджетування; контроль собівартості; оцінювання прибутковості товарних груп.	Скорочення збитку та відновлення прибутковості.	Чистий фінансовий результат; відхилення фактичних витрат від планових.
Зниження чистої рентабельності реалізації з 1,42 % до −0,58 %	Погіршення прибутковості реалізації.	Недостатня торговельна націнка, зміна структури продажу, збільшення витрат.	Аналіз валової рентабельності за товарними групами; перегляд цін та контроль витрат.	Підвищення рентабельності реалізації.	Чиста рентабельність реалізації; валова рентабельність за товарними групами.
Скорочення оборотності активів з 7,98 у 2023 році до 4,23 у 2024 році	Зниження інтенсивності використання активів.	Збільшення окремих складових активів без відповідного зростання доходу.	Аналіз структури активів; управління запасами та дебіторською заборгованістю	Підвищення результативності використання активів.	Оборотність активів; оборотність запасів; період погашення дебіторської заборгованості.
Зниження коефіцієнта автономії до 0,206 у 2024 році	Посилення фінансової залежності.	Зростання зобов’язань, недостатність приросту власного капіталу.	Планування структури фінансування; аналіз зобов’язань; визначення можливостей збільшення власного капіталу.	Поступове підвищення фінансової незалежності.	Коефіцієнт автономії; частка зобов’язань в активах.
Зростання коефіцієнта фінансового	Збільшення боргового навантаження	Залучення додаткових ресурсів,	Контроль строків погашення	Зниження фінансових ризиків	Коефіцієнт фінансового ризику;

Продовження табл. 3.10

1	2	3	4	5	6
ризику до 3,845 у 2024 році	відносно власного капіталу.	зміна умов розрахунків із кредиторами.	зобов'язань; планування платежів; оцінювання потреби в залученому капіталі.	і поліпшення узгодженості платежів.	частка прострочених зобов'язань; виконання платіжного календаря.

*Примітка: розроблено автором за результатами аналізу фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010».

При цьому важливо розмежовувати фактичні результати аналізу та можливі причини їх виникнення. Такий підхід забезпечує обґрунтованість управлінських висновків і дозволяє уникнути прийняття рішень на основі непідтверджених припущень.

Одним із пріоритетних напрямів управлінського впливу для ТОВ «АРНІ 2010» є відновлення прибутковості господарської діяльності. За результатами аналізу встановлено, що протягом 2022-2024 років чистий дохід від реалізації скоротився на 38 221,8 тис. грн., тоді як чистий фінансовий результат погіршився на 2 749,9 тис. грн. Відповідно, управлінські заходи мають бути спрямовані не лише на збільшення обсягів реалізації, а й на забезпечення економічно обґрунтованого співвідношення доходів і витрат.

Для визначення причин погіршення фінансового результату необхідно дослідити структуру собівартості реалізованих товарів, адміністративних витрат, витрат на збут та інших складових фінансового результату. Зокрема, доцільним є аналіз валової рентабельності реалізації за окремими товарними групами, який дозволить оцінити результативність торговельних операцій до врахування інших витрат підприємства.

Валова рентабельність реалізації визначається за формулою:

$$Рвр = ВП / ЧД \times 100\ \% \qquad (3.14)$$

де, Рвр – валова рентабельність реалізації, %;

ВП – валовий прибуток, тис. грн;

ЧД – чистий дохід від реалізації, тис. грн.

Для застосування зазначеного показника необхідні достовірні дані про чистий дохід і собівартість реалізованих товарів. Його розрахунок за окремими товарними групами дозволить визначати напрями реалізації з різним рівнем валової прибутковості та обґрунтовувати управлінські рішення щодо цінової політики й асортименту. Разом з тим, оцінювання валової рентабельності доцільно доповнювати маржинальним аналізом, який передбачає визначення різниці між доходом від реалізації та змінними витратами. Його застосування дозволяє оцінювати внесок окремих товарних груп у покриття постійних витрат і формування прибутку. Для проведення такого аналізу необхідне попереднє розмежування витрат на змінні та постійні, що потребує відповідної деталізації управлінського обліку.

Для ТОВ «АРНІ 2010» практичне значення маржинального аналізу полягає у можливості визначення економічної доцільності реалізації окремих видів палива та обґрунтування управлінських заходів щодо структури асортименту. При цьому рішення про збільшення або скорочення реалізації певних товарних груп мають прийматися з урахуванням не лише їх маржинальності, а й попиту, умов постачання та можливих змін загального фінансового результату.

Іншим важливим напрямом управлінського впливу є підвищення ефективності використання активів. Скорочення коефіцієнта їх оборотності з 7,98 у 2023 році до 4,23 у 2024 році свідчить про зниження інтенсивності використання майнових ресурсів підприємства. Для встановлення причин зазначеної тенденції необхідно дослідити структуру активів та визначити, які саме їх складові збільшилися без відповідного зростання чистого доходу.

Особливого значення для підприємства оптової торгівлі набуває управління товарними запасами та дебіторською заборгованістю. Збільшення товарних запасів понад економічно обґрунтовану потребу може призводити

до відволікання фінансових ресурсів з обороту, тоді як несвоєчасне погашення дебіторської заборгованості обмежує можливості фінансування поточної діяльності. Тому управлінські заходи мають передбачати оцінювання швидкості обороту запасів, контроль строків розрахунків із покупцями та визначення можливостей прискорення оборотності оборотних активів. Рамом з тим, підвищення оборотності активів не повинно досягатися шляхом необґрунтованого скорочення ресурсів, необхідних для забезпечення господарської діяльності. Економічна доцільність відповідних заходів має визначатися з урахуванням їх впливу на обсяги реалізації, витрати та фінансові результати.

Важливим напрямом використання результатів фінансового аналізу є також управління структурою капіталу. У 2024 році частка власного капіталу в загальній вартості активів ТОВ «АРНІ 2010» скоротилася до 20,64 %, а коефіцієнт фінансового ризику збільшився до 3,845. Зазначені зміни характеризують підвищення залежності підприємства від залучених джерел фінансування. За таких умов управлінські заходи мають передбачати аналіз складу та строків погашення зобов’язань, оцінювання вартості залучених ресурсів і визначення можливостей зміцнення власного капіталу. При цьому необхідно враховувати, що збільшення зобов’язань не завжди має негативне економічне значення, якщо залучені ресурси забезпечують прибуткові операції та не створюють надмірного платіжного навантаження. Тому основним завданням управління структурою капіталу має бути забезпечення економічно обґрунтованого співвідношення власних і залучених джерел фінансування з урахуванням прибутковості діяльності, строків погашення зобов’язань та потреби в оборотних ресурсах.

Визначення управлінських заходів щодо поліпшення фінансового стану ТОВ «АРНІ 2010» потребує також оцінювання альтернативних варіантів їх реалізації. Зокрема, для підвищення прибутковості можуть розглядатися перегляд цінової політики, зміна структури реалізації та скорочення окремих витрат. Водночас для підвищення ефективності

використання активів можливими альтернативами є оптимізація товарних запасів, перегляд умов розрахунків із покупцями та підвищення результативності використання інших майнових ресурсів. Порівняння зазначених альтернатив має здійснюватися за єдиними критеріями: очікуваним економічним ефектом, витратами на реалізацію, строками досягнення результату, потребою у фінансових ресурсах і можливими ризиками. Такий підхід дозволяє визначити не лише потенційну результативність окремого заходу, а й доцільність його застосування порівняно з іншими управлінськими рішеннями.

Для оцінювання економічної доцільності управлінських заходів запропоновано використовувати показник чистого економічного ефекту, який визначається як різниця між додатковим економічним результатом та витратами на реалізацію відповідного заходу.

$$Ез = ДЕ – Вз \quad (3.15)$$

де, Ез – чистий економічний ефект від реалізації управлінського заходу, тис. грн;

ДЕ – додатковий економічний результат до врахування витрат на реалізацію заходу, тис. грн;

Вз – витрати на реалізацію заходу, тис. грн.

Додатковий економічний результат має визначатися порівняно з обґрунтованим прогнозним варіантом діяльності підприємства без реалізації відповідного заходу. Це дозволяє відокремити очікуваний вплив управлінського рішення від змін, які можуть відбутися під впливом інших чинників. Позитивне значення показника Ез свідчить про перевищення додаткового економічного результату над витратами на реалізацію заходу. Проте його використання доцільне насамперед для рішень, економічні наслідки яких можуть бути достовірно визначені у грошовому вимірі. Для

заходів, спрямованих на зниження фінансових ризиків, підвищення достовірності облікової інформації або вдосконалення внутрішнього контролю, необхідно додатково застосовувати відповідні якісні та кількісні критерії. Якщо витрати й результати розподілені на декілька років, оцінювання має враховувати їх часову вартість.

Важливою складовою запропонованого порядку є визначення показників, за якими оцінюватиметься результативність прийнятих управлінських рішень. Їх застосування дозволяє встановлювати ступінь досягнення поставлених цілей, своєчасно виявляти відхилення та обґрунтовувати необхідність коригування управлінських заходів. Для ТОВ «АРНІ 2010» доцільно сформувати систему показників, яка охоплюватиме прибутковість господарської діяльності, ефективність використання активів, структуру капіталу та ліквідність. При цьому необхідно розмежовувати базові значення, визначені за результатами аналізу фінансової звітності, цільову спрямованість змін та конкретні планові значення, які мають встановлюватися після обґрунтування відповідних управлінських рішень. Систематизацію зазначених показників наведено в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11 – Система показників оцінювання результативності управлінських рішень ТОВ «АРНІ 2010»

Напрям управління	Показник оцінювання	Базове значення	Цільова спрямованість зміни	Періодичність контролю
1	2	3	4	5
Управління реалізацією	Чистий дохід від реалізації	110 399,7 тис. грн. у 2024 р.	Стабілізація та економічно обґрунтоване зростання	Щомісяця
Управління прибутковістю	Чистий фінансовий результат	−641,6 тис. грн. у 2024 р.	Скорочення збитку та отримання прибутку	Щомісяця, щокварталу
Управління рентабельністю	Чиста рентабельність реалізації	−0,58 % у 2024 р.	Досягнення додатного значення	Щокварталу
Управління активами	Коефіцієнт оборотності активів	4,23 у 2024 р.	Підвищення результативності використання активів	Щокварталу з річним узагальненням

Продовження табл.

1	2	3	4	5
Управління товарними запасами	Коефіцієнт оборотності запасів	Потребує додаткових даних	Прискорення оборотності за умови збереження необхідних запасів	Щомісяця
Управління дебіторською заборгованістю	Частка простроченої дебіторської заборгованості	Потребує додаткових даних	Скорочення	Щомісяця
Управління структурою капіталу	Коефіцієнт автономії	0,206 у 2024 р.	Поступове підвищення	Щокварталу
Управління фінансовою залежністю	Коефіцієнт фінансового ризику	3,845 у 2024 р.	Поступове зниження	Щокварталу
Управління ліквідністю	Коефіцієнт поточної ліквідності	Потребує додаткових даних	Досягнення економічно обґрунтованого рівня	Щомісяця, щокварталу
Управління платежами	Частка прострочених зобов’язань	Потребує додаткових даних	Скорочення	Щомісяця

*Примітка: розроблено автором за результатами аналізу фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010».

Визначена система показників передбачає використання результатів фінансового аналізу не лише для оцінювання минулих періодів, а й для контролю виконання управлінських рішень. При цьому кожний показник має характеризувати відповідний напрям управлінського впливу та дозволяти оцінювати зміни, пов’язані з реалізацією запланованих заходів. Особливу увагу необхідно приділяти порівнянності показників за окремі періоди. Зокрема, коефіцієнт оборотності активів, розрахований за річним чистим доходом і середньорічною вартістю активів, не можна безпосередньо порівнювати з аналогічним показником, визначеним за квартальними даними. Для поточного контролю необхідно використовувати показники за однакові за тривалістю періоди або застосовувати зіставні розрахунки за дванадцять місяців. Треба зазначити, що коефіцієнт автономії та коефіцієнт фінансового ризику характеризують взаємопов’язані аспекти структури капіталу. За умови, що всі зобов’язання підприємства враховані у відповідних розрахунках, між цими показниками існує математична

залежність:

$$Кфр = (1 - Ка) / Ка \quad (3.16)$$

де, Кфр – коефіцієнт фінансового ризику;

Ка – коефіцієнт автономії.

Отже, збільшення коефіцієнта автономії за інших рівних умов супроводжується зменшенням коефіцієнта фінансового ризику. Тому зазначені показники доцільно використовувати для взаємопов'язаного оцінювання структури джерел фінансування, а не розглядати як характеристики двох незалежних управлінських проблем.

Для практичного застосування системи показників необхідно визначати їх планові значення. При цьому встановлення цільових орієнтирів має ґрунтуватися на фактичному фінансовому стані підприємства, прогнозованих доходах і витратах, потребі у фінансових ресурсах та можливостях реалізації управлінських заходів. Зокрема, для ТОВ «АРНІ 2010», яке у 2024 році отримало чистий збиток у розмірі 641,6 тис. грн, першочерговим завданням є забезпечення передумов для відновлення прибутковості. Однак конкретне планове значення чистого прибутку може бути визначене лише після прогнозування обсягів реалізації, собівартості товарів та інших витрат підприємства. Аналогічно підвищення коефіцієнта автономії має здійснюватися на основі обґрунтованого планування величини власного капіталу, зобов'язань та загальної потреби у фінансуванні. Встановлення довільного цільового значення без урахування зазначених чинників не забезпечуватиме належного економічного обґрунтування управлінського рішення.

Практична реалізація розробленого порядку потребує використання бюджетування як інструменту планування та контролю фінансових результатів. Бюджетування дозволяє визначати очікувані доходи, витрати,

потребу у фінансових ресурсах і прогнозовані результати господарської діяльності, а також забезпечує можливість порівняння фактичних показників із запланованими. Для ТОВ «АРНІ 2010» доцільним є формування взаємопов'язаних бюджетів доходів і витрат та руху грошових коштів. Бюджет доходів і витрат має відображати планові обсяги реалізації, собівартість товарів, адміністративні та інші витрати, а також очікуваний фінансовий результат. Його використання дозволить оцінювати економічні наслідки управлінських рішень щодо цінової політики, асортименту та витрат. Бюджет руху грошових коштів повинен забезпечувати планування надходжень від покупців, платежів постачальникам, інших виплат і погашення фінансових зобов'язань. Це дозволить узгоджувати строки надходження та використання коштів, своєчасно виявляти можливі платіжні розриви й визначати потребу в додатковому фінансуванні.

Для контролю виконання бюджетів доцільно використовувати показники абсолютних і відносних відхилень фактичних результатів від планових.

Абсолютне відхилення визначається за формулою:

$$Ва = Ф – П \quad (3.17)$$

де, Ва – абсолютне відхилення;

Ф – фактичне значення показника;

П – планове значення показника.

Відносне відхилення визначається за формулою:

$$Вв = (Ф − П) / |П| × 100\ \% \quad (3.18)$$

де, Вв – відносне відхилення, %;

Ф – фактичне значення показника;

П – планове значення показника;

|П| – модуль планового значення показника (його абсолютна величина).

Зазначену формулу відносного відхилення застосовують за умови, що планове значення не дорівнює нулю. При цьому економічна інтерпретація результату залежить від змісту показника. Зокрема, перевищення фактичного доходу над плановим може характеризувати позитивну тенденцію, тоді як аналогічне перевищення витрат потребує додаткового оцінювання.

Поряд із бюджетуванням важливим напрямом використання результатів фінансового аналізу є вдосконалення управлінського обліку. Його призначення полягає у формуванні деталізованої інформації про доходи, витрати, фінансові результати та використання ресурсів за окремими напрямами господарської діяльності. На відміну від фінансової звітності, яка відображає узагальнені результати діяльності підприємства, управлінський облік дозволяє оцінювати результативність окремих товарних груп, операцій і напрямів витрат. Для ТОВ «АРНІ 2010» доцільним є формування аналітичної інформації про обсяги реалізації за видами палива, закупівельну вартість товарів, витрати на транспортування, розрахунки з покупцями та постачальниками. Використання зазначених даних забезпечить можливість перевірки причин зміни фінансових результатів і підвищить обґрунтованість управлінських заходів. Показники управлінських звітів повинні формуватися на основі перевірених облікових даних та узгоджуватися з відповідними показниками фінансової звітності. Це дозволить забезпечити єдність інформаційної основи фінансового аналізу й управлінського контролю. У цьому контексті запропонований у підрозділі 2.3 даної кваліфікаційної роботи поетапний порядок формування фінансової звітності створює інформаційні передумови для практичного застосування результатів аналізу. Перевірка узгодженості бухгалтерських регістрів зі звітними показниками, контроль правильності їх формування та підготовка інформації для подальшого аналізу сприяють підвищенню достовірності даних, які

використовуються для обґрунтування управлінських рішень.

Важливим напрямом удосконалення аналітичного забезпечення управління є використання цифрових засобів оброблення фінансової інформації. Їх застосування дозволяє автоматизувати розрахунок показників, систематизувати результати за окремими періодами, визначати відхилення та формувати аналітичні матеріали для керівництва підприємства. Водночас результативність цифровізації залежить від якості вихідної інформації та належної організації аналітичних процедур. Для ТОВ «АРНІ 2010» доцільним є використання електронної аналітичної таблиці, яка міститиме фактичні й планові значення фінансових показників, відхилення, відповідальних за реалізацію управлінських заходів та результати контролю. З урахуванням масштабів діяльності підприємства такий інструмент може бути реалізований без упровадження складних інформаційних систем. Доречно зазначити, що автоматизація розрахунків не усуває необхідності професійного оцінювання їх результатів. Визначення причин відхилень, порівняння управлінських альтернатив і вибір економічно доцільних заходів мають здійснюватися з урахуванням особливостей діяльності підприємства та достовірності використаної інформації.

Для забезпечення практичного функціонування розробленого порядку необхідно визначити організаційні засади контролю за реалізацією управлінських рішень. Зокрема, доцільно встановити відповідальних за підготовку аналітичної інформації, строки виконання заходів, періодичність оцінювання результатів та порядок документування відхилень. З огляду на масштаби діяльності ТОВ «АРНІ 2010» відповідні функції можуть бути розподілені між керівником підприємства, бухгалтером та працівниками, відповідальними за окремі господарські операції, без створення спеціального аналітичного підрозділу. При цьому бухгалтер забезпечуватиме формування й перевірку фінансових показників, керівник – вибір управлінських рішень і контроль їх виконання, а відповідальні працівники – надання необхідної інформації щодо результатів реалізації заходів.

Практичним інструментом реалізації даного підходу розроблено відомість контролю результативності управлінських рішень (табл. 3.12).

Таблиця 3.12 – Відомість контролю результативності управлінських рішень ТОВ «АРНІ 2010» (рекомендована форма)

Управлінський захід	Показник контролю	Планове значення	Фактичне значення	Відповідальний	Строк реалізації заходу	Періодичність контролю	Коригувальні дії
Прибутковість							
Контроль доходів і витрат	Чистий фінансовий результат	За бюджетом	За даними обліку	Керівник, бухгалтер	За затвердженим планом	Щомісяця	Аналіз причин відхилень, перегляд витрат і бюджету
Реалізація							
Перегляд умов продажу та асортименту	Чистий дохід від реалізації	За планом продажу	За даними обліку	Керівник	За затвердженим планом	Щомісяця	Перегляд умов реалізації
Використання активів							
Підвищення ефективності використання оборотних активів	Оборотність активів	Плановий рівень	Розраховане значення	Керівник, бухгалтер	За затвердженим планом	Щокварталу, зіставними періодами	Перегляд управління запасами та заборгованістю
Структура капіталу							
Планування джерел фінансування	Коефіцієнт автономії та коефіцієнт фінансового ризику	Планові рівні	Розраховані значення	Керівник	За затвердженим планом	Щокварталу	Коригування плану фінансування
Ліквідність							
Планування надходжень і платежів	Коефіцієнт поточної ліквідності	Плановий рівень	Розраховане значення	Керівник, бухгалтер	За затвердженим планом	Щомісяця	Коригування платіжного календаря
Дебіторська заборгованість							
Контроль строків розрахунків із покупцями	Частка простроченої заборгованості	Плановий рівень	За даними обліку	Бухгалтер, відповідальний за розрахунки	За затвердженим планом	Щомісяця	Перегляд умов розрахунків і заходів зі стягнення заборгованості

*Примітка: розроблено автором.

Призначення даного документу полягає в документуванні взаємозв’язку між запланованими заходами, відповідальними за їх виконання, очікуваними результатами та фактичними змінами фінансових показників. Відомість забезпечує документування результатів управлінських заходів і дозволяє встановлювати їх зв’язок зі змінами фінансових показників. Її застосування передбачає визначення планових і фактичних результатів, відповідальних осіб, строків реалізації заходів та періодичності контролю.

Принципове значення має розмежування строків виконання управлінських заходів і періодичності оцінювання їх результативності. Зокрема, перегляд умов реалізації або структури фінансування може потребувати декількох місяців, тоді як контроль відповідних показників здійснюватиметься щомісяця або щокварталу. Це дозволяє оцінювати проміжні результати, не ототожнюючи їх із завершенням реалізації управлінського рішення. Оцінювання результативності цих заходів повинно враховувати вплив зовнішніх і внутрішніх чинників. Зміни ринкових цін, попиту або умов розрахунків із контрагентами можуть впливати на фінансові показники незалежно від управлінських дій підприємства. Позитивна зміна окремого показника не завжди є достатнім підтвердженням ефективності конкретного рішення. Для забезпечення обґрунтованості висновків необхідно зіставляти фактичні результати з плановими, оцінювати витрати на реалізацію заходів і враховувати зміни умов господарської діяльності. Якщо запланованих результатів не досягнуто, слід встановити причини відхилень та визначити доцільність перегляду управлінського рішення.

Розроблений нами порядок перетворення результатів фінансового аналізу на управлінські рішення забезпечує послідовний зв’язок між виявленням проблем господарської діяльності, перевіркою причин їх виникнення, обґрунтуванням управлінських заходів та оцінюванням результативності їх реалізації. Важливою особливістю цього порядку є

використання результатів контролю для коригування прийнятих рішень і подальшого фінансового аналізу, що забезпечує безперервність аналітичного забезпечення управління підприємством.

Науково-прикладна новизна запропонованого підходу полягає в удосконаленні порядку використання результатів аналізу фінансової звітності в системі управління підприємством шляхом поєднання фактичних змін фінансових показників, установлених проблем діяльності, перевірки можливих причин їх виникнення, порівняльного оцінювання управлінських альтернатив та визначення показників контролю очікуваних результатів. Це дозволяє перейти від констатації змін фінансового стану до економічного обґрунтування управлінських рішень.

Практичне застосування розробленого порядку до ТОВ «АРНІ 2010» на основі результатів аналізу фінансової звітності за 2022–2024 роки дозволило визначити пріоритетні напрями управлінського впливу на прибутковість діяльності, ефективність використання активів і структуру капіталу. Для забезпечення реалізації запропонованих заходів сформовано систему показників оцінювання їх результативності та розроблено відомість контролю управлінських рішень. Використання цих рекомендацій створює передумови для підвищення обґрунтованості управління фінансовими ресурсами підприємства.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та обґрунтовано практичні рекомендації щодо вдосконалення формування фінансової звітності, аналізу її показників і використання отриманих результатів в управлінні підприємством. Дослідження проведено на матеріалах ТОВ «АРНІ 2010», що здійснює діяльність у сфері оптової торгівлі паливом. Одержані результати дозволили визначити взаємозв'язок між організацією бухгалтерського обліку, якістю фінансової звітності, результатами фінансового аналізу та обґрунтованістю управлінських рішень.

У процесі дослідження сутності фінансової звітності встановлено, що її економічне значення не обмежується узагальненням даних бухгалтерського обліку та виконанням установлених вимог щодо подання інформації користувачам. Фінансова звітність є складовою інформаційного забезпечення управління підприємством, оскільки її показники дозволяють оцінювати фінансовий стан, результати господарської діяльності, ефективність використання ресурсів і фінансові ризики. На основі систематизації наукових підходів уточнено співвідношення понять «бухгалтерська звітність» і «фінансова звітність», визначено інформаційні потреби основних груп користувачів та обґрунтовано необхідність комплексного використання показників фінансової звітності.

Набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо функціонального призначення фінансової звітності в системі управління підприємством. Обґрунтовано взаємозв'язок її інформаційної, аналітичної та управлінської функцій, які забезпечують послідовний перехід від формування облікових даних до їх аналітичного опрацювання та використання для прийняття управлінських рішень. Розроблена модель взаємозв'язку зазначених функцій передбачає наявність зворотного зв'язку, за якого результати реалізації управлінських рішень формують нові

інформаційні потреби та використовуються для подальшого оцінювання діяльності підприємства.

Дослідження нормативно-правового регулювання формування фінансової звітності дозволило систематизувати законодавчі, нормативні та організаційно-методичні вимоги до її складу, змісту, порядку складання й подання. Встановлено, що достовірність і зіставність звітних показників залежать не лише від дотримання вимог законодавства та стандартів бухгалтерського обліку, а й від послідовності застосування облікової політики, належної організації документообігу, узгодженості аналітичного й синтетичного обліку та результативності внутрішніх контрольних процедур. Обґрунтовано необхідність поєднання нормативних вимог із внутрішніми організаційними заходами, спрямованими на забезпечення якості фінансової інформації.

Узагальнення методичних підходів до аналізу фінансової звітності дозволило обґрунтувати доцільність комплексного оцінювання фінансових результатів, фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Визначено інформаційне призначення відповідних груп показників і встановлено необхідність їх взаємопов’язаного дослідження. Такий підхід дозволяє не обмежувати фінансовий аналіз характеристикою окремих змін, а формувати цілісне уявлення про результативність діяльності, структуру фінансування, ефективність використання активів і потенційні фінансові ризики підприємства.

За результатами дослідження організаційно-економічних особливостей ТОВ «АРНІ 2010» визначено основні характеристики його господарської діяльності, які впливають на організацію бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності. Для підприємства оптової торгівлі паливом особливого значення набувають належне документування операцій із придбання та реалізації товарів, правильність відображення запасів, доходів, витрат і фінансових результатів, а також своєчасне узагальнення інформації про розрахунки з покупцями та постачальниками. Встановлено, що

аналітична придатність фінансової звітності значною мірою залежить від можливості деталізації облікової інформації за видами товарів, договорами та контрагентами.

Дослідження організаційно-методичних засад формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» дозволило систематизувати основні етапи облікового процесу, визначити інформаційні джерела формування звітних показників та обґрунтувати напрями вдосконалення їх узгодження і перевірки. Визначено доцільність посилення взаємозв'язку між первинними документами, регістрами аналітичного й синтетичного обліку та показниками фінансової звітності. Особливу увагу приділено необхідності систематизації завершальних контрольних процедур і забезпечення достатньої деталізації облікових даних для подальшого фінансового аналізу.

Удосконалено організаційно-методичний підхід до формування фінансової звітності ТОВ «АРНІ 2010» шляхом розроблення поетапного порядку, який охоплює підготовку первинної облікової інформації, узгодження облікових регістрів, формування звітних показників, перевірку правильності їх визнання, оцінювання та класифікації, виконання контрольних співвідношень і підготовку інформації для аналітичного використання. Запропонований порядок забезпечує послідовність облікових і контрольних процедур, визначає відповідальних осіб та очікувані результати кожного етапу. Його застосування спрямоване на підвищення узгодженості звітних показників, своєчасне виявлення розбіжностей та зменшення ризику помилок під час складання фінансової звітності.

Для практичної реалізації авторського підходу розроблено відомість узгодження показників бухгалтерського обліку та фінансової звітності, систематизовано контрольні співвідношення для перевірки звітних показників і запропоновано використання відомості контрольних відхилень. Обґрунтовано доцільність впровадження внутрішнього регламенту формування фінансової звітності, який визначатиме послідовність процедур, строки їх виконання, відповідальних осіб та порядок усунення виявлених

розбіжностей. Запропоновано також напрями автоматизації контрольних процедур і впорядкування електронного зберігання облікової інформації. Реалізація цих рекомендацій створює організаційні передумови для підвищення достовірності фінансової звітності та її аналітичної цінності без необхідності створення додаткових структурних підрозділів.

Проведений аналіз фінансових результатів ТОВ «АРНІ 2010» за 2022-2024 роки засвідчив погіршення результативності господарської діяльності підприємства. Чистий дохід від реалізації скоротився зі 148 621,5 тис. грн у 2022 році до 110 399,7 тис. грн у 2024 році, або на 25,72 %. Одночасно чистий фінансовий результат змінився з прибутку 2 108,3 тис. грн на збиток 641,6 тис. грн, а чиста рентабельність реалізації знизилася з 1,42 % до −0,58 %. Зазначені результати свідчать про необхідність посилення контролю за співвідношенням доходів і витрат, дослідження прибутковості окремих товарних груп та обґрунтування заходів щодо відновлення позитивного фінансового результату.

Оцінювання ефективності використання активів підприємства також виявило негативні тенденції. Коефіцієнт оборотності активів скоротився з 7,98 у 2023 році до 4,23 у 2024 році, тоді як їх загальна вартість збільшилася з 14 055,9 тис. грн до 38 090,6 тис. грн. Встановлені зміни характеризують зниження інтенсивності використання майнових ресурсів і обґрунтовують необхідність поглибленого дослідження структури активів, оборотності товарних запасів та стану розрахунків із покупцями. При цьому визначення безпосередніх причин зазначених змін потребує використання деталізованих даних бухгалтерського та управлінського обліку.

Результати аналізу фінансової стійкості ТОВ «АРНІ 2010» засвідчили суттєі погіршення структури джерел фінансування у 2024 році. Загальна величина зобов’язань підприємства збільшилася до 30 229,5 тис. грн., тоді як власний капітал становив 7 861,1 тис. грн. Коефіцієнт автономії знизився до 0,206, коефіцієнт фінансової залежності збільшився до 4,845, а коефіцієнт фінансового ризику – до 3,845. Це свідчить про посилення залежності

підприємства від залучених джерел фінансування та обґрунтовує необхідність контролю структури зобов'язань, строків їх погашення й достатності фінансових ресурсів для забезпечення поточної діяльності. Визначено також доцільність поглиблення аналізу ліквідності та платоспроможності на основі деталізованих показників оборотних активів і поточних зобов'язань.

На основі результатів проведеного аналізу розроблено порядок перетворення фінансових показників на управлінські рішення, який передбачає шість взаємопов'язаних етапів: узагальнення результатів фінансового аналізу, визначення проблем діяльності, перевірку можливих причин відхилень, розроблення та порівняльне оцінювання управлінських альтернатив, вибір управлінського рішення з визначенням очікуваних результатів, контроль результативності та коригування прийнятих рішень. Особливістю розробленого порядку є розмежування фактично встановлених змін фінансових показників і можливих причин їх виникнення, які потребують додаткового підтвердження. Це дозволяє підвищити обґрунтованість управлінських заходів та уникнути прийняття рішень на основі неперевірених припущень.

Практичне застосування розробленого порядку до ТОВ «АРНІ 2010» дозволило визначити пріоритетні напрями управлінського впливу, пов'язані з відновленням прибутковості діяльності, підвищенням ефективності використання активів, удосконаленням управління дебіторською заборгованістю та оптимізацією структури фінансування. Для кожного напряму встановлено відповідність між змінами фінансових показників, проблемами господарської діяльності, можливими причинами їх виникнення, рекомендованими заходами, очікуваними результатами та показниками оцінювання результативності. Обґрунтовано необхідність порівняльного оцінювання управлінських альтернатив за очікуваним економічним ефектом, витратами на реалізацію, строками досягнення результатів і можливими ризиками.

Для забезпечення контролю за реалізацією управлінських рішень сформовано систему показників, що охоплює чистий дохід від реалізації, чистий фінансовий результат, рентабельність реалізації, оборотність активів, показники структури капіталу, ліквідності та стану розрахунків із контрагентами. Розроблено рекомендовану форму відомості контролю результативності управлінських рішень, яка передбачає документування управлінських заходів, планових і фактичних показників, відповідальних осіб, строків реалізації, періодичності контролю та коригувальних дій. Обґрунтовано доцільність використання бюджетування, деталізованої інформації управлінського обліку та електронних аналітичних таблиць для забезпечення поточного контролю фінансових результатів і виконання прийнятих рішень.

Науково-прикладне значення одержаних результатів полягає в розвитку теоретичних положень щодо взаємозв'язку інформаційної, аналітичної та управлінської функцій фінансової звітності, удосконаленні організаційно-методичного підходу до її формування та розвитку підходу до використання результатів комплексного фінансового аналізу в управлінні підприємством. Практична цінність запропонованих розробок визначається можливістю їх застосування ТОВ «АРНІ 2010» для підвищення узгодженості й достовірності звітних показників, своєчасного виявлення негативних змін фінансового стану та обґрунтування управлінських заходів з урахуванням очікуваних результатів і критеріїв їх оцінювання.

Таким чином, у кваліфікаційній роботі обґрунтовано взаємопов'язаний підхід до формування фінансової звітності, аналізу її показників та використання отриманих результатів у системі управління ТОВ «АРНІ 2010». Запропоновані організаційно-методичні та практичні рекомендації спрямовані на забезпечення якості фінансової інформації, підвищення результативності аналітичних процедур і формування обґрунтованих управлінських рішень, що створює передумови для поліпшення фінансового стану та підвищення ефективності господарської діяльності підприємства.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Антощук В. М. Інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень малих бізнес-структур в умовах динамічних змін : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Одеса, 2021. URL: https://uacademic.info/ua/document/0421U102709

2. Баришевська І. В., Зайцева Х. Ю. Місце фінансової звітності в системі інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень. Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Миколаїв, 17-18 листопада 2021 р.). Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 74-77. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10479

3. Бессонова С., Остапенко Т., Бессонова А. Контроль та аудит даних фінансового й управлінського обліку при складанні фінансової звітності. *Галицький економічний вісник*. 2025. Т. 96, № 5. С. 33-41. URL: https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=1482

4. Василюк М., Кузьмін Т., Дмитрів М. Організація обліку та контролю фінансових результатів як складова системи управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5044

5. Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах: Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6, затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999 № 137. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99

6. Витрати: Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00

7. Гаркуша С., Бабенко О., Радчук О. Інноваційні фахові технології як

чинник цифрової модернізації бухгалтерського обліку. *Економіка та суспільство*. 2025. № 79. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6733

8. Гаркуша С. Організація захисту бухгалтерської інформації в автоматизованих системах обліку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4707

9. Герасимович І. А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Київ, 2019. 33 с. URL: https://search.nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21P01=0&S21P03=A%3D&S21STR=%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87+%D0%86%24

10. Головай Н., Сисоєва І., Красуцький С., Вікарій А. Роль фінансової звітності в ділових комунікаціях для підтримки прийняття управлінських рішень. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2025. Т. 338, № 1. С. 127-132.

11. Гринь В. П., Коновалова А. В. Фінансова звітність як інструмент інформаційної підтримки управління підприємством в умовах євроінтеграції. Розвиток системи обліку, аналізу, аудиту та оподаткування в Україні: теорія, методологія, організація : зб. тез доп. учасників XXIV Всеукр. наук.-практ. конф. URL: https://www.researchgate.net/publication/404451372

12. Гринь В. П. Облікове забезпечення стратегічного управління та основні напрямки його удосконалення. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки*. 2022. № 2 (54). С. 48-52. URL: https://journalsofznu.zp.ua/index.php/economics/article/view/3077

13. Демченко Т. Особливості та проблеми обліку торгівельних підприємств в умовах діджиталізації. *Економіка та суспільство*. 2025. № 72. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5754

14. Дохід: Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15, затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99

15. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : електронний практикум комбінованого (локального та мережного) використання. 2-ге вид., допов. Вінниця : ВНТУ, 2022. 144 с.

16. Заворітній М. В. Роль та значення управлінської звітності в системі менеджменту вітчизняних підприємств. *Modern Economics*. 2024. № 44. С. 63-68.

17. Загородній А. Г., Партин Г. О. Обліково-аналітичне забезпечення менеджменту підприємства : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2022. 248 с.

18. Засадний Б. А. Обліково-контрольне забезпечення управління підприємствами в умовах застосування МСФЗ : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Київ, 2021. URL: https://uacademic.info/download/file/0521U100107/dis.pdf

19. Засадний Б. А. Перспективи розвитку національної системи бухгалтерського обліку в умовах євроінтеграційних процесів. *Економіка та суспільство*. 2019. № 20. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1178

20. Іванчук Н. В. Звітність підприємств : навч. посіб. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. URL: https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8418/

21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99

22. Кащена Н. Б. Методологія формування обліково-аналітичного забезпечення управління економічною активністю підприємств торгівлі : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Харків, 2021. 563 с.

23. Ковальова О. М., Іоргачова М. І. Фінансовий результат як індикатор інвестиційної привабливості підприємства. *Економіка та*

суспільство. 2022. № 46. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2024

24. Коверза В., Тарасенко О. Шляхи вирішення питань обліку і контролю в системі управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2613

25. Король С., Ромашко О. Штучний інтелект у бухгалтерській діяльності. *Scientia fructuosa*. 2024. Т. 154, № 2. С. 145-157.

26. Костенко Ю. О., Лайчук С. М., Косташ Т. В. Використання штучного інтелекту для оптимізації процесів обліку та звітності в українських компаніях. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 8. URL: https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/273

27. Костякова А. Звітність без кордонів: українські реалії в контексті МСФЗ. *Економіка та суспільство*. 2025. № 74. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6055

28. Краєвський В. М., Колісник О. П., Гуріна Н. В. та ін. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 388 с.

29. Куцик П. О. Вектори зміни методології бухгалтерського обліку в умовах трансформації комунікаційної парадигми в системі стратегічного управління. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4314 (дата

30. Леонова Б., Островська О., Круш В. Підвищення стійкості фінансового стану суб'єктів малого бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3013

31. Лоскоріх Г. Л., Перчі О. Ф., Стойка Н. Фінансова звітність як інструмент прийняття управлінських рішень у приватному та державному секторах економіки. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 4 (55). С. 28-35.

32. Магопець О. А., Шалімова Н. С., Черновол О. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. URL:

https://dspace.kntu. kr.ua/items/28f20738-8522-4de8-9d9b-c19686167081

33. Маліков В., Новіченко Л., Стойка Н. Бухгалтерська звітність: вимоги та складові. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3207

34. Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2020. 172 с.

35. Мельник С. І., Горбан І. М., Марушко Н. С. Фінансовий облік і звітність : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2022. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/5229

36. Методичні рекомендацій з перевірки порівнянності показників фінансової звітності : наказ Міністерства фінансів України від 11.04.2013 № 476. URL: https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1

37. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13

38. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України : наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13

39. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

40. Москаль Н. Комплексний підхід до оцінки безперервності діяльності підприємства: обліково-аналітичні аспекти. Економіка та суспільство. 2024. № 65. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4409

41. Москалюк Г. О., Тонгобаш Т. Д. Звітність як інструмент підвищення ефективності управління діяльністю підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2022. № 9-10

(298-299). С. 30-36. URL : https://search.nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF%2FNaykvo_2022_9-10.pdf&P21DBN=UJRN&Z21ID=

42. Оляднічук Н. Організація облікової політики у підприємстві. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 48. URL: https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/911

43. Онищенко В. Є., Марінова В. А. Внутрішній контроль як фактор ефективності інформаційної системи бухгалтерського обліку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1494

44. Пелех У. Аналіз проблем та перспектив використання хмарних технологій у бухгалтерському обліку та оподаткуванні. *Економіка та суспільство*. 2025. № 75. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6219

45. Пілько А., Вітовська А. Прогнозування змін фінансово-господарського стану підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3760

46. Плаксієнко В. Я., Назаренко І. М., Жадько К. С., Гаркуша С. А. Електронна бухгалтерія : підручник / за заг. ред. В. Я. Плаксієнка. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 298 с. URL: https://dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/11830

47. План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99

48. Платухін О. Г. Роль фінансової звітності в прийнятті управлінських рішень фінансового характеру. Mechanisms of Development of the Scientific and Technical Potential of Modern Society : proceedings of the XL International Scientific and Practical Conference (Salzburg, Austria, September 25-27, 2024). 2024. С. 69-70.

49. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95

50. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14

51. Проскуріна Н. М., Гнідкова А. В. Вплив облікової політики на фінансовий стан і фінансові результати діяльності підприємства. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки*. 2022. № 3 (55). С. 46-50.

52. Проскуріна Н. М., Пушкарь І. В. Розвиток управлінського обліку в контексті стратегічного управління підприємством. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки.* 2022. № 2 (54). С. 53-57.

53. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14

54. Порядок подання фінансової звітності : постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF

55. Розвиток бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні : монографія / Т. М. Сторожук, Б. М. Занько, О. П. Колісник та ін. ; за заг. ред. Т. М. Сторожук. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 256 с.

56. Саванчук Т., Боровенська А., Гервольська І. Завдання та місце внутрішнього контролю в системі управлінського обліку суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4979

57. Сейсебаєва Н. Г., Проскуріна Н. М., Удодова Я. В., Коник Є. Р. Роль великих даних в прогнозуванні фінансових результатів підприємства. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки*. 2025. № 2 (66). С. 69-74.

58. Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В., Распопова Ю. О.

Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2024. 151 с. URL: https://ecat.ust.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=DB2_PRINT&LNG=&P21DBN=DB2&S21FMT=fullw_print&Z21MFN=146197

59. Сторожук Т. М., Блищик Л. В. До питання термінологічного трактування дефініції «фінансова звітність». *Облік і фінанси*. 2019. № 4 (86). С. 54-62.

60. Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах євроінтеграції : монографія / Й. Я. Даньків та ін. ; за ред. Г. М. Колісника. Ужгород : УжНУ : Говерла, 2021. 273 с.

61. Ткаченко І. П., Фрунза С. А., Штець Т. Ф. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / за ред. І. П. Ткаченка. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2023. 346 с.

62. Ткаченко О. С., Янко О. Є. Сутність облікової політики підприємства за умови гармонізації системи бухгалтерського обліку та звітності. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. URL: https://economyandsociety. in.ua/index.php/journal/article/view/3251

63. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз підприємств : навч. посіб. 2024. URL: https://dspace.pdau.edu.ua/entities/publication/d0488222-061b-45d7-a836-8d0017fd17cd

64. Удодова Я. В., Проскуріна Н. М., Сейсебаєва Н. Г., Йожикова І. В. Вплив комп'ютеризації та використання штучного інтелекту в обліку на підприємствах торгівлі. *Грааль науки*. 2024. № 46. С. 271-278.

65. Фінансова підзвітність суб’єктів господарювання у розвитку громадянського суспільства : монографія / В. С. Мошинський, О. Л. Міклуха, Н. М. Позняковська, О. О. Дорошенко та ін. Рівне : НУВГП, 2021. 246 с.

66. Храпкіна В. В., Рибалко А. Р. Контроль та його місце в системі управління організацією. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 64. С. 93-98.

67. Чернецька О., Гребенюк К., Чабаненко Є. Внутрішній контроль діяльності: місце в системі управління та взаємозв’язок з обліково-

аналітичним ресурсом підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4831. (дата

68. Шепель Т. Ризик-орієнтований підхід у бухгалтерському обліку: теоретичні засади та практичне застосування. *Економіка та суспільство*. 2025. № 80. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6935

69. Шум М. А., Доровський О. Ф., Чуприна С. М. Деякі аспекти складання та аналізу фінансової звітності підприємства в сучасних умовах. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 29. С. 628-632.

70. Юрченко О. С. Обліково-аналітичне забезпечення безперервності діяльності підприємств : дис. ... д-ра філософії : 071 «Облік і оподаткування». 2025. URL: https://www.uacademic.info/ua/document/0825U001308

71. Bjornsen M., Borchers S., Stallings M. A. Disaggregated Financial Statement Comparability. *Journal of Corporate Accounting & Finance*. 2025. Vol. 36, №. 3. P. 152-175. URL: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/jcaf. 22781

72. Constance P., Lennox C., Li C. PCAOB Inspection Deficiencies and Future Financial Reporting Quality: Do the Types of Deficiencies Matter? *Contemporary Accounting Research*. 2025. Vol. 42, №. 1. P. 121-152. URL: https://online library.wiley.com/doi/10.1111/1911-3846.13000.

73. Fontes J. C., Panaretou A., Shakespeare C. Accounting Choice in Measurement and Comparability: An Examination of the Effect of the Fair Value Option. *Review of Accounting Studies*. 2025. Vol. 30. P. 1592-1637. URL: https://link.springer.com/article/10.1007/s11142-025-09869-5

74. Karunananda U. G. A. C., Azam S. M. F., Yusoff S. K. B. M. The Impact of Financial Reporting Quality (FRQ) on Decision-Usefulness: A Case of Investors in Sri Lanka. *Global Business and Finance Review*. 2025. Vol. 30, №. 10. P. 183-197. URL: https://www.kci.go.kr/kciportal/landing/article.kci?arti_id=ART00325 7350

75. Khuong N. V., Tai V. T. T., Anh L. H. T. Corporate Governance and Investment Efficiency: What Is the Role of Financial Statement Comparability? *Business Strategy & Development*. 2025. Vol. 8, №. 3. Article e70136. URL: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/bsd2.70136